

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของโรงเรียนพื้นที่สูงจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นร่องรอยทางการศึกษาค้นคว้า ขอบข่ายในการวิจัย และเป็นแนวทางในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับลูกเสือ

1.1 พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551

1.2 นโยบายคณะลูกเสือแห่งชาติ

2. แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัย

2.1 การวิจัยและพัฒนา

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3. แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรม

3.1 รูปแบบการเรียนการสอนทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์

3.2 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ

3.3 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดเป็น เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมไทย

3.4 รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลซิปปา (CIPPA)

3.5 รูปแบบการจัดการศึกษามบนพื้นที่สูง

4. ความรู้เกี่ยวกับกิจการลูกเสือ

4.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกิจการลูกเสือ

4.2 เกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือภายในสถานศึกษา

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบนพื้นที่สูง

1. กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับลูกเสือ

1.1 พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 ได้ผ่านการพิจารณาของ วาระ 2 และ 3 จากที่ประชุมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้วเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2550 เวลา 20.00 น. โดยมีการขอแก้ไขเล็กน้อยในมาตรา 17 (12) และมาตรา 38 (8) โดยแก้ไขข้อความทั้ง 2 มาตรา จากเดิม “กำกับดูแลกิจการลูกเสือชาวบ้าน” มาเป็น “กำกับดูแลสนับสนุนและส่งเสริมกิจการลูกเสือชาวบ้าน” (สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ, 2551)

พระราชบัญญัติลูกเสือฉบับใหม่นี้จะได้นำเสนอให้ทรงลงพระปรมาภิไธย ประกาศใช้ต่อไป คาดว่าคงมีผลบังคับใช้ได้ในปี 2551

เหตุผลที่ต้องออกกฎหมาย

1. กฎหมายลูกเสือได้เริ่มพัฒนาจากการออกเป็นข้อบังคับลักษณะปกครองลูกเสือไทย ฉบับแรกเมื่อ 1 ก.ค. 2454 หรือ 96 ปีมาแล้ว ต่อมาได้ออกเป็นพระราชบัญญัติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 และได้ปรับปรุงอีก 3 ครั้ง หลังจากการปฏิรูประบบราชการในปี 2546 ทำให้กฎหมายลูกเสือไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ได้เปลี่ยนไปหลายประการ

2. กฎหมายฉบับใหม่ ต้องการปรับการบริหารงานของลูกเสือให้สอดคล้องกับโครงสร้างใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้มาเมื่อ 7 กรกฎาคม 2546 ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติเดิมเป็นอธิบดีกรมพลศึกษา ต้องเปลี่ยนมาเป็นรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากได้โอนงานกองลูกเสือเดิม และงานสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติที่เคยอยู่ที่กรมพลศึกษา มาอยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

3. ต้องปรับการบริหารของคณะกรรมการลูกเสืออำเภอ ให้เป็นคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาแทน เพื่อให้เป็นไปตามระบบกระจายอำนาจใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ

4. เพิ่มสาระที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับสภาพจริง

ประโยชน์ของการออกพระราชบัญญัติฉบับนี้

ช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของ กระบวนการลูกเสือที่ต้องการสร้างพลเมืองดี ให้เป็นไปตามพระราชปณิธานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 6 และปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระประมุขของคณะลูกเสือไทย รวมทั้งได้ทรงรับกิจการลูกเสือชาวบ้านไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์ด้วย

สาระของพระราชบัญญัติลูกเสือฉบับใหม่ ประกอบด้วย 6 หมวด 74 มาตรา ได้แก่ หลักการและนิยาม มาตรา 1 - 5 ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่าโดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยลูกเสือ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิก (1) พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2507 (2) พระราชบัญญัติลูกเสือ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2509 (3) พระราชบัญญัติลูกเสือ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528 (4) พระราชบัญญัติลูกเสือ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“ลูกเสือ” หมายความว่า เด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิง ที่สมัครเข้าเป็นลูกเสือทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ส่วนลูกเสือที่เป็นหญิงให้เรียกว่า “เนตรนารี”

“บุคลากรทางการลูกเสือ” หมายความว่า ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ผู้ตรวจการลูกเสือ กรรมการลูกเสือ อาสาสมัครลูกเสือ และเจ้าหน้าที่ลูกเสือ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 – 10

มาตรา 6 ให้มีคณะลูกเสือแห่งชาติ ประกอบด้วย บรรดาลูกเสือทั้งปวงและบุคลากรทางการลูกเสือ

มาตรา 7 พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของคณะลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 8 คณะลูกเสือแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคี และมีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ เพื่อความสงบสุข และความมั่นคงของประเทศชาติ ตามแนวทาง ดังต่อไปนี้

(1) ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และพึ่งตนเอง

(2) ให้ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

- (3) ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์
 - (4) ให้รู้จักทำการฝีมือ และฝึกฝนให้ทำกิจการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
 - (5) ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศชาติ
- ระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

หมวด 2 การปกครอง

ส่วนที่ 1 สภาลูกเสือไทย มาตรา 11 – 14

มาตรา 11 ให้มีสภาลูกเสือไทย ประกอบด้วย

- (1) นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน
- (2) รองนายกรัฐมนตรี เป็นอุปนายก
- (3) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัด กระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เลขาธิการสภาการศึกษาไทย อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน
- (4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินแปดสิบคนซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งตามพระราชอัธยาศัย ให้เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ สภาลูกเสือไทย อาจมีสถานายกกิตติมศักดิ์ อุปนายกกิตติมศักดิ์ และกรรมการกิตติมศักดิ์ ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง

มาตรา 12 สภาลูกเสือไทยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) วางนโยบายเพื่อความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของคณะลูกเสือแห่งชาติ
- (2) ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ
- (3) พิจารณารายงานประจำปีของคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 13 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 11 (4) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี นับแต่วันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและเมื่อพ้นจากตำแหน่งอาจทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอีกได้

มาตรา 14 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 13 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 11 (4) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ (1) ตาย (2) ลาออก (3) เป็นบุคคลล้มละลาย (4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ (5) ได้รับโทษจำคุกโดย คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติและสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 15 – 27

มาตรา 15 ให้มีคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติซึ่งเป็นองค์กรบริหารของคณะลูกเสือแห่งชาติ ประกอบด้วย

(1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ
(2) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการ เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เลขาธิการสภาการศึกษาไทย ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการลูกเสือชาวบ้าน

(3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบห้าคน ซึ่งสภานายกสภาลูกเสือไทยแต่งตั้งโดยคำแนะนำของกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติตาม (1) และ (2) ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมาจากภาคเอกชน ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ให้เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา 16 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 15 (3) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระมิได้

ในกรณีที่กรรมการตามวรรคหนึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการใหม่ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่กรรมการพ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน แต่ถ้าวาระการดำรงตำแหน่งเหลืออยู่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่ดำเนินการแต่งตั้งแทนก็ได้

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 14 มาใช้บังคับแก่การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา 17 คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ และตามนโยบายของสภาลูกเสือไทย

(2) ส่งเสริมความสัมพันธ์กับคณะลูกเสือนานาชาติ

(3) สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรทางการลูกเสือ

(4) สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

(5) จัดการทรัพย์สินของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ

(6) ให้ความเห็นชอบในการลงทุนเพื่อประโยชน์ของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ

(7) ออกข้อบังคับของคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติตามที่ระบุไว้ใน

พระราชบัญญัตินี้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(8) วางระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกิจการลูกเสือ

(9) จัดทำรายงานประจำปีเสนอสภาลูกเสือไทยพิจารณาตามมาตรา 12 (3)

(10) แต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

(11) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการบริหาร

ลูกเสือแห่งชาติมอบหมาย

(12) กำกับดูแล สนับสนุนและส่งเสริมกิจการลูกเสือชาวบ้าน

(13) จัดตั้งตำแหน่งกิตติมศักดิ์ และตำแหน่งอื่นใดที่มีได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(14) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

บริหารลูกเสือแห่งชาติหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา 18 ให้มีสำนักงานลูกเสือแห่งชาติเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น ให้สำนักงานลูกเสือแห่งชาติมีฐานะเป็นนิติบุคคลและอยู่ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ

การจัดแบ่งส่วนงานภายในของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติให้เป็นไปตามข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 19 เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติให้รัฐมนตรีแต่งตั้งรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการคนหนึ่งทำหน้าที่เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ และแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงอื่นในกระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการตามจำนวนที่เหมาะสม โดยการเสนอของเลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ

การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นการปฏิบัติราชการด้วย

มาตรา 20 สำนักงานลูกเสือแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของ คณะลูกเสือแห่งชาติและตามนโยบายของสภาลูกเสือไทย รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ถือกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในทรัพย์สินของคณะลูกเสือแห่งชาติหรือ ดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน
- (2) ทำนิติกรรมสัญญาหรือข้อตกลงอื่น
- (3) รับผิดชอบการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ
- (4) ควบคุมดูแลกิจการลูกเสือให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบของทาง ราชการ และคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ รวมทั้งถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของลูกเสือ
- (5) จัดให้มีการฝึกอบรมหรือการชุมนุมลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือและเจ้าหน้าที่ ลูกเสือ
- (6) จัดทำรายงานประจำปีพร้อมมโนทัศน์เสนอคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ
- (7) จัดให้มีทะเบียนและสถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกเสือ
- (8) ประสานและส่งเสริมสำนักงานลูกเสือจังหวัดและสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา
- (9) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับและตามมติของคณะกรรมการบริหาร ลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 21 สำนักงานลูกเสือแห่งชาติมีรายได้ ดังต่อไปนี้

- (1) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามความเหมาะสมเป็นรายปี
- (2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้
- (3) ค่าบำรุง ค่าธรรมเนียมและค่าบริการอื่นตามข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือ แห่งชาติ
- (4) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการลงทุนหรือการร่วมลงทุนกับหน่วยงานและ บุคคลภายนอก รวมทั้งผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
- (5) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากทรัพย์สินของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ และ ทรัพย์สินที่สำนักงานลูกเสือแห่งชาติปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์
- (6) รายได้หรือผลประโยชน์อื่น

มาตรา 22 บรรดาเงินหรือรายได้ของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติไม่เป็นเงินหรือรายได้ที่ ต้องนำส่งคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

การใช้จ่ายเงินหรือรายได้ของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติให้เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ กิจการลูกเสือตามข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 23 ให้เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติและเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างในสำนักงาน รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ควบคุมดูแลทรัพย์สินของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
- (2) เสนอรายงานประจำปีเกี่ยวกับผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสำนักงาน รวมทั้งการเงิน และบัญชี ตลอดจนกระบวนการดำเนินงาน แผนการเงินและงบประมาณของปีถัดไปต่อคณะกรรมการ บริหารลูกเสือแห่งชาติ
- (3) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติเกี่ยวกับการปรับปรุงกิจการ และการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ และ ตามนโยบายของสภาลูกเสือไทย
- (4) บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อน ลด ตัดเงินเดือนหรือค่าจ้าง และลงโทษทางวินัย พนักงานและลูกจ้าง ตลอดจนให้พนักงานและลูกจ้างออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ
- (5) วางระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบของทางราชการและคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 24 ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติเป็นผู้แทนของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ เพื่อการนี้เลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติหน้าที่เฉพาะอย่างแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติกำหนด

มาตรา 25 กิจการของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา 26 การบัญชีของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ ให้จัดทำตามมาตรฐานการบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี และต้องจัดให้มีการตรวจสอบเกี่ยวกับการเงิน การบัญชีและการพัสดุของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติทราบอย่างน้อยปีละครั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติกำหนด

มาตรา 27 ให้สำนักงานลูกเสือแห่งชาติจัดทำงบการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณเพื่อตรวจสอบ

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือบุคคลภายนอกตามที่คณะกรรมการบริหาร ลูกเสือแห่งชาติแต่งตั้ง ด้วยความเห็นชอบจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของ สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ และให้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินของสำนักงานลูกเสือ แห่งชาติในรอบปีงบประมาณ แล้วทำรายงานผลการสอบบัญชีเสนอต่อคณะกรรมการบริหาร ลูกเสือแห่งชาติภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณทุกปี

ส่วนที่ 3 ลูกเสือจังหวัด มาตรา 28 – 34

มาตรา 28 ในแต่ละจังหวัด ให้จัดระเบียบการปกครองลูกเสือตามเขตจังหวัด สำหรับ การจัดระเบียบการปกครองลูกเสือในกรุงเทพมหานครและองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ที่มีกฎหมายจัดตั้งเป็นรูปแบบพิเศษให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 29 ให้มีคณะกรรมการลูกเสือจังหวัด ประกอบด้วย

- (1) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ
- (2) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดจังหวัด นายกเหล่ากาชาดจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วน จังหวัด นายอำเภอ นายกเทศมนตรี นายกสมาคมการศึกษาเอกชนจังหวัด และผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- (3) กรรมการประเภทผู้แทนจำนวนห้าคน ได้แก่ ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทน สถานศึกษา อาชีวศึกษา ผู้แทนค่ายลูกเสือจังหวัด ผู้แทนสมาคมหรือสโมสรลูกเสือ และผู้แทน จากลูกเสือชาวบ้าน ซึ่งเลือกกันเองกลุ่มละหนึ่งคน
- (4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบคน ซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้งโดย คำแนะนำ ของกรรมการลูกเสือจังหวัดตาม (2) และ (3) ในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากภาคเอกชน ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 เป็นกรรมการและ เลขานุการ ให้ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ หลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกกรรมการตาม (3) ให้เป็นไปตามข้อบังคับ คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 30 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 16 มาใช้บังคับกับวาระการดำรงตำแหน่ง และ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตามมาตรา 29 (3) และ (4) โดยอนุโลม

มาตรา 31 คณะกรรมการลูกเสือจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตจังหวัด ดังต่อไปนี้

- (1) ควบคุมดูแลกิจการลูกเสือให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบของ ทางราชการและคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

- (2) ส่งเสริมและสนับสนุนความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของกิจการลูกเสือ
 - (3) สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรทางการลูกเสือ
 - (4) ควบคุมดูแลทรัพย์สินในกิจการของลูกเสือจังหวัด
 - (5) พิจารณาคำขอการจัดตั้งค่ายลูกเสือตามมาตรา 32
 - (6) พิจารณารายงานประจำปีของสำนักงานลูกเสือจังหวัด
 - (7) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี
 - (8) ให้คำแนะนำผู้อำนวยการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษาในการปฏิบัติงานลูกเสือ
 - (9) จัดให้มีทะเบียนและสถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจการลูกเสือ
 - (10) ออกระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับกิจการลูกเสือ เพื่อความเหมาะสมแก่การปกครองในจังหวัดซึ่งจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบของทางราชการและคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ
 - (11) จัดทำรายงานประจำปีและรายงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการลูกเสือในจังหวัดเสนอต่อคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ
 - (12) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่คณะกรรมการลูกเสือจังหวัดมอบหมาย
 - (13) ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติมอบหมาย
- มาตรา 32** การจัดตั้งค่ายลูกเสือในจังหวัดใดต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการลูกเสือจังหวัด และให้คณะกรรมการลูกเสือจังหวัดรายงานต่อคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติทราบ

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติกำหนด

มาตรา 33 ให้มีสำนักงานลูกเสือจังหวัดอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 เป็นหัวหน้าสำนักงานลูกเสือจังหวัด บังคับบัญชาและรับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงานลูกเสือจังหวัด และให้ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเป็นผู้ช่วยหัวหน้าสำนักงานลูกเสือจังหวัด

มาตรา 34 การจัดตั้งค่ายลูกเสือ การขออนุญาต และการอนุญาตสำหรับค่ายลูกเสือในกรุงเทพมหานคร ให้นำบทบัญญัติมาตรา 32 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ 4 ลูกเสือเขตพื้นที่ มาตรา 35 – 39

มาตรา 35 ให้มีสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการบริหารงานลูกเสือใน

เขตพื้นที่การศึกษานั้น

มาตรา 36 ให้มีคณะกรรมการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย

- (1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นประธานกรรมการ
- (2) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรของทุกอำเภอในเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลของทุกสถานีในเขตพื้นที่การศึกษาของกรุงเทพมหานคร

(3) กรรมการประเภทผู้แทน ได้แก่ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ผู้แทนสถานศึกษาเอกชน ผู้แทนสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ผู้แทนค่ายลูกเสือ และผู้แทนสมาคมหรือสโมสรลูกเสือ ซึ่งเลือกกันเองกลุ่มละหนึ่งคน

(4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้งโดยคำแนะนำของกรรมการตาม (2) และ (3) ในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ให้รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอีกไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

หลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกกรรมการตาม (3) ให้เป็นไปตามข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 37 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 16 มาใช้บังคับกับวาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตามมาตรา 36 (3) และ (4) โดยอนุโลม

มาตรา 38 ให้คณะกรรมการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ภายในเขตพื้นที่การศึกษา ดังต่อไปนี้

- (1) ควบคุมดูแลกิจการลูกเสือให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบของทางราชการ และคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ
- (2) ส่งเสริมและสนับสนุนความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของกิจการลูกเสือ
- (3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมลูกเสือทั้งในและนอกสถานศึกษา
- (4) ควบคุมดูแลทรัพย์สินในกิจการของลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา
- (5) พิจารณารายงานประจำปีของสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษาและรายงานให้คณะกรรมการลูกเสือจังหวัดทราบ
- (6) ให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการประจำปี

- (7) ให้คำแนะนำแก่ผู้อำนวยการสถานศึกษาในการปฏิบัติงานหรือจัดกิจกรรมลูกเสือ
- (8) จัดให้มีทะเบียนและสถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกเสือ
- (9) กำกับดูแล สนับสนุนและส่งเสริมกิจการลูกเสือชาวบ้านในเขตพื้นที่การศึกษา
- (10) ออกระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับกิจการลูกเสือ เพื่อความเหมาะสมแก่การปกครองในเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจะต้องไม่ขัดแย้งกับกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบของทางราชการและคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 39 ให้มีสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหัวหน้าสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา บังคับบัญชาและรับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา และให้รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามอบหมายเป็นผู้ช่วยหัวหน้าสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา

ส่วนที่ 5 ทรัพย์สินของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ มาตรา 40 – 42

มาตรา 40 บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่สำนักงานลูกเสือแห่งชาติได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาจากการให้ ซื้อมด้วยเงินรายได้ของสำนักงาน หรือแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ หรือได้มาโดยวิธีอื่น ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุ และให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ

การจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนอสังหาริมทรัพย์ของสำนักงานตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้อีกแต่โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นการโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติไม่ขัดข้องและได้รับคำตอบแทนจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 41 ทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สำนักงานลูกเสือแห่งชาติจะต้องจัดการตามเงื่อนไขที่ผู้อุทิศให้กำหนดไว้ และต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขดังกล่าว สำนักงานลูกเสือแห่งชาติต้องได้รับความยินยอมจากผู้อุทิศให้หรือทายาท หากไม่มีทายาทหรือทายาทไม่ปรากฏจะต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 42 ทรัพย์สินของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี และบุคคลใดจะยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับสำนักงานลูกเสือแห่งชาติในเรื่องทรัพย์สินมิได้

หมวด 3 การจัดกลุ่ม ประเภท และตำแหน่งของลูกเสือ มาตรา 43 – 49

มาตรา 43 การตั้ง การยุบ การจัดหน่วยลูกเสือ เหล่าลูกเสือ และประเภทลูกเสือทั้งปวง

ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 44 การเข้าเป็นลูกเสือ การออกจากลูกเสือ การจัดประเภท ชั้น เหล่า และการฝึกอบรมลูกเสือในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา ให้เป็นไปตามข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 45 ตำแหน่งผู้บังคับบัญชาลูกเสือมีลำดับ ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้อำนวยการใหญ่
- (2) รองผู้อำนวยการใหญ่
- (3) ผู้ช่วยผู้อำนวยการใหญ่
- (4) ผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัด
- (5) รองผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัด
- (6) ผู้ช่วยผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัด
- (7) ผู้อำนวยการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา
- (8) รองผู้อำนวยการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา
- (9) ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน
- (10) รองผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน
- (11) ผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ
- (12) รองผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ
- (13) ผู้กำกับกองลูกเสือ
- (14) รองผู้กำกับกองลูกเสือ
- (15) นายหมู่ลูกเสือ
- (16) รองนายหมู่ลูกเสือ

มาตรา 46 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ดำเนินการใหญ่ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นรองผู้อำนวยการใหญ่ และรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการใหญ่ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการลูกเสือจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นรองผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัด และปลัดจังหวัด เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัด ให้ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้ดำเนินการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา และรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาเป็นรองผู้อำนวยการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา

การแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาลูกเสือตามมาตรา 45 (9) ถึง (16) ให้เป็นไปตามข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 47 ตำแหน่งผู้ตรวจการลูกเสือมีลำดับ ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ตรวจการใหญ่พิเศษ
- (2) ผู้ตรวจการใหญ่
- (3) รองผู้ตรวจการใหญ่
- (4) ผู้ตรวจการลูกเสือประจำสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
- (5) รองผู้ตรวจการลูกเสือประจำสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
- (6) ผู้ช่วยผู้ตรวจการลูกเสือประจำสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
- (7) ผู้ตรวจการลูกเสือจังหวัด
- (8) รองผู้ตรวจการลูกเสือจังหวัด
- (9) ผู้ช่วยผู้ตรวจการลูกเสือจังหวัด
- (10) ผู้ตรวจการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา
- (11) รองผู้ตรวจการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรา 48 ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ตรวจการใหญ่พิเศษ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ตรวจการใหญ่ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ อธิบดีกรมการปกครอง และอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นรองผู้ตรวจการใหญ่

การแต่งตั้งผู้ตรวจการลูกเสือและการกำหนดหน้าที่ของผู้ตรวจการลูกเสือตามมาตรา 47 (4) ถึง (11) ให้เป็นไปตามข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 49 ผู้ตรวจการลูกเสือมีหน้าที่ตรวจตรา แนะนำ ชี้แจง และรายงานเพื่อให้การบริหารงานลูกเสือเป็นไปตามนโยบาย ข้อบังคับ ระเบียบ และแบบธรรมเนียมของลูกเสือ

หมวด 4 ระเบียบแบบ และการแต่งกาย มาตรา 50 – 52

มาตรา 50 ให้มีธงคณะลูกเสือแห่งชาติและธงลูกเสือประจำจังหวัดโดยรับพระราชทานจากประมุขของคณะลูกเสือแห่งชาติ ให้มีธงคณะลูกเสือไทยและธงลูกเสืออื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการร่วมกิจกรรมระดับนานาชาติ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 51 ระเบียบแบบและการแต่งกายลูกเสือ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 52 ลูกเสือต้องปฏิบัติตามวินัยซึ่งกำหนดไว้ในข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ และตามแบบธรรมเนียมของลูกเสือ

หมวด 5 เหรียญลูกเสือและการยกย่องเชิดชูเกียรติ มาตรา 53 – 68

มาตรา 53 ให้มีเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นสิริยิ่งรามเกียรติ์ ลูกเสือสดุดี ชั้นพิเศษไว้สำหรับพระราชทานแก่ผู้ที่ได้รับพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดีชั้นที่หนึ่ง และมีอุปการคุณ

ช่วยเหลือกิจการลูกเสืออย่างต่อเนื่องมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี นับแต่วันที่ได้รับพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดีชั้นที่หนึ่ง

มาตรา 54 เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามมาตรา 53 เป็นดวงตรา ด้านหน้ามีลักษณะเป็นรูปไข่ พื้นลงยาสีน้ำเงิน ขนาดกว้าง 2.5 เซนติเมตร ยาว 3.3 เซนติเมตร กลางดวงตรามีตราหน้าเสือประกอบวชิระเงินล้อมด้วยเม็ดไข่ปลาสีทองและมีรัศมีเงินโดยรอบแปลแฉกคั่นด้วยกระจังสีทอง เบื้องบนมีพระมหามงกุฎ รัศมีกลุโปร่งและเลข “9” สีทอง ด้านหลังกลางดวงตราเป็นคุมพื้นลงยาสีม่วง มีรูปตราของคณะลูกเสือโลก เบื้องล่างมีอักษรสีเงินว่า “เราจะทำนุบำรุงกิจการลูกเสือสืบไป” ที่ขอบส่วนบนของดวงตรามีห่วงห้อยแพรแถบสำหรับคล้องคอ ขนาดกว้าง 4 เซนติเมตร มีริ้วสีเหลืองกว้าง 2.2 เซนติเมตร อยู่กลางริมทั้งสองข้างมีริ้วสีขาวกว้าง 3 มิลลิเมตร และริ้วสีดำกว้าง 6 มิลลิเมตร

มาตรา 55 ให้มีเหรียญลูกเสือสรรเสริญเป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไว้สำหรับพระราชทานแก่ลูกเสือและบุคลากรทางการลูกเสือผู้มีความดีความชอบตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 57

มาตรา 56 เหรียญลูกเสือสรรเสริญเป็นเหรียญเงินมีลักษณะกลมรี ขนาดกว้าง 2.5 เซนติเมตร ยาว 3.2 เซนติเมตร ด้านหน้าตรงกลางมีตราหน้าเสือประกอบวชิระ ริมขอบส่วนบนมีอักษรว่า “ลูกเสือ” และส่วนล่างมีอักษรว่า “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” ตราหน้าเสือประกอบวชิระและตัวอักษร ให้ทำเป็นลายคุน ด้านหลังเป็นพื้นเกลี้ยงจารึกนาม เลขหมายประจำตัวของผู้ซึ่งได้รับพระราชทานนามหน่วยลูกเสือที่สังกัด และวันที่พระราชทาน ที่ขอบส่วนบนของเหรียญมีห่วงห้อยแพรแถบ ขนาดกว้าง 2.4 เซนติเมตร มีริ้วสีดำกว้าง 1.2 เซนติเมตร อยู่กลาง ริมทั้งสองข้างมีริ้วสีเหลือง กว้าง 6 มิลลิเมตร ประดับที่อกเสื้อเหนือปกกระเป๋าสองข้าง

เหรียญลูกเสือสรรเสริญ มีลำดับเป็นสามชั้น ดังต่อไปนี้

ชั้นที่หนึ่ง มีเฟลอร์เดอลีส ทำด้วยโลหะเงินประดับที่แพรแถบสองดอกตามแนวนอน

ชั้นที่สอง มีเฟลอร์เดอลีส ทำด้วยโลหะเงินประดับที่แพรแถบตรงกึ่งกลางหนึ่งดอก

ชั้นที่สาม ไม่มีเฟลอร์เดอลีส ประดับที่แพรแถบ

มาตรา 57 เหรียญลูกเสือสรรเสริญชั้นที่หนึ่ง จะพระราชทานแก่ผู้มีความดี ความชอบ ซึ่งได้ทำการรักษาความปลอดภัยหรือสันติสุขเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์หรือได้ช่วยชีวิตผู้ตกอยู่ในอันตราย ทั้งนี้ โดยตนเองได้ฝ่าอันตรายจนถึงขนาดที่สมควรได้รับพระราชทานเหรียญนี้ หรือตนเองได้ประสบอันตรายถึงทุพพลภาพหรือถึงเสียชีวิต

เหรียญลูกเสือสรรเสริญชั้นที่สอง จะพระราชทานแก่ผู้มีความดีความชอบซึ่งได้ช่วยชีวิตผู้ตกอยู่ในอันตรายโดยตนเองได้ประสบอันตรายหรือฝ่าอันตราย หรือแก่ผู้ซึ่งได้ทำความดีความชอบในข้อต่อไปนี้ ทุกข้อรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยครั้ง และในแต่ละข้อไม่น้อยกว่าสิบครั้ง คือ

- (1) ช่วยเหลือผู้ได้รับทุกข์ยากลำบากที่ควรช่วย
- (2) ช่วยเหลือหรือป้องกันผู้อื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่นให้พ้นอันตราย
- (3) ช่วยสัตว์ให้พ้นจากการทรมานหรือพ้นทุกข์เวทนา
- (4) ทำการปฐมพยาบาล
- (5) ช่วยเหลือราชการ
- (6) ช่วยเหลือกิจการอันเป็นสาธารณกุศล
- (7) ช่วยเหลือผู้ปกครอง
- (8) ช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน หรือสถานที่ทำงานซึ่งไม่ใช่หน้าที่ตามปกติ

เหรียญลูกเสือสรรเสริญชั้นที่สาม จะพระราชทานแก่ผู้มีความดีความชอบซึ่งได้ช่วยชีวิตผู้ตกอยู่ในอันตรายแม้เพียงครั้งเดียว หรือแก่ผู้ซึ่งได้ทำความดีความชอบตามเกณฑ์สำหรับเหรียญลูกเสือสรรเสริญชั้นที่สอง ทุกข้อรวมกันไม่น้อยกว่าห้าสิบครั้งและในแต่ละข้อไม่น้อยกว่าห้าครั้ง

มาตรา 58 ให้มีเหรียญลูกเสือสดุดีเป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ไว้สำหรับพระราชทานแก่บุคลากรทางการลูกเสือและบุคคลอื่นบรรดาที่มีอุปการคุณต่อการลูกเสือถึงขนาด หรือที่ได้อุทิศกำลังกายหรือกำลังความคิดในการประกอบกิจการให้บังเกิดคุณประโยชน์แก่การลูกเสือตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 60

มาตรา 59 เหรียญลูกเสือสดุดีเป็นเหรียญเงิน มีลักษณะกลมรีขนาดกว้าง 2.5 เซนติเมตร ยาว 3.2 เซนติเมตร ด้านหน้าตรงกลาง มีตราหน้าเสือประกอบวชิระ ริมขอบส่วนบนมีอักษรว่า “ลูกเสือ” และส่วนล่างมีอักษรว่า “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” ตราหน้าเสือประกอบวชิระและตัวอักษรให้ทำเป็นลายคุน ด้านหลังเป็นพื้นเกลี้ยงจารึกนามของผู้ซึ่งได้รับพระราชทานและวันที่พระราชทานที่ขอบส่วนบนของเหรียญมีห่วงห้อยแพรแถบ ขนาดกว้าง 2.4 เซนติเมตร มีรูสีเหลืองกว้าง 1.2 เซนติเมตร อยู่กลาง ริมทั้งสองข้างมีรูสีด่างกว้าง ๖ มิลลิเมตร ประดับที่อกเสื้อเหนือ ปกกระเป๋า เบื้องซ้าย เหรียญลูกเสือสดุดี มีลำดับเป็นสามชั้น ดังต่อไปนี้

ชั้นที่หนึ่งมีเข็มวชิระทำด้วยโลหะเงินประดับที่แพรแถบตรงกึ่งกลางในแนวทางดิ่งหนึ่งเข็ม
ชั้นที่สองมีเข็มหน้าเสือ ทำด้วยโลหะเงิน ประดับที่แพรแถบตรงกึ่งกลางในแนวทางดิ่งหนึ่งเข็ม

ชั้นที่สาม ไม่มีเข็มวชิระ และเข็มหน้าเสือประดับที่แพรแถบ

มาตรา 60 เหรียญลูกเสือสดุดีชั้นที่หนึ่ง จะพระราชทานแก่ผู้ที่มีอุปการคุณต่อการลูกเสือถึงขนาดหรือที่ได้อุทิศกำลังกาย หรือกำลังความคิดในการประกอบกิจการให้บังเกิดคุณประโยชน์แก่การลูกเสืออย่างยั่งยืนตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติกำหนด

เหรียญลูกเสือสดุดีชั้นที่สอง จะพระราชทานแก่ผู้ที่มีอุปการคุณต่อการลูกเสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) บริจาคเงินหรือทรัพย์สินของต่าง ๆ ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง รวมกันเป็นจำนวนเงินไม่น้อยกว่าที่คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติกำหนด

(2) ช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือระดับที่หนึ่งวิชาผู้กำกับลูกเสือขั้นความรู้เบื้องต้นหรือขั้นความรู้ขั้นสูง โดยอยู่ประจำตลอดการฝึกอบรมไม่น้อยกว่าห้าสิบครั้ง หรือระดับที่สอง การให้การฝึกอบรมแก่ผู้ผ่านการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือแล้ว โดยอยู่ประจำ ตลอดการฝึกอบรมไม่น้อยกว่ายี่สิบครั้ง

(3) ช่วยเหลือกิจการลูกเสือด้านอื่น ๆ จนเกิดผลดีแก่การลูกเสือติดต่อกันมาไม่น้อยกว่าห้าปี และปีหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่าสิบครั้ง

(4) ช่วยเหลือและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างคณะลูกเสือไทยกับคณะลูกเสือต่างประเทศ เป็นอย่างดียิ่ง

เหรียญลูกเสือสดุดีชั้นที่สาม จะพระราชทานแก่ผู้ที่มีอุปการคุณต่อการลูกเสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) บริจาคเงินหรือทรัพย์สินของต่าง ๆ ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง รวมกันเป็นจำนวนเงินไม่น้อยกว่า ที่คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติกำหนด

(2) ช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือระดับที่หนึ่งวิชาผู้กำกับลูกเสือขั้นความรู้เบื้องต้นหรือขั้นความรู้ขั้นสูง โดยอยู่ประจำตลอดการฝึกอบรมไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าครั้ง หรือระดับที่สอง การให้การฝึกอบรมแก่ผู้ผ่านการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือแล้ว โดยอยู่ประจำตลอดการฝึกอบรมไม่น้อยกว่าสิบครั้ง

(3) ช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการฝึกอบรมวิชานายหมู่ลูกเสือหรือวิชาลูกเสือประเภทต่าง ๆ โดยอยู่ประจำตลอดการฝึกอบรมครั้งละสามวัน ไม่น้อยกว่าห้าสิบครั้ง

(4) ช่วยเหลือกิจการลูกเสือด้านอื่น ๆ จนเกิดผลดีแก่การลูกเสือติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามปี และปีหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่าห้าครั้ง

(5) ช่วยเหลือและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างคณะลูกเสือไทยกับคณะลูกเสือต่างประเทศ เป็นอย่างดี

มาตรา 61 ให้มีเหรียญลูกเสือยังยืนเป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ไว้สำหรับพระราชทานเป็นบำเหน็จความชอบในราชการให้แก่บุคลากรทางการลูกเสือที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าปี ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ทำงานด้วยความเรียบร้อย ไม่เกิดความ

เสียหาย ก่อให้เกิดผลดีต่อกิจการลูกเสือ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ กำหนด

มาตรา 62 เหยี่ยวลูกเสือยั่งยืน มีลักษณะเป็นเหยี่ยวเงินรูปหกเหลี่ยมตัวเหยี่ยวหมุนได้ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3.3 เซนติเมตร มีมุมแหลมอยู่ด้านบนติดกับห่วงร้อยแพรแถบ มีขอบสองชั้น ด้านหน้ากลางเหยี่ยวมีหน้าเสือประกอบวชิระทำเป็นลายฉลุ ภายในกรอบเป็นวงกลม ขอบระดับพันทรายด้าน ด้านหลังเป็นตราคณะลูกเสือแห่งชาติ ขอบเหยี่ยวเบื้องล่างมีข้อความว่า “บำเหน็จแห่งความยั่งยืน” อยู่บนพื้นพันทรายด้าน ด้านบนแพรแถบเป็นเข็มกลัดมีลักษณะเป็นแถบโลหะสีเงิน ภายในมีข้อความว่า “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” ล้อมด้วยรูปเกลียวเชือกผูกเป็นปมเงื่อนพิรอด แพรแถบกว้าง 3 เซนติเมตร มีริ้วสีแดงกว้าง 11 มิลลิเมตร อยู่กลาง ริ้วทั้งสองข้างมีริ้วสีดำกว้าง 3 มิลลิเมตร ถัดจากริ้วสีดำเป็นริ้วสีขาวกว้าง 2 มิลลิเมตร และริ้วสีเหลืองอยู่ริมแพรแถบกว้าง 4.5 มิลลิเมตร ประดับที่อกเสื้อเหนือปกกระเป๋าบึงซ้าย

มาตรา 63 เมื่อคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติพิจารณาเห็นว่า ผู้ใดสมควรได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นสิริยิ่งรามภักดี ลูกเสือสดุดีชั้นพิเศษ เหยี่ยวลูกเสือสรรเสริญ เหยี่ยวลูกเสือสดุดี และเหยี่ยวลูกเสือยั่งยืน ให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลขอรับพระราชทานต่อไป

มาตรา 64 ผู้ซึ่งได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นสิริยิ่งรามภักดีลูกเสือสดุดีชั้นพิเศษ เหยี่ยวลูกเสือสรรเสริญ เหยี่ยวลูกเสือสดุดี และเหยี่ยวลูกเสือยั่งยืนทุกชั้น ให้ประกาศนามในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 65 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นสิริยิ่งรามภักดี ลูกเสือสดุดีชั้นพิเศษ เหยี่ยวลูกเสือสรรเสริญ เหยี่ยวลูกเสือสดุดี และเหยี่ยวลูกเสือยั่งยืน ให้เป็นสิทธิแก่ผู้ที่ได้รับพระราชทาน เมื่อผู้ได้รับพระราชทานวชนม์ให้ตกทอดแก่ทายาทเพื่อรักษาไว้เป็นที่ระลึก

มาตรา 66 ให้มีเข็มลูกเสือสมนาคุณ ไว้สำหรับตอบแทนผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเพื่อบำรุงการลูกเสือ เข็มลูกเสือสมนาคุณ มีลำดับเป็นสี่ชั้น ดังต่อไปนี้

- เข็มลูกเสือสมนาคุณ ชั้นพิเศษ
- เข็มลูกเสือสมนาคุณ ชั้นที่หนึ่ง
- เข็มลูกเสือสมนาคุณ ชั้นที่สอง
- เข็มลูกเสือสมนาคุณ ชั้นที่สาม

ลักษณะของเข็มลูกเสือสมนาคุณและเงื่อนไขในการให้เข็มลูกเสือสมนาคุณให้เป็นไปตามข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 67 ให้มีเข็มลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อส่งเสริมการบำเพ็ญประโยชน์ของลูกเสือ ลักษณะและประเภทของเข็มลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์ และเงื่อนไขในการให้เข็มลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์ให้เป็นไปตามข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

มาตรา 68 ผู้ได้รับพระราชทานเหรียญที่ระลึกสำหรับลูกเสือ หรือเหรียญลูกเสือสรรเสริญอยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ จะใช้เหรียญนั้นประดับ หรือจะใช้เหรียญลูกเสือสรรเสริญ ตามพระราชบัญญัตินี้ประดับก็ได้ โดยเทียบชั้นดังนี้คือ

เหรียญทองคำหรือเหรียญลูกเสือสรรเสริญชั้นที่หนึ่ง เทียบเท่ากับเหรียญลูกเสือสรรเสริญชั้นที่หนึ่ง ตามพระราชบัญญัตินี้

เหรียญเงินหรือเหรียญลูกเสือสรรเสริญชั้นที่สอง เทียบเท่ากับเหรียญลูกเสือสรรเสริญชั้นที่สอง ตามพระราชบัญญัตินี้

เหรียญโลหะขาวหรือเหรียญลูกเสือสรรเสริญชั้นที่สาม เทียบเท่ากับเหรียญลูกเสือสรรเสริญชั้นที่สาม ตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 6 บทกำหนดโทษ มาตรา 69 – 70

มาตรา 69 ผู้ใดแต่งรูปแบบลูกเสือ หรือประดับเครื่องหมายลูกเสือโดยไม่มีสิทธิ เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิ หรือแต่งกายเลียนแบบหรือประดับเครื่องหมายเพื่อให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าตนเป็นลูกเสือหรือบุคลากรทางการลูกเสือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 70 ผู้ใดทำปลอมเข็มลูกเสือสมนาคุณ หรือเข็มลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์ด้วยวิธีใด ๆ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล มาตรา 71 – 74

มาตรา 71 ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้สิน และงบประมาณของคณะลูกเสือแห่งชาติตามพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2507 ไปเป็นของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

ให้โอนพนักงานและลูกจ้างของคณะลูกเสือแห่งชาติตามพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2507 ไปเป็นพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 72 ให้สภาลูกเสือแห่งชาติ คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ คณะกรรมการลูกเสือจังหวัด คณะกรรมการลูกเสืออำเภอ ตามพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2507 ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไปจนกว่าจะได้มีสภาลูกเสือไทย คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ คณะกรรมการลูกเสือจังหวัด และคณะกรรมการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 73 ค่ายลูกเสือใดที่จัดตั้งและดำรงอยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ถือว่าได้รับการอนุญาตเพื่อจัดตั้งค่ายลูกเสือตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 74 ในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎกระทรวง ข้อบังคับคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ให้นากฎกระทรวง ข้อบังคับ คณะลูกเสือแห่งชาติ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2507 ที่ใช้อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ได้มีการปฏิรูปโครงสร้างระเบียบบริหารราชการ และการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการขึ้น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ทำให้การบริหารงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับกิจการลูกเสือเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับกฎหมายว่าด้วยลูกเสือได้ใช้บังคับ มาเป็นเวลานาน และไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน จึงสมควรปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว เพื่อกำหนดการดำเนินการของลูกเสือ องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของ คณะลูกเสือแห่งชาติ คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ คณะกรรมการลูกเสือจังหวัด และ คณะกรรมการลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนสมควรกำหนดภารกิจให้สอดคล้องกับการลูกเสือของนานาประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้การลูกเสือมีความเจริญก้าวหน้า และสร้างความสามัคคีแก่คนในชาติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติลูกเสือฉบับนี้ ได้แก่

- 1) เพิ่มคำนิยามลูกเสือ และบุคลากรทางการลูกเสือให้ชัดเจนขึ้น และได้รวมกิจการลูกเสือชาวบ้านไว้ด้วย
- 2) ปรับชื่อสภาลูกเสือแห่งชาติ เป็นสภาลูกเสือไทย เพื่อให้เป็นชื่อสากลที่ประเทศสมาชิกทั่วโลกจะระบุชื่อของประเทศไว้ด้วย และได้ปรับ องค์ประกอบของสภาลูกเสือไทยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนชื่อหน่วยราชการไปตามการปฏิรูประบบราชการเมื่อปี 2546 เช่น ตำแหน่งเลขาธิการ คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ จากอธิบดีกรมพลศึกษามาเป็นรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปรับชื่อตำแหน่งของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ได้เปลี่ยนชื่อและภารกิจใหม่แล้ว และปรับให้มีหน่วยงานใหม่เพิ่มเข้ามาได้แก่ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง และอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นต้น
- 3) ปรับองค์ประกอบคณะกรรมการลูกเสือระดับจังหวัด เป็นผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 เข้าไปแทนศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งปัจจุบันไม่มีตำแหน่งนี้

4) ต้องปรับการบริหารลูกเสืออำเภอที่มีอยู่เดิมโดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาแทน ทำให้ต้องปรับองค์ประกอบคณะกรรมการและภารกิจของการบริหารลูกเสืออำเภอ มาเป็นการบริหารลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา

5) เดิมคณะลูกเสือแห่งชาติเป็นนิติบุคคล ทำให้สถานะของสำนักงานไม่ชัดเจน เนื่องจากในกฎหมายเดิมระบุว่าคณะลูกเสือแห่งชาติประกอบด้วยลูกเสือทั้งปวง ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ผู้ตรวจการลูกเสือ และกรรมการเจ้าหน้าที่ลูกเสือ และระบุให้มีให้มีสำนักคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติเป็นหน่วยบริหาร จึงได้ปรับให้สำนักงานลูกเสือแห่งชาติซึ่งมีหน่วยงานนี้อยู่แล้วเป็นนิติบุคคล ซึ่งยังคงอยู่ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ โดยไม่ต้องตั้งหน่วยงานใหม่ ไม่เพิ่มงบประมาณ

6) เพิ่มระบบการตรวจสอบและการจัดทำบัญชี เพื่อเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

7) กำหนดให้รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการคนหนึ่งมาเป็นตำแหน่งเลขาธิการลูกเสือ โดยไม่มีเงินเดือน

8) การบริหารค่ายเป็นไปตามหลักการบริหารแนวใหม่ มอบให้ผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) กำกับดูแล และ

9) ให้โอนทรัพย์สิน จากคณะลูกเสือแห่งชาติ ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ

1.2 นโยบายคณะลูกเสือแห่งชาติ (กนก เลียบเงิน, 2556 , หน้า 14)

ข้อ 1. ส่งเสริมการดำเนินงานตามกฎหมายว่าด้วยลูกเสือ เเร่งรัดการตราพระราชบัญญัติลูกเสือ ปรับปรุงข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ว่าด้วยการปกครอง หลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือ กฎกระทรวงว่าด้วยรูปแบบลูกเสือ

ข้อ 2. ปรับปรุงระบบการบริหารกิจการลูกเสือ โครงสร้างและการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางลูกเสือเพื่อยกระดับมาตรฐานลูกเสือให้สูงขึ้น

ข้อ 3. เเร่งรัดพัฒนาการฝึกอบรมครูผู้สอนวิชาลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือทุกประเภททุกระดับ ให้มีปริมาณและคุณภาพโดยคำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสม

ข้อ 4. ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกอบรมลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ตลอดจนการผลิตคู่มือ สื่อการเรียนต่าง ๆ

ข้อ 5. เเร่งรัดและสำรวจตรวจสอบ จัดทำทะเบียนสถิติ สำมะโนประชากรลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือกองลูกเสือ ทุกประเภท ทุกระดับ ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบ

โรงเรียน ตลอดจนทรัพย์สินของคณะลูกเสือแห่งชาติ ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน เพื่อประโยชน์
แก่การวางแผนพัฒนากิจการลูกเสือระยะยาว ทั้งในระดับชาติระดับจังหวัดและระดับอำเภอ

ข้อ 6. ส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย การดำเนินงานด้านการบริหารงาน
ลูกเสือ ด้านวิชาการ ด้านการฝึกอบรม และด้านกิจการลูกเสือ เพื่อปรับปรุงให้กิจการลูกเสือ
เจริญก้าวหน้า

ข้อ 7. ส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีกับลูกเสือนานาชาติ โดยส่งลูกเสือและ
ผู้บังคับบัญชาลูกเสือไปเยือนและร่วมชุมนุมลูกเสือของประเทศเพื่อนบ้านประเทศในกลุ่มอาเซียน
ประเทศในเขตเอเชีย-แปซิฟิก และร่วมกิจกรรมลูกเสือตามโอกาสกับจัดให้ผู้บัญชาลูกเสือได้มี
โอกาสไปรับการฝึกอบรมในต่างประเทศเพื่อเพิ่มเติมความรู้ในวิชาลูกเสือด้วย

ข้อ 8. ส่งเสริมให้ลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ทุกประเภททุกระดับ รักษาวัฒนธรรม
และเอกลักษณ์ไทย ร่วมกันสร้างภาพพจน์ที่ดีแก่การลูกเสือในแนวทางของความสุจริต ความจงรัก
ภักดี ความเสียสละ ความสามัคคี ความมีระเบียบวินัย และความเป็นผู้มีเกียรติ ตลอดจนการได้
อุทิศตนบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนร่วม ตามอุดมการณ์ของลูกเสือ

ข้อ 9. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ให้รู้จักการพัฒนาท้องถิ่น
ของตนเอง ตลอดจนการบริการชุมชนในทุกด้าน ตามความสามารถและโอกาสอันควร

ข้อ 10. ส่งเสริมงานประชาสัมพันธ์กิจการลูกเสือ ตลอดจนการสนับสนุนให้
การดำเนินงานจัดหาทุนเพื่อการพัฒนากิจการลูกเสือ และความร่วมมือระหว่างองค์กรต่าง ๆ
ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชนให้เกิดการประสานสัมพันธ์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมี
ประสิทธิภาพ

ข้อ 11. ทำนุบำรุง และพัฒนาค่ายลูกเสือ ให้อยู่ในสภาพของค่ายอเนกประสงค์ เพื่อใช้
ประโยชน์ในกิจการลูกเสือหรือสาธารณประโยชน์อื่นๆ

ข้อ 12. ส่งเสริมให้มีการชุมนุมลูกเสือระดับจังหวัด ในวันคล้ายวันสถาปนาคณะลูกเสือ
แห่งชาติ และจัดให้มีการชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ 4 ปี ต่อครั้ง

ข้อ 13. ส่งเสริมให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งกองลูกเสือนอกระบบโรงเรียนให้
เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย และดำเนินกิจการลูกเสืออย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อ 14. ส่งเสริมสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ แก่ลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ
ตลอดจนการยกย่องประกาศเกียรติคุณการบำเพ็ญความดีความชอบ เพื่อเป็นการบำรุงขวัญและ
กำลังใจที่จะปฏิบัติตนตามอุดมการณ์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ

ข้อ 15. ส่งเสริมกิจการลูกเสือชาวบ้านให้เจริญก้าวหน้าทั้งปริมาณและคุณภาพให้มีความสำนึกในหน้าที่สิทธิและความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนความมั่นคงปลอดภัยของประเทศไทย

สรุปได้ว่านโยบายคณะลูกเสือแห่งชาติ คือ แนวทางในการจัดกิจกรรมลูกเสือทุกระดับเพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศในอนาคต ให้มีระเบียบวินัย ศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และได้รับการส่งเสริมทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจและศีลธรรมให้เป็นพลเมืองดี มีความสามัคคี เสียสละ รับผิดชอบ ช่วยสร้างสรรค์สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศไทย

2. แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัย

2.1 การวิจัยและพัฒนา

2.1.1 ความหมายของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นการวิจัยทางการศึกษาประเภทหนึ่ง ซึ่งมีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

การวิจัย เป็นกระบวนการ ค้นหาหาข้อเท็จจริงหรือค้นคว้าหาปรากฏการณ์ ตามธรรมชาติอย่างมีระบบ ระเบียบและมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เพื่อให้ได้ความรู้ที่เชื่อถือได้ (บุญธรรมกิจปริดาภิสุทธิ, 2551 , หน้า 2)

บอร์กและแกล Borg ,W.R. , & Gall, M.D. (2007) กล่าวถึง การวิจัยและพัฒนาไว้ว่า การวิจัยและพัฒนา คือ กระบวนการที่นำมาพัฒนาและตรวจสอบความถูกต้อง ของ ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา คำว่าผลิตภัณฑ์ (Product) ในที่นี้ ไม่ได้หมายความว่าเพียงแต่สิ่งที่อยู่ในหนังสือ ในภาพยนตร์ประกอบการสอนและในคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง ระเบียบวิธี เช่น ระเบียบวิธีในการสอน โปรแกรมการสอน เช่น โปรแกรมการศึกษาเรื่องยา หรือโปรแกรมการพัฒนาคนทำงาน โปรแกรมนี้เป็นระบบการเรียนรู้ที่สลับซับซ้อนที่รวมเอาการพัฒนาทางวัตถุและการอบรมบุคลากรเพื่อให้สามารถทำงานได้ในบริบทเฉพาะ

2.1.2 องค์ประกอบของการวิจัยและพัฒนา

องค์ประกอบของการวิจัยและพัฒนาเป็นสิ่งที่ผู้ทำการวิจัยควรคำนึงถึง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การวิจัยและพัฒนาเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น โดยทั่วไปมีอยู่ 4 องค์ประกอบดังนี้

- 1) ผู้ต้องการใช้ผลจากการวิจัยและพัฒนา ได้แก่ ผู้ที่ต้องการวิทยาการใหม่จากการวิจัยและพัฒนาไปใช้งาน ซึ่งผู้ต้องการใช้ผลการวิจัย จะเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย ของการวิจัยแต่ละครั้ง
- 2) นักวิจัย ได้แก่ ผู้ทำการวิจัย มีหน้าที่วางแผนการวิจัยให้ตอบสนอง ความต้องการของผู้ใช้ในการช่วยหาคำตอบ เพื่อแก้ปัญหาแก่ผู้ที่นำไปใช้
- 3) สถาบันที่ให้การสนับสนุนทุนในการวิจัย ได้แก่ หน่วยงานราชการ องค์กร ธุรกิจเอกชนต่าง ๆ
- 4) สิ่งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ได้แก่ ปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด และแหล่งสารนิเทศ สำหรับเตรียมข้อมูลในการวิจัย

2.1.3 ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา

ในการทำวิจัยทางเทคโนโลยีการศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการผลิตหรือปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนจำเป็นต้องสร้างสื่อให้มีคุณภาพเป็นที่มั่นใจและน่าเชื่อถือ จึงเกิดกระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น วิธีการวิจัยและพัฒนาตามแนวคิดของบอร์ก แกลและมอริช (Borg, W.R. , & Gall, M.D. ,2007 อ้างถึงใน ไพโรจน์ เบาใจ, 2549 , หน้า 45 - 46) ได้คิดวิธีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ไว้เป็นขั้นตอน 11 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การกำหนดผลผลิตทางการศึกษาที่จะทำการพัฒนา

ขั้นตอนแรกที่สำคัญที่สุด คือ ต้องกำหนดให้ชัดว่าผลผลิตทางการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนาคืออะไร โดยต้องกำหนดลักษณะทั่วไป รายละเอียดของการใช้วัตถุประสงค์ของการใช้เกณฑ์ในการเลือกกำหนดผลผลิตการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนา อาจมี 4 ข้อ คือ

- 1) ตรงกับความต้องการอันจำเป็นหรือไม่
- 2) ความก้าวหน้าทางวิชาการมีพอเพียงในการที่จะพัฒนาต่อการวิจัยและพัฒนานั้นหรือไม่
- 3) บุคลากรที่มีอยู่ ทักษะความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการวิจัยและพัฒนานั้นหรือไม่

- 4) ผลผลิตนั้นจะพัฒนาขึ้นในเวลาอันสมควรได้หรือไม่

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คือการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัย การสังเกตภาคสนามซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ผลผลิตการศึกษาที่กำหนด ถ้ามีความจำเป็นผู้ทำการวิจัยและพัฒนาอาจต้องทำการศึกษาวิจัยขนาดเล็กเพื่อหาคำตอบซึ่งงานวิจัยและทฤษฎีที่มีอยู่ไม่สามารถตอบได้ก่อนที่จะเริ่มการพัฒนาต่อไป

ขั้นที่ 3 การวางแผนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิต
- 2) ประเมินการค่าใช้จ่าย กำลังคน และระยะเวลาเพื่อศึกษาความเป็นไปได้
- 3) พิจารณาผลสืบเนื่องจากผลผลิต

ขั้นที่ 4 พัฒนารูปแบบขั้นตอนของผลผลิต

ขั้นนี้เป็นขั้นการออกแบบและจัดทำผลผลิตการศึกษาตามที่วางไว้ เช่น เป็น

โครงการวิจัยและพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น ก็จะต้องออกแบบหลักสูตร เตรียมวัสดุ

ขั้นที่ 5 ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 1

โดยการนำผลผลิตที่ออกแบบและจัดเตรียมไว้ในขั้นที่ 4 ไปทดลองใช้เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นของผลผลิตในโรงเรียนจำนวน 1-3 โรงเรียน ใช้กลุ่มเล็ก 6-12 คน ประเมินผลโดยการใช้แบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 1

นำข้อมูลและผลการทดลองใช้จากขั้นตอนที่ 5 มาพิจารณาปรับปรุง

ขั้นที่ 7 ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 2

ขั้นนี้นำผลผลิตที่ปรับปรุงไปทดลอง เพื่อทดสอบคุณภาพผลผลิตตามวัตถุประสงค์โรงเรียนจำนวน 5-15 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 30-100 คน ประเมินผลเชิงปริมาณในลักษณะ Pre-test นำผลไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิตอาจมีกลุ่มควบคุม กลุ่มการทดลอง ถ้าจำเป็น

ขั้นที่ 8 ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 2 นำข้อมูลและผลจากการทดลองใช้จากขั้นที่ 7 มาพิจารณาปรับปรุง

ขั้นที่ 9 ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 3

ขั้นนี้นำผลผลิตที่ปรับปรุงไปทดลอง เพื่อทดสอบคุณภาพการใช้งานของผลผลิตโดยใช้ตามลำพังในโรงเรียน 10-13 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 40 – 200 คน ประเมินผลโดยการใช้แบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

ขั้นที่ 10 ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 3 นำขั้นที่ 9 มาพิจารณาปรับปรุงเพื่อผลิตและเผยแพร่ต่อไป

ขั้นที่ 11 เผยแพร่ เป็นการเสนอรายงานเกี่ยวกับผลการวิจัยและพัฒนาผลผลิตในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือวิชาชีพ ส่งไปลงเผยแพร่ไปใช้ในโรงเรียนต่างๆ หรือติดต่อบริษัทเพื่อผลิตจำหน่ายต่อไป

กล่าวโดยสรุป การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัย ที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้ หลังจากผ่าน การวิจัยและพัฒนาแล้วมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการพัฒนา การ ทดลองใช้ และ ปรับปรุงความถี่ไปด้วยอย่างมีลำดับขั้นตอน ก่อนนำออกมาเผยแพร่ ทำให้ได้ ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้อย่างกว้างขวาง

2.2 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Session) เป็นวิธีการศึกษาวิจัยแบบหนึ่งของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะเป็นวิธีการศึกษาที่ผู้ศึกษาจะได้รับข้อมูลเบื้องต้นในการตั้งเป็น สมมติฐานเพื่อใช้ในการวิจัยแบบสำรวจในโอกาสต่อไปได้ด้วย ในการศึกษาเชิงคุณภาพทั่ว ๆ ไป นั้น วิธีการสนทนากลุ่มที่รู้จัก และเรียกกันมีอยู่ 2 วิธีคือ การสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Focused Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับการสัมภาษณ์ระดับลึก หากแต่ผู้วิจัยจะซักถาม เจาะจงเฉพาะเรื่อง และการสนทนากลุ่มแบบธรรมชาติ (Group Discussion) เป็นการสนทนาที่ เกิดขึ้นได้ทั่ว ๆ ไปในงานสนาม โดยไม่เจาะจงเรื่องสถานที่ เช่น การจับกลุ่มสนทนาตามใต้ต้นไม้ หรือร้านกาแฟ ซึ่งผู้วิจัยในสนามได้รับการถ่ายทอดให้เข้าร่วมฟังอยู่ด้วยทุกครั้ง(ถ้ามีโอกาส) เพื่อที่จะได้ทราบความเป็นไปต่าง ๆ ในชุมชนที่ตนกำลังศึกษาอยู่ อย่างไรก็ตามในการสนทนา กลุ่มตามธรรมชาตินั้นเป็นการสนทนาที่ไม่มีโครงสร้างทั้งในแง่ของประเด็นในการสนทนา และ ในแง่ของผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา ส่วนการจัดสนทนากลุ่มนั้น จะเป็นการเอาทั้งสองวิธีมารวมกัน คือ การสนทนาเป็นกลุ่ม และมีประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจงในการสนทนาแต่ละครั้ง แต่โดยหลักใหญ่แล้ว วิธีการศึกษาทั้ง 3 วิธีดังกล่าวนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจนถึง 10 หรือ 12 คน โดยมีข้อสมมติฐานที่เหมือนกันว่าเราจะรู้ถึงปฏิกิริยาได้ตอบ ของคนได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยการกระตุ้นให้คนหันมาสนใจในสิ่งเดียวกัน และมาแสดง ความคิดเห็นร่วมกันซึ่งอยู่ในลักษณะการเคลื่อนไหวภายในกลุ่ม (Group dynamics) และผู้วิจัยก็จะ สังเกตพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มที่ศึกษาตลอดจนบันทึกการโต้ตอบกันภายในกลุ่มด้วย การบันทึกเทปหรือการจดบันทึกเอาไว้เพื่อการวิเคราะห์ต่อไป การกระตุ้นดังกล่าวนี้อาจทำได้ หลายวิธีด้วยกัน เช่น การให้ชมภาพยนตร์ ฟังการกระจายเสียง ให้อ่านบทความหรือหนังสือ การจุดประเด็นในการสนทนาเฉพาะเรื่องที่สนใจจะศึกษา หรือแม้กระทั่งการที่จะให้กลุ่มที่จะ ศึกษาอยู่ร่วมกันเหตุการณ์ การกระทำดังกล่าวทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหว ภายในกลุ่ม แต่ละวิธีจะมีวิธีการที่แตกต่างกันบ้างซึ่งก็แล้วแต่ผู้นำเอาไปประยุกต์ใช้ แต่ในที่นี้ จะขอกล่าวถึงการเอาหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาด้วยวิธีการจัดสนทนากลุ่ม เท่านั้น

2.2.1 คำนิยามของการจัดสนทนากลุ่ม

การจัดกลุ่มสนทนา เป็นการนั่งสนทนากันระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์เป็นกลุ่มตามปกติประมาณ 6 – 12 คน แต่ในบางกรณีอาจมีข้อยกเว้นให้มีได้ประมาณ 4 – 5 คน และในกรณีดังกล่าว อาจเรียกว่าเป็นการจัดสนทนากลุ่มเล็ก ในระหว่างการสนทนากันของผู้ให้สัมภาษณ์นั้น จะมีผู้ดำเนินการสนทนา (moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นการสนทนา เพื่อเป็นการชักจูงใจให้บุคคลกลุ่มนี้ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางในการสนทนาให้ได้กว้างขวางลึกซึ้ง และละเอียดที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในการสนทนาดังกล่าวมีลักษณะเปิดกว้างที่จะให้ผู้เข้าร่วมสนทนา (discussant) แต่ละคนวิพากษ์วิจารณ์หรือมีข้อสงสัยตามผู้เข้าร่วมสนทนากันอื่น ๆ หรือตอบข้อวิพากษ์นั้น ๆ ได้ รวมทั้งตัวผู้ดำเนินการสนทนาด้วย การที่ผู้ร่วมสนทนาเหล่านี้มีปฏิริยาโต้ตอบกันในระหว่างการสนทนานั้น จะเป็นสิ่งเร้าใจให้เกิดการสนทนาในระดับลึกยิ่งขึ้นในแต่ละประเด็น ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลในสิ่งซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถได้มาด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม ต่อจากนั้นผู้วิจัยก็จะวิเคราะห์สถานการณ์ในกลุ่มบุคคลที่ถูกกระตุ้นเหล่านี้ เพื่อที่จะดูว่าน่าจะได้สมมติฐานใดบ้างจากปฏิริยาภายในกลุ่ม ต่อมาผู้วิจัยจะได้เปิดประเด็นที่นำมาพูดคุยในเรื่องที่สงสัยว่าจะเป็นสมมติฐาน และข้อสมมติฐานก็จะสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการพูดคุยกัน โดยเจาะประเด็นไปที่ประสบการณ์ของบุคคลต่าง ๆ ที่ศึกษาจากการพูดคุยในลักษณะนี้ ผู้วิจัยจะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องการศึกษาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ภายในกลุ่มด้วย เพื่อให้แน่ใจถึงความหมายของสถานการณ์นั้น ๆ จากการวิเคราะห์สถานการณ์ก็จะเป็นการช่วยให้ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐานที่มีอยู่ รวมทั้งผู้วิจัยยังอาจได้คำตอบที่ไม่ได้คาดหมายเอาไว้ก่อนอีกด้วย ช่วยให้สมมติฐานที่ได้มามีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2.2.2 แนวทางการใช้การจัดสนทนากลุ่ม

แนวทางการใช้การจัดสนทนากลุ่มเท่าที่นิยมใช้กันมีจุดมุ่งหมาย ดังต่อไปนี้คือ

- 1) ใช้ในการสร้างสมมติฐานใหม่ ๆ (Generating Hypotheses)
- 2) ใช้ในการสำรวจความคิดเห็น ทศนคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของประชากร (Exploring Opinions, Attitudes, and Attributes)
- 3) ใช้ในการทดสอบแนวความคิดในเรื่องที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาใหม่ (Testing New Product Ideas)
- 4) ใช้ในการประเมินผลทางด้านธุรกิจ (Evaluating Commercials)
- 5) ใช้ในการกำหนดคำถาม และเพื่อทดลองใช้แบบสอบถาม (Identifying and Pretesting Questionnaire Items)

6) ใช้ในการสนทนาแบบกลุ่ม เพื่อเป็นการค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือ ไม่แน่ชัดของการวิจัยแบบสำรวจ ซึ่งเรียกว่าเป็นการใช้การสนทนากลุ่มเพื่อช่วยเสริมให้งานวิจัย สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การที่ผู้นิยมใช้การสนทนากลุ่มกันอย่างแพร่หลายนั้น เป็นเพราะเชื่อกันว่าเสีย ค่าใช้จ่ายน้อย นอกจากนี้ยังมีความรวดเร็วในการรายงานผล ทั้งนี้ถ้าหากผู้วิจัยไม่ต้องการบันทึกที่ ถอดออกมาจากเทป ก็จะทราบผลอย่างคร่าว ๆ ของการวิจัยนั้น ๆ ภายในเวลาเพียง 2-3 วันเท่านั้น

2.2.3 องค์ประกอบในการจัดกลุ่มสนทนา (Components of Conduction Focus

Group Session)

2.2.3.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้อง (Personnel)

1) ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้ดำเนินการสนทนาจะต้องเป็นผู้ที่พูดและ ฟังภาษาท้องถิ่นได้ เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพอ่อนน้อม และมีมนุษยสัมพันธ์ดี บุคลิกภาพเป็น สิ่งสำคัญมากในการสร้างบรรยากาศการสนทนาโดยไม่ถือเป็นเรื่องการทำงาน ทุกคนในกลุ่มจะมี หน้าตาเบิกบานแจ่มใสเหมือนกับเป็นการสนทนาโดยทั่ว ๆ ไป และผู้ดำเนินการสนทนาจะต้อง เป็นผู้รู้เบื้องหลังความต้องการและวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยเป็นอย่างดีด้วย

2) ผู้จดบันทึกการสนทนา (Note taker) ผู้จดบันทึกการสนทนาจะต้องรู้วิธีว่าทำ อย่างไรจึงจะจดบันทึกได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะจะต้องจดบันทึกบรรยากาศที่เกิดขึ้นในระหว่าง การสนทนาด้วย เช่น ความเงียบ เสียงหัวเราะ การแสดงสีหน้าของผู้เข้าร่วมสนทนาเพื่อ ประโยชน์แก่การวิเคราะห์ในภายหลัง นอกจากนี้ผู้จดบันทึกต้องพูดและฟังภาษาท้องถิ่นได้

3) ผู้ช่วย (Assistant) ผู้ช่วยจะต้องผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือทั่วไปในขั้นเตรียม การจัด สนทนากลุ่ม เช่น ช่วยเตรียมสถานที่ จัดสถานที่ บันทึกเสียง เปลี่ยนเทป เหล่านี้เป็นต้น

2.2.3.2 แนวทางในการสนทนากลุ่ม (Group Discussion Guide)

แนวทางการสนทนากลุ่มและการจัดลำดับข้อในการสนทนา ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรต่าง ๆ ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยนั้น ๆ ควรต้องจัดเตรียมไว้ล่วงหน้า แต่ทั้งนี้ จะต้องยืดหยุ่นได้ในทางปฏิบัติ จากบรรยากาศในการสนทนาเกิดขึ้น ผู้วิจัยอาจจะได้ประเด็นซึ่ง ไม่ได้คาดคิดเอาไว้ก่อนจากผู้เข้าร่วมสนทนาเป็นผู้ยกขึ้นมาเองซึ่งประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น ผู้ดำเนินการสนทนาสามารถชักข้อได้ เพราะอาจเป็นข้อค้นพบที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อนซึ่งเป็น ประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่งต่องานวิจัย

2.2.3.3 อุปกรณ์สนาม (Field Instruments) ได้แก่

1) เครื่องบันทึกเสียง เทปเปล่า ถ่านวิทยุ สำหรับอัดเสียงขณะที่การสนทนากลุ่ม กำลังดำเนินอยู่ ทั้งนี้เพื่อนำมาถอดเทปในภายหลัง เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สำหรับผู้วิจัย

2) สมุดบันทึกและคินสอ สำหรับผู้จัดบันทึกเพื่อเป็นแนวทางในการถอดเทปให้
ง่ายขึ้น และผู้วิจัยจะได้ทราบบรรยากาศของการสนทนากลุ่มจากการจดบันทึกของผู้จัดบันทึก

2.2.3.4 แบบฟอร์มสำหรับคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Screening - Form)

แบบฟอร์มสำหรับคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม
ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (homogeneous) อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น เพศ กลุ่มอายุ สถานภาพสมรส
สถานที่อยู่ อาชีพ จำนวน เป็นต้น ซึ่งตัวแปรเหล่านี้จะเป็นเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกตาม
ลักษณะของงานวิจัย

2.2.3.5 สิ่งเสริมสร้างบรรยากาศ (Refreshment & Snack)

สิ่งเสริมสร้างบรรยากาศ เช่น เครื่องดื่ม ของขบเคี้ยว บุหรี่ ฯลฯ สิ่งของดังกล่าว
จะเป็นสิ่งที่เสริมสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองระหว่างผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาได้รวดเร็ว
ยิ่งขึ้น

2.2.3.6 ของสมนาคุณแก่ผู้ร่วมสนทนา (Remuneration)

ของสมนาคุณแก่ผู้ร่วมสนทนา เพื่อเป็นการตอบแทนผู้เข้าร่วมสนทนา แม้จะ
เป็นสิ่งที่เล็กน้อย แต่ในทางจิตวิทยาแล้ว เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการแสดงออกซึ่งความมีน้ำใจ
ของผู้วิจัย จะแสดงความขอบคุณผู้เข้าร่วมสนทนาที่ได้สละเวลามาในครั้งนี้

2.2.3.7 สถานที่และระยะเวลา (Location and Time)

สถานที่จัดสนทนา ควรเป็นบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ที่ทำการวิจัยนั้นๆ อาจจะเป็น
บ้าน ศาลาวัด ใต้ร่มไม้ ฯลฯ ที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก ห่างไกลจากความพลุกพล่านเพื่อให้ผู้เข้าร่วม
สนทนาได้มีสมาธิในเรื่องต่างๆที่กำลังสนทนากัน ส่วนระยะเวลาในการสนทนาโดยทั่วไปไม่ควร
เกิน 2 ชั่วโมงต่อ 1 กลุ่ม

2.2.4 ขั้นตอนในการจัดสนทนากลุ่ม

1) เลือกบุคคลที่จะให้เข้าร่วมสนทนากลุ่มด้วยแบบฟอร์มที่เตรียมไว้ ตามขนาดของ
กลุ่มที่ต้องการโดยทั่วไป ควรประมาณ 6 – 12 คน เพราะหัวข้อบางหัวข้อที่ยากหรือไม่น่าสนใจ
สำหรับผู้สนทนาในกลุ่ม จะทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถจุดประเด็นที่เร้าให้เกิดการสนทนาได้อย่างมี
รสชาติ และปฏิบัติยากได้ตอบกันในระหว่างผู้สนทนาเองก็จะแสดงออกไม่เต็มที่ ถ้าหากเกิน 12
คนแล้ว ผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคนก็จะไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเอง และเป็นการยากแก่
ผู้ดำเนินการสนทนาในการที่จะชักนำให้กลุ่มนั้นหันเหเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการ

2) เมื่อได้บุคคลที่เข้าข่ายแล้ว คณะผู้วิจัย (ผู้ดำเนินการสนทนา, ผู้บันทึก, ผู้ช่วย)
จะเป็นผู้พาผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาพร้อมกัน ณ สถานที่ที่จัดให้มีการสนทนากลุ่ม

3) ผู้ดำเนินการสนทนาแนะนำคณะผู้วิจัยอีกครั้ง และบอกจุดมุ่งหมายในการสนทนาด้วย พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกันเอง โดยเชิญให้รับประทานของขบเคี้ยว และเครื่องดื่ม และขอความยินยอมจากผู้ร่วมสนทนาโดยขอบันทึกเสียงการสนทนา ควรชี้แจงให้ทราบจุดมุ่งหมายในการบันทึกเสียงและจดบันทึกและเปิดโอกาสให้ซักถามคณะผู้วิจัยก่อนเพื่อสร้างความไว้วางใจ

4) เริ่มการสนทนาโดยชี้แจงแนวทางการสนทนาที่มีอยู่เป็นหลักแต่ดูความเหมาะสมสามารถยืดหยุ่นได้ แล้วแต่สถานการณ์กลุ่มพาไป อย่างไรก็ตาม ต้องคำนึงถึงว่าครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการแล้วหรือยัง ผู้ดำเนินการสนทนาควรประมาณระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละประเด็นเอาไว้ด้วย เพื่อไม่ให้เสียเวลามากไปกับบางหัวข้อ แต่ทั้งนี้ผู้ดำเนินการสนทนาจะต้องไม่ทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนาารู้สึกว่าถูกตัดบท เมื่อแน่ใจว่าได้เนื้อหาตามที่ต้องการในแนวทางการสนทนาด้วย จบการสนทนาด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาซักถามข้อข้องใจอีกครั้ง เพื่อเป็นการตอบแทนข้อสงสัยในเรื่องที่สนทนามาทั้งหมด

5) แจกของสมนาคุณเพื่อเป็นการแสดงความขอบคุณต่อผู้เข้าร่วมสนทนา

2.2.5 หน้าที่ต่าง ๆ ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.2.5.1 บทบาทของผู้ดำเนินการสนทนา (Role of Moderator)

1) ผู้ดำเนินการสนทนา จะต้องต้อนรับผู้เข้าร่วมสนทนาอย่างเป็นกันเองกับผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคน พร้อมทั้งเป็นผู้แนะนำให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้รู้จักกัน เพื่อสร้างสัมพันธไมตรีซึ่งกันและกัน (ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มไม่ได้อยู่ในชุมชนเดียวกัน) พร้อมทั้งเชิญให้รับประทานของขบเคี้ยวและเครื่องดื่ม สิ่งเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ร่วมสนทนามีความรู้สึกรู้สึกคุ้นเคยกันเร็วยิ่งขึ้น เรียกว่าเป็นการ “สร้างบรรยากาศ”

2) ผู้ดำเนินการสนทนา จะต้องเป็นผู้อธิบายให้ผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคนได้รับทราบถึงวัตถุประสงค์ในการเชิญมาร่วมสนทนา และขอความร่วมมือโดยชี้แจงให้ทราบว่าความคิดเห็นหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะได้รับจากพวกเขานั้นจะเป็นประโยชน์กับงานวิจัย และผู้เข้าร่วมสนทนาสามารถจะแสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระเสรี

3) ผู้ดำเนินการสนทนา จะต้องขอความยินยอมจากผู้เข้าร่วมสนทนาในการบันทึกเสียงขณะสนทนาลงในเครื่องบันทึกเทปและขอจดบันทึกด้วย เพื่อประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ในภายหลัง

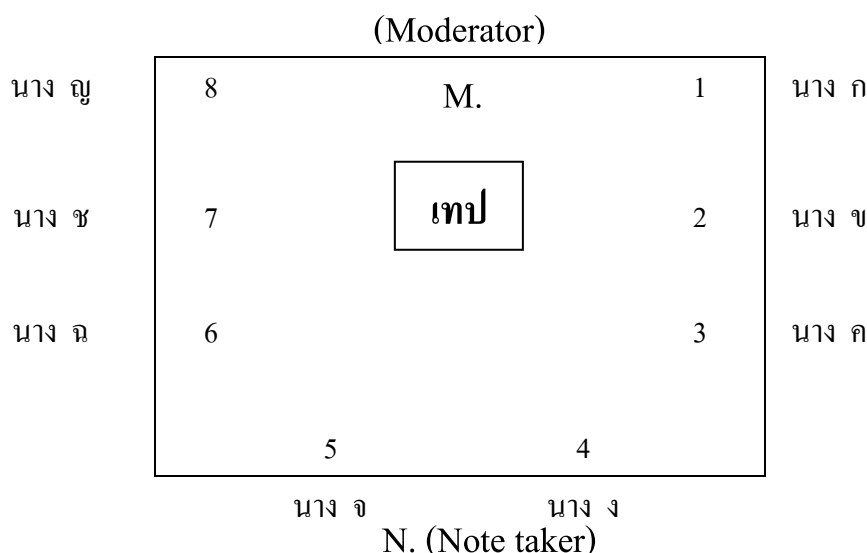
4) ผู้ดำเนินการสนทนา จะต้องจำแนกการสนทนาได้อย่างแม่นยำ ขณะที่สนทนาควรปล่อยให้มีความต่อเนื่องในการสนทนา โดยไม่มีสิ่งใดมาขัดจังหวะ

5) ผู้ดำเนินการสนทนา จะต้องตระหนักว่าการทำงานนี้เป็นการทำงานเพื่อการเรียนรู้ ดังนั้นจะต้องไม่แสดงความคิดเห็นของตัวเอง ควรปล่อยให้ผู้เข้าร่วมสนทนามีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นได้ตอบกันได้อย่างเสรีและเป็นโดยธรรมชาติที่สุด

6) ผู้ดำเนินการสนทนา จะต้องคอยสังเกตผู้เข้าร่วมสนทนา เช่นผู้ที่เด่นที่สุดในกลุ่มซึ่งครอบงำคนอื่น จะต้องหาวิธีการไม่ให้เกิดปัญหาพูดมากเกินไป หรือผู้ที่เงียบที่สุดจะต้องพยายามชักชวนให้พูดแสดงความคิดเห็นบ้าง

2.2.5.2 บทบาทของผู้จัดบันทึก (Role of Notetaker)

1) ผู้จัดบันทึก จะต้องวางแผนผังการนั่งของผู้ร่วมสนทนาทุกคนพร้อมทั้งเขียนชื่อกำกับและให้หมายเลขแทนชื่อ เพื่อสะดวกในการจัดบันทึกแบบสั้น ๆ เป็นแนวทางในการถอดเทปในภายหลัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หมายเหตุ : M คือ Moderator (ผู้ดำเนินการสนทนา) และ N คือ Note taker (ผู้จัดบันทึก)

2) ผู้จัดบันทึก จะต้องทำหน้าที่จัดบันทึกแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ควรร่วมสนทนาด้วย เพราะจะทำให้เสียบรรยากาศของการสนทนาในกลุ่ม

3) ผู้จัดบันทึก จะต้องเป็นผู้ถอดเทปด้วยตัวเอง เพื่อความเข้าใจสิ่งที่ได้บันทึกและเนื้อหาสาระในเทปที่ตรงกัน

2.2.5.3 บทบาทของผู้ช่วยทั่วไป (Role of Assistant)

ผู้ช่วยทั่วไปมีหน้าที่สำคัญ คือ คอยควบคุมเครื่องบันทึกเสียงและเปลี่ยนเทปขณะที่กำลังดำเนินการสนทนา และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จัดบันทึก

เพื่อให้แต่ละคนทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ตลอดจนคอยดูแลบริการเครื่องดื่มและของขบเคี้ยวแก่ผู้เข้าร่วมสนทนา

2.2.6 ข้อดีของการจัดสนทนากลุ่ม (Advantages of Focus Group Session)

- 1) เนื่องจากผู้ที่จะเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มจะต้องเป็นผู้วิจัยเองหรือเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี ดังนั้น การที่ผู้ร่วมสนทนาเข้าใจผิดในประเด็นที่สนทนา ผู้ดำเนินการสนทนาก็สามารถจะแก้ไขได้ทันที เพราะเป็นผู้ที่รู้ถึงวัตถุประสงค์และสมมติฐานในการวิจัยเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี
- 2) ในการจัดการสนทนากลุ่มแตกต่างจากวิธีอื่น ๆ คือ มีผู้ร่วมสนทนาประมาณ 6 - 12 คน และบุคคลเหล่านี้จะมีสถานภาพต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น จะไม่ค่อยมีความรู้สึกขัดเจน หรือมีความขำเกรง อันเนื่องมาจากความคิดที่ว่าผู้วิจัยมีการศึกษามากกว่า และมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงกว่า เพราะเป็นการเผชิญหน้ากันในลักษณะของกลุ่มมากกว่าตัวต่อตัวเหมือนวิธีสัมภาษณ์รายบุคคล หรือการสัมภาษณ์ระดับลึก
- 3) ลักษณะของการเปิดโอกาสให้มีปฏิริยาโต้ตอบกัน ในการสนทนากลุ่มนั้นทำให้มีการถกเถียงกันในเนื้อหาสาระอย่างกว้างขวาง ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น เท่ากับเป็นการกลั่นกรองความผิดพลาดอันเนื่องมาจากการตีความหมายผิด ทั้งนี้ถ้าหากในประเด็นต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจนเพียงพอ ผู้วิจัยสามารถจะซักถามต่อเพื่อหาคำอธิบาย หรือสามารถจะเก็บเอาความจากการวิพากษ์วิจารณ์ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มมาวิเคราะห์ได้
- 4) บรรยากาศในการสนทนากลุ่ม จะช่วยลดความกลัวว่าความคิดเห็นของแต่ละคนจะเป็นเป้าหมายในการถูกบันทึกเอาไว้ ทั้งนี้เพราะเป็นการแสดงความคิดเห็นในลักษณะกลุ่มมากกว่า

2.2.7 ข้อจำกัดของการจัดสนทนากลุ่ม (Limitations of Focus Group Session)

- 1) การจัดสนทนากลุ่มแต่ละครั้งจะต้องระวังมิให้เกิดการผูกขาดการสนทนาขึ้นโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่ม และไปครอบงำผู้ร่วมสนทนาคนอื่น ๆ โดยตัวผู้ดำเนินการสนทนาจะต้องมีเทคนิคในการที่จะให้ความสำคัญกับผู้ร่วมสนทนาให้เท่า ๆ กันทุกคน
- 2) พฤติกรรมหรือความคิดเห็นบางอย่าง ซึ่งเป็นส่วนที่ไม่ยอมรับของชุมชนอาจจะไม่ได้รับการเปิดเผยในการจัดสนทนากลุ่ม ถ้าหากไปสัมภาษณ์ตัวต่อตัว จะได้รับการเปิดเผยมากกว่า

สรุปได้ว่า การใช้การจัดสนทนากลุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นต้องใช้อย่างระมัดระวัง โดยต้องคำนึงถึงบุคลากรและกำลังงบประมาณที่มีอยู่ประกอบด้วย นอกจากนี้ต้อง

คำนึงถึงผลดีและผลเสียของการศึกษาวิจัยด้วย เพื่อจะทำให้ผลงานวิจัยออกมามีคุณภาพและน่าเชื่อถือ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่งานนั้น ๆ ต่อไป

3. แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน

3.1 รูปแบบการเรียนการสอนทักษะการเผชิญสถานการณ์

3.1.1 ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

สุมน อมรวิวัฒน์ (อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2551) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนี้ขึ้นมาจากแนวคิดที่ว่า การศึกษาที่แท้จริงสัมพันธ์สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต ซึ่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งทุกข์ สุข ความสมหวัง และ ความผิดหวังต่าง ๆ การศึกษาที่แท้จริงช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น และสามารถเอาชนะปัญหาเหล่านั้นได้โดย

- 1) การเผชิญ ได้แก่ การเรียนรู้ที่จะเข้าใจภาวะที่ต้องเผชิญ
- 2) การผจญ คือ การเรียนรู้วิธีการต่อสู้กับปัญหาอย่างถูกต้องตามทำนอง

คลองธรรมและมีหลักการ

3) การผสมผสาน ได้แก่ การเรียนรู้ที่จะผสมผสานวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาให้สำเร็จ และ

4) การเผด็จ คือ การลงมือแก้ปัญหาให้หมดไป โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาสืบเนื่องต่อไปอีก

สุมน อมรวิวัฒน์ (2533: 172; อ้างใน ทิศนา ขัมมณี, 2551: 82) ได้นำแนวคิดดังกล่าวผสมผสานกับหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับ การสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ และจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอนขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3.1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการคิด กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการประเมินค่าและตัดสินใจ และกระบวนการสื่อสาร ฯลฯ รวมทั้งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต

3.1.3 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

กระบวนการดำเนินการมีดังนี้

- (1) ขั้นนำ การสร้างศรัทธา

1.1 ผู้สอนจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศชั้นเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาของบทเรียนและเข้าใจให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของบทเรียน

1.2 ผู้สอนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน แสดงความรัก ความเมตตา ความจริงใจต่อผู้เรียน

(2) ขั้นสอน

2.1 ผู้สอนหรือผู้เรียนนำเสนอสถานการณ์ปัญหาหรือกรณีตัวอย่าง มาฝึกทักษะการคิด และการปฏิบัติในกระบวนการเผชิญสถานการณ์

2.2 ผู้เรียนฝึกทักษะการแสวงหาและรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการต่าง ๆ โดยฝึกหัดการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารกับแหล่งอ้างอิงหลาย ๆ แหล่ง และตรวจสอบลักษณะของข้อมูลข่าวสารว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่ง่ายหรือยาก ธรรมดาหรือซับซ้อน แคบหรือกว้าง คลุมเครือหรือชัดเจน มีความจริงหรือความเท็จมากกว่า มุ่งองค์ประกอบเดียวหรือหลายองค์ประกอบ มีระบบหรือยุ่งเหยิงสับสน มีลักษณะเป็นนามธรรมหรือรูปธรรม มีแหล่งอ้างอิงหรือเลื่อนลอย มีเจตนาดีหรือร้าย และเป็นสิ่งที่ควรรู้หรือไม่ควรรู้

2.3 ผู้เรียนฝึกสรุปประเด็นสำคัญ ฝึกการประเมินค่า เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาว่าทางใดดีที่สุด โดยใช้วิธีคิดหลาย ๆ วิธี ได้แก่ การคิดสืบสาวเหตุปัจจัย การคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ การคิดแบบสามัญลักษณ์ คือ คิดแบบแก้ปัญหา คิดแบบบรรทัดฐานสัมพันธ์ คือ คิดให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักการและความมุ่งหมาย คิดแบบคุณโทษทางออก คิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม คิดแบบใช้อุปมาอุปไมยคุณค่าคุณธรรมและคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน

2.4 ผู้เรียนฝึกทักษะการเลือกและตัดสินใจโดยการฝึกการประเมินค่าตามเกณฑ์ที่ถูกต้อง ดีงาม เหมาะสม ฝึกการวิเคราะห์ผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกต่าง ๆ และฝึกการใช้หลักการ ประสพการณ์และการทำนาย มาใช้ในการเลือกหาทางเลือกที่ดีที่สุด

2.5 ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามทางเลือกที่ได้เลือกไว้ ผู้สอนให้คำปรึกษาแนะนำ อันกัลยาณมิตร โดยปฏิบัติให้เหมาะสมตามหลักสัปปริสธรรม 7

(3) ขั้นสรุป

3.1 ผู้เรียนแสดงออกด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การพูด เขียน แสดง หรือกระทำในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับความสามารถและวัย

3.2 ผู้เรียนและผู้สอนสรุปบทเรียน

3.3 ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

3.1.4 ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะได้พัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหา และสามารถคิดและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

3.2 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skills)

ทักษะกระบวนการเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่าง ๆ มี 4 รูปแบบ ดังนี้

3.2.1 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

(Group Investigation Instructional Model)

3.2.1.1 ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

จอยส์และวีล (Joyce , B., Weil , M. , & Calhoun , E., 2009 , P. 80-88) เป็นผู้พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิดหลักของเธเลน (Thelen) 2 แนวคิด คือแนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (inquiry) และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) เธเลนได้อธิบายว่า สิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกหรือความต้องการที่จะสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้หรือตัวปัญหา แต่ปัญหานั้นจะต้องมีลักษณะที่มีความหมายต่อผู้เรียนและท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบ นอกจากนั้น ปัญหาที่มีลักษณะชวนให้เกิดความงุนงงสงสัย (Puzzlement) หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยังทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมนุษย์อาศัยอยู่ในสังคม ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม เพื่อสนองความต้องการของตนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งที่บุคคลต้องพยายามหาหนทางขจัดแก้ไขหรือจัดการทำความเข้าใจให้เป็นที่น่าพอใจหรือยอมรับทั้งของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง ส่วนในเรื่อง “ความรู้” นั้น เธเลน มีความเห็นว่า ความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบสอบทั้งหลาย ความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบสอบทั้งหลาย ความรู้เป็นสิ่งที่ได้จากการนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่ ดังนั้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบผ่านทางกระบวนการสืบสวน (inquiry) โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์

3.2.1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้ และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

3.2.1.3 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้งุนงงสงสัย

ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการในการสืบสอบ

และแสวงหาความรู้ต่อไปนั้นควรเป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสม กับวัย ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน และจะต้องมีลักษณะที่ชวนงุนงงสงสัย (Puzzlement) เพื่อท้าทายความคิดและความใฝ่รู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น

ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และพยายามกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้ง หรือความแตกต่างทางความคิดขึ้น เพื่อท้าทายให้ผู้เรียนพยายามหาทางเสาะแสวงหาข้อมูลหรือวิธีการพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน เมื่อมีความแตกต่างทางความคิดเกิดขึ้น ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนที่มีความคิดเห็นเดียวกันรวมกลุ่มกัน หรืออาจรวมกลุ่มโดยให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิกที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันก็ได้

ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้

เมื่อกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันแล้ว สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนว่าจะแสวงหาข้อมูลอะไร จะพิสูจน์อะไร จะตั้งสมมติฐานอะไร กลุ่มจำเป็นต้องมีข้อมูลอะไร และจะไปแสวงหาที่ไหน หรือจะได้ข้อมูลนั้นมาอย่างไร จะต้องใช้เครื่องมืออะไรบ้าง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจะวิเคราะห์อย่างไร และสรุปผลอย่างไร ใครจะช่วยทำอะไร ใช้เวลาเท่าใด ขั้นนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะสืบสอบ (inquiry) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (scientific process) และทักษะกระบวนการกลุ่ม (group process) ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่ผู้เรียนรวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน แหล่งความรู้ และการทำงานร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้

ผู้เรียนดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ และติดตามการทำงานของนักเรียน

ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอ และอภิปรายผล

เมื่อกลุ่มรวบรวมข้อมูลได้มาแล้ว กลุ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล ผู้สอนช่วยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล ต่อจากนั้นจึงให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลอภิปรายผลร่วมกันทั้งชั้น และประเมินผลทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ

ขั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

การสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ของกลุ่มตามขั้นตอนข้างต้น ช่วยให้ผู้กลุ่มได้รับความรู้ ความเข้าใจ และคำตอบในเรื่องที่จะศึกษา และอาจพบประเด็นที่ชวนให้อยากรู้อยากศึกษาต่อไป ผู้เรียนสามารถเริ่มต้นวงจรตามรูปแบบนี้ได้

3.2.1.4 ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะสามารถสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดความใฝ่รู้ และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะการสืบสอบ (inquiry skills) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (scientific process skills) และทักษะการทำงานกลุ่ม (group work skills)

3.2.2 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแบบอุปนัย (Inductive Thinking Instructional Model)

3.2.2.1 ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบนี้ จอยซ์และวิล (Joyce et al. , & Weil 2009 , P.149 - 159) พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดของทาบ (Taba, 1967, P. 90 – 92) ซึ่งเชื่อว่าการคิดเป็นสิ่งที่สอนได้ การคิดเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและข้อมูล และกระบวนการนี้มีลำดับขั้นตอน ดังเช่น การคิดแบบอุปนัย (inductive thinking) จะต้องเริ่มจากความคิดรวบยอด หรือโน้ตส์ก่อน (Concept formation) แล้วจึงถึงขั้นการตีความข้อมูล และสรุป (Interpretation of data) ต่อไปจึงนำข้อสรุปหรือหลักการที่ได้ไปประยุกต์ใช้ (Application of principle)

3.2.2.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งพัฒนากระบวนการคิดแบบอุปนัยของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดในการสร้างมโนทัศน์ และประยุกต์ใช้มโนทัศน์ต่าง ๆ ได้

3.2.2.3 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 การสร้างมโนทัศน์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ

- 1) ให้ผู้เรียนสังเกตสิ่งที่จะศึกษาและเขียนรายการสิ่งที่สังเกตเห็น หรืออาจใช้วิธีอื่น ๆ เช่น ตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องได้รายการของสิ่งต่าง ๆ ที่ใช่หรือไม่ใช่ตัวแทนของมโนทัศน์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- 2) จากรายการของสิ่งที่เป็นตัวแทนและไม่เป็นตัวแทนของมโนทัศน์นั้น ให้ผู้เรียนจัดหมู่ของสิ่งของเหล่านั้น โดยการกำหนดเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม ซึ่งก็คือคุณสมบัติที่เหมือนกันของสิ่งเหล่านั้น ผู้เรียนจะจัดสิ่งที่มีคุณสมบัติเหมือนกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน
- 3) ตั้งชื่อหมวดหมู่ที่จัดขึ้น ผู้เรียนจะต้องพิจารณาว่าอะไรเป็นหัวข้อใหญ่อะไรเป็นหัวข้อย่อย และตั้งชื่อหัวข้อให้เหมาะสม

ขั้นที่ 2 การตีความและสรุปข้อมูล ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ

- 1) ระบุนัยความสัมพันธ์ของข้อมูล ผู้เรียนศึกษาข้อมูลและตีความข้อมูลเพื่อให้เข้าใจข้อมูล และเห็นความสัมพันธ์ที่สำคัญ ๆ ของข้อมูล

2) ตำราตรวจสอบความสัมพันธ์ของข้อมูล ผู้เรียนศึกษาข้อมูลและความสัมพันธ์ของข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ในลักษณะของเหตุและผลความสัมพันธ์ของข้อมูลในหมวดนี้กับข้อมูลในหมวดอื่น จนสามารถอธิบายได้ว่าข้อมูลต่าง ๆ สัมพันธ์กันอย่างไรและด้วยเหตุผลใด

3) สรุปอ้างอิง เมื่อค้นพบความสัมพันธ์หรือหลักการแล้วให้ ผู้เรียนสรุปอ้างอิงโดยโยงสิ่งที่ค้นพบไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ

ขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้ข้อสรุปหรือหลักการ

1) นำข้อสรุปมาใช้ในการทำนาย หรืออธิบายปรากฏการณ์อื่น ๆ และฝึกตั้งสมมติฐาน

2) อธิบายให้เหตุผลและข้อมูลสนับสนุนการทำนายและสมมติฐานของตน

3) พิสูจน์ ทดสอบ การทำนายและสมมติฐานการทำนายและสมมติฐานของตน

3.2.2.4 ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะสามารถสร้างมโนทัศน์ และประยุกต์ใช้มโนทัศน์นั้นด้วยกระบวนการคิดแบบอุปนัย และผู้เรียนสามารถนำกระบวนการคิดดังกล่าวมาใช้ในการสร้างมโนทัศน์อื่น ๆ ต่อไปได้

3.2.3 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Synectics Instructional Model)

3.2.3.1 ทฤษฎี / หลักการ / แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ “Synectics Instructional Model” นี้ เป็นรูปแบบที่จอยซ์ และวิล (Joyce et al. , 2009 , P.239 - 253) พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของกอร์ดอน (Gordon) ที่กล่าวว่าบุคคลทั่วไปมักยึดติดกับวิธีคิดแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ ของตน โดยไม่ค่อยคำนึงถึงความคิดของคนอื่น ทำให้การคิดของตนคับแคบ และไม่สร้างสรรค์ บุคคลจะเกิดความคิดเห็นที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากเดิมได้ หากมีโอกาสได้ลองคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมาก่อน หรือคิดโดยสมมติตัวเองเป็นคนอื่น และถ้ายังให้บุคคลจากหลายกลุ่ม ประสพการณ์มาช่วยกันแก้ปัญหา ก็จะยิ่งได้วิธีการที่หลากหลายขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น กอร์ดอนจึงได้เสนอให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดแก้ปัญหาด้วยแนวคิดใหม่ ๆ ที่ไม่เหมือนเดิม ไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตัวเองให้ลองใช้ความคิดในฐานะที่เป็นคนอื่น หรือเป็นสิ่งอื่น สภาพการณ์เช่นนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ ขึ้นได้ กอร์ดอนเสนอวิธีการคิดเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมยเพื่อใช้ในการกระตุ้นความคิดใหม่ ๆ ไว้ 3 แบบ คือ การเปรียบเทียบแบบตรง (direct analogy) การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (personal analogy) และการเปรียบเทียบคำคู่ขัดแย้ง

(compressed conflict) วิธีการนี้มีประโยชน์มากเป็นพิเศษสำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับการเขียนและการพูดอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการสร้างสรรค์งานทางศิลปะ

3.2.3.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิม และสามารถนำความคิดใหม่นั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

3.2.3.3 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานต่าง ๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ เช่น ให้เขียนบรรยาย เล่า ทำ แสดง วาดภาพ สร้าง ปั้น เป็นต้น ผู้เรียนทำงานนั้น ๆ ตามปกติที่เคยทำเสร็จแล้วให้เก็บผลงานไว้ก่อน

ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง (direct analogy) ผู้สอนเสนอคำให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เช่น ลูกบอลกับมะนาวเหมือนหรือต่างกันอย่างไร คำที่ผู้สอนเลือกมาควรให้มีลักษณะที่สัมพันธ์กับเนื้อหาหรืองานที่ผู้เรียนทำในขั้นที่ 1 ผู้สอนเสนอคำให้ผู้เรียนเปรียบเทียบหลาย ๆ คู่ และจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (personal analogy) ผู้สอนให้ผู้เรียนสมมติตัวเองเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งและแสดงความรู้สึกออกมา เช่น ถ้าเปรียบเทียบผู้เรียนเป็นเครื่องซักผ้าจะรู้สึกอย่างไร ผู้สอนจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง (compressed conflict) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำคำ หรือวลีที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบกันเป็นคำใหม่ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัวเอง เช่น ไฟเย็น น้ำผึ้งขม มัจจุราชสีน้ำผึ้ง เชือดนึ้ม ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้

ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ผู้สอนให้ผู้เรียนนำงานที่ทำไว้เดิมในขั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่ และลองเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่จากกิจกรรมขั้นที่ 5 มาใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

3.2.3.4 ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะเกิดความคิดใหม่ ๆ และสามารถนำความคิดใหม่ ๆ นั้นไปใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความแปลกใหม่ น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนั้น ผู้เรียนอาจเกิดความคิดตระหนักในคุณค่าของการคิด และความคิดของผู้คนอื่นอีกด้วย

3.2.4 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของ ทอร์เรนซ์ (Torrance's Future Problem-Solving Instructional Model)

3.2.4.1 ทฤษฎี / หลักการ / แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนนี้พัฒนามาจากรูปแบบการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์เรนซ์ (Torrance, 1962 อ้างถึงใน วรรณวีร์ บุญคุ้ม, 2556 , หน้า 12) ซึ่งได้นำองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ คือ การคิดคล่องแคล่ว (fluency) การคิดยืดหยุ่น (flexibility) การคิดริเริ่ม (originality) มาใช้ประกอบกับกระบวนการคิดแก้ปัญหา และการใช้ประโยชน์จากกลุ่มซึ่ง มีความคิดหลากหลาย โดยเน้นการใช้เทคนิคระดมสมองเกือบทุกขั้นตอน

3.2.4.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักรู้ในปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเรียนรู้ที่จะคิดแก้ปัญหาร่วมกัน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดจำนวนมาก

3.2.4.3 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 การนำเสนอสภาพการณ์อนาคตเข้าสู่ระบบการคิด

การนำเสนอสภาพการณ์อนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้น หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้การคิดคล่องแคล่ว การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม และจินตนาการในการทำนายสภาพการณ์ อนาคตจากข้อมูล ข้อเท็จจริงและประสบการณ์ของตน

ขั้นที่ 2 การระดมสมองเพื่อค้นหาปัญหา

จากสภาพการณ์อนาคตในขั้นที่ 1 ผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์ว่าอาจจะเกิดปัญหาอะไรขึ้นบ้างในอนาคต

ขั้นที่ 3 การสรุปปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ผู้เรียนนำปัญหาที่วิเคราะห์ได้มาจัดกลุ่ม หรือจัดความสัมพันธ์เพื่อกำหนดว่าอะไรเป็นปัญหาหลัก อะไรเป็นปัญหารอง และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ขั้นที่ 4 การระดมสมองหาวิธีแก้ปัญหา

ผู้เรียนร่วมคิดวิธีการแก้ปัญหา โดยพยายามคิดให้ได้ทางเลือกที่แปลกใหม่จำนวนมาก

ขั้นที่ 5 การเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

เสนอเกณฑ์หลาย ๆ เกณฑ์ที่จะใช้เลือกวิธีการแก้ปัญหา แล้วคัดสินใจเลือกเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในแต่ละสภาพการณ์ ต่อไปจึงนำเกณฑ์ที่

คัดเลือกไว้มาใช้ในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด โดยพิจารณาถึงน้ำหนักความสำคัญของเกณฑ์แต่ละข้อด้วย

ขั้นที่ 6 การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาอนาคต

ผู้เรียนนำวิธีการแก้ปัญหาอนาคตที่ได้มาเรียบเรียงอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม ข้อมูลที่จำเป็น คิดวิธีการนำเสนอที่เหมาะสมและนำเสนออย่างเป็นระบบน่าเชื่อถือ

3.2.4.4 ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาและตระหนักรู้ในปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหาใช้ในการคิดแก้ปัญหาปัจจุบัน และป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคต

3.3 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดเป็นเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมไทย

3.3.1 ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

จิกรร ผลอินทร์ (2551, หน้า 24) ได้พัฒนารายวิชา “การคิดเป็นเพื่อ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมไทย” ขึ้นเพื่อพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาให้สามารถคิดเป็น รู้จักและเข้าใจตนเอง รายวิชาประกอบด้วยเนื้อหา 3 เรื่อง คือ (1) การพัฒนาความคิด (สติปัญญา) (2) การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม (สัจธรรม) และ (3) การพัฒนาอารมณ์ ความรู้สึก

กิจกรรมที่ใช้เป็นกิจกรรมปฏิบัติการ 4 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมปฏิบัติการ “พัฒนากระบวนการคิด” (2) กิจกรรมปฏิบัติการ “พัฒนารากฐานความคิด” (3) กิจกรรมปฏิบัติการ “ปฏิบัติการในชีวิตจริง” และ (4) กิจกรรมปฏิบัติการ “ประเมินผลการพัฒนาประสิทธิภาพของชีวิตและงาน” ในส่วนกิจกรรมปฏิบัติการพัฒนากระบวนการคิด หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้พัฒนาแบบแผนในการสอนซึ่งประกอบด้วยขั้นการสอน 5 ขั้น โดยอาศัยแนวคิดเป็นของ (โกวิท วรพิพัฒน์, 2549 อ้างถึงในจิกรร ผลอินทร์, 2551, หน้า 29 – 36) ที่ว่า “คิดเป็น” เป็นการแสดงศักยภาพของมนุษย์ในการชี้นำชะตาชีวิตของตนเอง โดยการพยายามปรับตัวเองและสิ่งแวดล้อมให้ผสมผสานกลมกลืนกันด้วยกระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมและข้อมูลทางวิชาการ เพื่อเป้าหมายที่สำคัญคือการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

3.3.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนากระบวนการคิด ให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น คือ คิดโดยพิจารณาข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมและข้อมูลทางวิชาการ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมไทยอย่างมีความสุข

3.3.3 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นสืบค้นปัญหา เสนอสถานการณ์ในวิถีการดำรงชีวิต ผู้สอนอาจนำเสนอสถานการณ์ให้ผู้เรียนสืบค้นปัญหา หรืออาจใช้สถานการณ์และปัญหาจริงที่ผู้เรียนประสบมาในชีวิตของตนเอง หรือผู้สอนอาจจัดเป็นสถานการณ์จำลอง หรือนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์เกี่ยวกับตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม หรือหลักวิชาการก็ได้ เช่น สถานการณ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม ครอบครัว การเรียน การทำงาน และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมข้อมูลและผสมผสานข้อมูล 3 ด้าน

เมื่อค้นพบปัญหาแล้ว ให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์นั้น โดยรวบรวมข้อมูลให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านที่เกี่ยวกับตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม และด้านหลักวิชาการ

ขั้นที่ 3 ขั้นการตัดสินใจอย่างมีเป้าหมาย

เมื่อมีข้อมูลพร้อมแล้วให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหา โดยพิจารณาไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้นทั้งตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยรวม และตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด คือทางเลือกที่เป็นไปเพื่อการเกื้อกูลต่อชีวิตทั้งหลาย

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติและตรวจสอบ

เมื่อตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติได้แล้วให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง หรือร่วมมือกับกลุ่มตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างพากเพียรไม่ทอดทิ้ง

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผลและวางแผนพัฒนา

เมื่อปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้คล่องหน้าแล้วให้ผู้เรียนประเมินผลการปฏิบัติว่าการปฏิบัติประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรและเกิดผลดี ผลเสียอะไรบ้าง และวางแผนที่จะพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัตินั้นให้ได้ผลสมบูรณ์ขึ้น หรือวางแผนงานในการพัฒนาเรื่องใหม่ต่อไป

3.3.4 ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ทิสนา แคมมณี (2551, หน้า 44) ระบุว่าได้ทดลองใช้รูปแบบดังกล่าวใน การสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาแล้วพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเป็น สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ มีความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เข้าใจระบบความสัมพันธ์ในสังคม และเกิดทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.4 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ทิสนา แหมมณี (2551, หน้า 11) ได้ให้ความหมาย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้ การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.4.1 หลักการพื้นฐานของแนวคิด “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง”

หลักการพื้นฐานของแนวคิด “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” มีดังนี้

1) ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ บทบาทของครูคือ ผู้สนับสนุน (supporter) และเป็นแหล่งความรู้ (resource person) ของผู้เรียน ผู้เรียนจะรับผิดชอบ ทั้งเลือกและวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือก และจะเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้า รับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดจนการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2) เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ ในการออกแบบกิจกรรมในการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ประสบการณ์เดิมและความต้องการของผู้เรียน การเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับ “สิ่งที่สอน (เนื้อหา) และวิธีสอน (เทคนิคการสอน)”

3) การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะได้รับความสนุกสนานจากการเรียน หากได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ค้นพบข้อคำถามและคำตอบใหม่ ๆ สิ่งใหม่ ๆ ประเด็นท้าทายและความสามารถในเรื่องใหม่ ๆ ที่ เกิดขึ้น รวมทั้งการบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาริเริ่มด้วยตนเอง

4) สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มจะช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงาม การพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงการทำงาน และการจัดการกับชีวิตของแต่ละบุคคล สัมพันธภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของผู้เรียน

5) ครูคือผู้อำนวยความสะดวกและเป็นแหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนเป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียนและสามารถค้นคว้าหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความเต็มใจของครูที่จะช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไข ครูจะให้ทุกอย่างแก่ผู้เรียน

ไม่ว่าจะเป็น ความเชี่ยวชาญ ความรู้ เจตคติ และการฝึกฝน โดยผู้เรียนมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับ การให้ นั่นก็ได้

6) ผู้เรียนมีโอกาสเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิมการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้ผู้เรียนมองเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างออกไป ผู้เรียนจะมีความมั่นใจในตนเองและควบคุมตนเองได้มากขึ้น สามารถเป็นในสิ่งที่อยากเป็น มีวุฒิภาวะสูงขึ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมับเหตุการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น

7) การศึกษา คือ การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน พร้อมกันไป การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน คุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด ด้านการปฏิบัติ และด้านอารมณ์ความรู้สึกจะได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

3.4.3 หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างได้ผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรยึดหลักดังต่อไปนี้

- 1) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้น ผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กัน มิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกลึกซึ้งของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ
- 3) การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง จึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำและสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเอง มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี
- 4) การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญ หากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องกระบวนการเรียนรู้แล้ว จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการ
- 5) การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน

3.4.4 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความสนใจ และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติคือ CIPPA Model ซึ่งมีรายละเอียดของรูปแบบดังนี้

C — Construct คือ การให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ แปรความ ตีความ สร้างความหมาย สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปเป็นความรู้

I — Interaction คือ การให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน แลกเปลี่ยน และเรียนรู้ ข้อมูล ความคิด ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

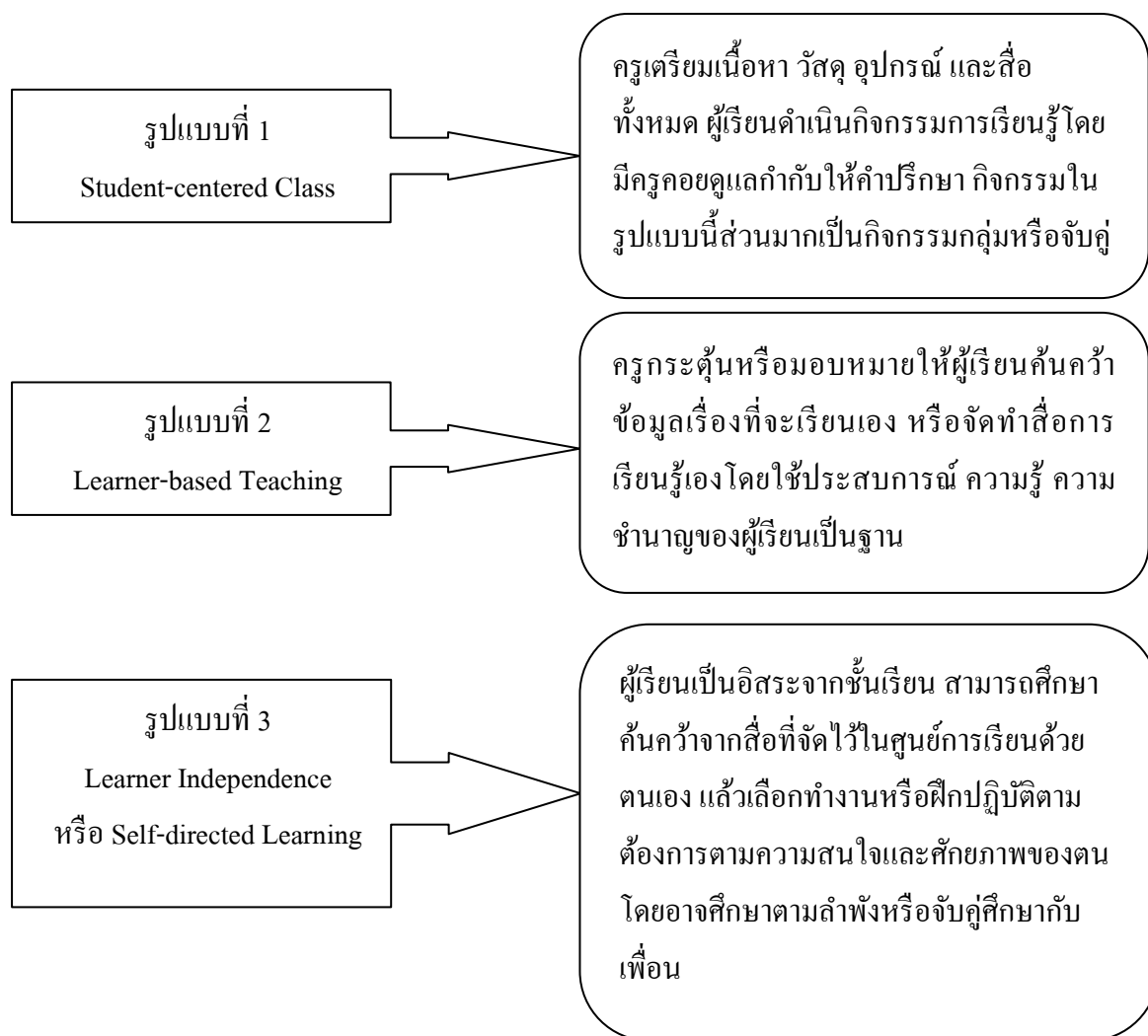
P — Participation คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ ปัญญา และสังคม ในการเรียนให้มากที่สุด

P — Process and Product คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ กระบวนการ และมีผลงานจากการเรียนรู้

A — Application คือ การให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์หรือใช้ในชีวิตประจำวัน

CIPPA Model นอกจากจะเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแล้ว ยังสามารถนำไปใช้เป็นตัวชี้วัด หรือเป็นเครื่องตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ว่า กิจกรรมนั้นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือไม่ โดยนำเอากิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้มาตรวจสอบตามหลัก CIPPA

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีระดับ บทบาทของครูและผู้เรียนมากน้อยแตกต่างกันไป ดังแผนภูมิ 2

แผนภูมิ 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2552, หน้า 15-52) ได้รวบรวมเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนมากมายหลายวิธีที่ส่งเสริม และให้ความสำคัญกับผู้เรียนในฐานะศูนย์กลางของการเรียนการสอน ซึ่งครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม (Indirect Instruction)

การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม มีแนวคิดพื้นฐานว่า ยิ่งผู้เรียนมีวุฒิภาวะสูงขึ้น ยิ่งต้องมีความรับผิดชอบที่จะต้องค้นพบ ค้นหาข้อความรู้ และสรุปข้อความรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนทางอ้อม ซึ่งเน้นการสร้างสรรค์ความรู้ ได้แก่ การเรียนแบบสืบค้น (Inquiry) แบบค้นพบ (Discovery) แบบแก้ปัญหา (Problem Solving) แบบสร้างแผนผังความคิด (Concept mapping) แบบใช้กรณีศึกษา (Case Studies) แบบตั้งคำถาม (Questioning) และแบบใช้การตัดสินใจ (Decision making)

2. การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Study)

กิจกรรมที่ครูสามารถเลือกใช้ให้ผู้เรียนปฏิบัติในการศึกษาเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย รายงาน การระดมพลังสมอง การค้นคว้าอย่างมีอิสระ การแก้ปัญหา การเรียนเสริม โครงงาน การตัดสินใจ ศูนย์การเรียนรู้ แบบจำลอง คู่สัญญา ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การทำนิตยสาร การมอบหมายงานเป็นรายบุคคล เกม ชุดการสอน การสืบค้น และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

3. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี (Technology – Related Instruction)

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี ประกอบด้วย สิ่งพิมพ์ ตำราเรียนและแบบฝึกหัด แหล่งทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และบทเรียนสำเร็จรูป

4. การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ (Interactive Instruction)

กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย การโต้วาที กลุ่ม Buzz การอภิปราย การระดมพลังสมอง กลุ่ม 1 – 3 – 6 การเรียนแบบร่วมมือ กลุ่มแก้ปัญหา กลุ่มติว การประชุมแบบต่าง ๆ บทบาทสมมติ และกลุ่มสืบค้น

5. การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Experimental Instruction)

กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ ประกอบด้วย เกม กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง ละคร และบทบาทสมมติ

6. การเรียนแบบร่วมมือร่วมใจ (Cooperative Learning)

กนกศรี วิลาวลัย (2553 , หน้า 28 – 33) ได้กล่าวถึงวิธีการเรียนแบบร่วมมือร่วมใจว่า เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อม ทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 4 – 6 คน แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่ มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันออกไป โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมกันในการเรียนรู้ มี การปรึกษาหารือกันภายในกลุ่ม ผลสำเร็จของนักเรียนแต่ละคนคือผลสำเร็จของกลุ่ม

เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือร่วมใจมีหลายเทคนิคแต่ใช้กันทั่ว ๆ ไป ดังนี้

6.1 ลักษณะการสอนแบบร่วมมือประสานใจ

การสอนแบบร่วมมือประสานใจเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนร่วมมือกันทำงาน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และประสานงานกัน เพื่อให้ เกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่จะเรียน มีลักษณะที่สำคัญ คือ

6.1.1 จัดชั้นเรียนโดยการแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 2 – 6 คน โดยจัดคละกันตามความสามารถทางการเรียนในแต่ละกลุ่ม มีทั้งผู้เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน

6.1.2 ผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและรับผิดชอบการเรียนรู้ของเพื่อนภายในกลุ่มของตนเอง

6.1.3 สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องร่วมมือในการทำงานร่วมกันอย่างเต็มความสามารถโดยสนับสนุนยอมรับ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกทุกคนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

6.2 รูปแบบการสอนแบบร่วมมือประสานใจ มีหลายรูปแบบดังนี้

6.2.1 Match Mind (คู่คิด) ผู้เรียนจะต้องพยายามจับคู่เพื่อเตรียมเนื้อหาสาระกับ ผู้เรียนคนอื่น โดยใช้การสนทนา

6.2.2 Pair – Check (คู่ตรวจสอบ) ผู้เรียนจะทำงานเป็นคู่ในกลุ่ม 4 คนในแต่ละคู่ ผู้เรียนจะสลับกันโดยคนหนึ่งจะเป็นคนแก้ปัญหา ขณะที่อีกคนหนึ่งจะเป็นพี่เลี้ยง หลังจากทุก ๆ 2 ปัญหา แต่ละคู่จะตรวจดูว่าคู่ของตนได้คำตอบเหมือนอีกคู่หรือไม่

6.2.3 Three – Step Interview ผู้เรียนจะสัมภาษณ์กันและกันเป็นคู่โดยผลัดกัน สัมภาษณ์ ผู้เรียนแต่ละคนจะแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้จากการสัมภาษณ์กันในกลุ่ม

6.2.4 Team – Word Webbing ผู้เรียนจะเขียนแผนภาพประกอบด้วยความคิดหลัก ข้อความสนับสนุน และโยงเส้นแสดงความสัมพันธ์ของความคิดในแต่ละหัวข้อ

6.2.5 Think – Pair Share ผู้เรียนจะคิดเองตามหัวข้อที่ครูให้โดยจับคู่อภิปรายกับเพื่อนในหัวข้อนั้น ๆ หลังจากนั้นจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในห้องเรียน

6.2.6 Partners (คู่หู) ผู้เรียนจะทำงานเป็นคู่เพื่อสร้างเนื้อหาหลัก ผู้เรียนจะปรึกษากับเพื่อนจากกลุ่มอื่น หลังจากนั้นจะแลกเปลี่ยนผลงานหรือความเข้าใจกับอีกคู่หนึ่งในกลุ่ม

6.2.7 Roundtable (โต๊ะกลม) ผู้เรียนแต่ละคนจะผลัดกันเขียนคำตอบคนละหนึ่งคำตอบ โดยการส่งกระดาษและเดินไปรอบ ๆ ในกลุ่ม

6.2.8 Jigsaw ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มจะชำนาญในข้อหนึ่ง ๆ โดยทำงานร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่น โดยกำหนดเรื่องให้ตรงกัน เมื่อกลับไปในกลุ่มของตนเองแล้ว แต่ละคนจะผลัดกันสอนในกลุ่มและนักเรียนทุกคนจะสามารถรู้ข้อมูลทุกหัวข้อในเรื่อง

6.3 การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้

6.3.1 ลักษณะเด่น

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้มีลักษณะเด่น คือ การให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและความสำคัญของความรู้เดิม ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสังเกตสิ่งที่ตนอยากเรียนรู้แล้วค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่ม เชื่อมโยงกับความรู้เดิมประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้ใหม่ จนสร้างสรรค์เกิดเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ กล่าวโดยสรุปเป็นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง จนค้นพบความรู้และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้วิเคราะห์ต่อจนรู้จริง รู้ลึกซึ่งว่าสิ่งนั้นคืออะไร มีความสำคัญมากน้อยเพียงไร การเรียนรู้แบบนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด พร้อมทั้งฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่ดีได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน

6.3.2 แนวคิดสำคัญ

1) ความเป็นมา

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้(Constructivism) จัดเป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive Psychology) มีรากฐานมาจากแนวคิดของ Ausubel และ Piaget แนวคิดที่สำคัญ คือ

- ผลการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ ความรู้ และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนด้วย
- การเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างมโนทัศน์ เช่น สร้างความคิด คำจำกัดความ และข้อสรุป ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมากกว่าการรับฟัง
- มโนทัศน์ที่สร้างขึ้น อาจเป็นที่ยอมรับ หรือไม่ยอมรับก็ได้

- ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ และเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2) ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้

ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้จะเน้นองค์ประกอบที่สำคัญ

หลายประการ ได้แก่

- กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสำคัญของความรู้เดิม
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้ด้วยตนเอง และสามารถสร้าง

องค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

▪ ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงแสวงหาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองจนค้นพบความรู้ และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้วิเคราะห์ ศึกษาค้นคว้าจนถึงรู้แจ้ง

▪ ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการกลุ่ม อันเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

6.3.3 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้มีดังนี้

1. ขั้นแนะนำ (orientation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียนและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้
2. ขั้นทบทวนความรู้เดิม (elicitation of the prior knowledge) เป็นขั้นที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ในเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้
3. ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด (turning restructuring of ideas) เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามแนว Constructivism ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนย่อยดังนี้
 - 3.1 ทำความกระจ่าง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน (clarification and exchange of ideas) เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดเพื่อให้เกิดองค์ความรู้
 - 3.2 การสร้างความคิดใหม่ (constructivism of new ideas) จากการอภิปราย ร่วมกันและสาธิต ทำให้ผู้เรียนสามารถกำหนดความคิดใหม่ หรือความรู้ใหม่ขึ้นได้
 - 3.3 ประเมินความคิดใหม่ (evaluation of the new ideas) โดยการทดลอง หรือการคิดอย่างลึกซึ้ง
4. ขั้นนำความคิดไปใช้ (application of ideas) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมีโอกาสในแนวคิดหรือความรู้ความเข้าใจมาพัฒนาทำให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย
5. ขั้นทบทวน (review) เป็นขั้นตอนสุดท้าย ผู้เรียนจะได้ทบทวน ความคิด ความเข้าใจโดยการเปรียบเทียบความคิด ระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่

6.3.4 ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตามแบบสร้างองค์ความรู้

กิจกรรมการเรียนรู้มีความแตกต่างกันตามสาระการเรียนรู้และวุฒิภาวะของผู้เรียน ในแต่ละช่วงชั้น ผู้สอนสามารถคัดเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ และช่วงชั้นของผู้เรียน ได้ดังนี้

1) **ขั้นแนะนำ** เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดหมาย และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ บทเรียน ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้เรียนซักถามหรือตั้งคำถาม การฉายภาพนิ่งให้ผู้เรียนชมคิดตาม การชวนสนทนา เพื่อให้ผู้เรียนตั้งประเด็นที่อยากรู้ การกระตุ้นความสนใจด้วยเกม เพลง ภาพ ฯลฯ การอ่าน/ฟังข่าวจากหนังสือพิมพ์ การตั้งประเด็นอภิปราย/คำถามสร้างพลังคิด การยกตัวอย่างประโยค คำพังเพย บทกวี และการตั้งสมมติฐาน ในขั้นนี้ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกหัวข้อการเรียนรู้ โดยสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่

2) **ขั้นทบทวนความรู้เดิม** เป็นเรื่องที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความเข้าใจเดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ในขั้นนี้ครูควรใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การระดมพลังความคิด และการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง กิจกรรมในขั้นนี้ต้องใช้ความพยายามค้น หรืออ้างอิงความรู้เดิมของผู้เรียนเพราะการเรียนรู้ที่จะดำเนินการในขั้นต่อไปขึ้นอยู่กับความรู้เดิม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้ใหม่

3) **ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด** เป็นขั้นตอนสำคัญที่เป็นหัวใจของขั้นตอนการเรียนรู้ ประกอบด้วย ขั้นตอนย่อย ๆ คือ

3.1) **ทำความเข้าใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน** ในขั้นนี้ผู้สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยผู้เรียนจะดำเนินกิจกรรม เพื่อสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ กิจกรรมสำคัญที่ครูสามารถนำมาใช้ในขั้นนี้ ได้แก่ การค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ การสัมภาษณ์ผู้รู้ การปฏิบัติการค้นหา (ทดลอง สืบเสาะ สังเกต สืบถาม) การร่วมมือกันของผู้เรียนเพื่อเขียนคำอธิบาย และการแบ่งงานความรับผิดชอบภายในกลุ่ม

3.2) **การสร้างความคิดใหม่** เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำผลจากการอภิปรายและสาธิตที่เป็นผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันมากำหนดเป็นความคิดใหม่หรือความรู้ใหม่ กิจกรรมที่สำคัญในขั้นนี้ ได้แก่ การเขียนด้วยแผนผังความคิด การเขียนโครงงาน/โครงการ การเขียนบรรยาย/เขียนรายงาน การนำเสนอแนวคิดใหม่ และการนำเสนอรูปแบบนวัตกรรมใหม่

3.3) **การประเมินความคิดใหม่** ในขั้นนี้ผู้เรียนจะออกแบบดำเนินการตรวจสอบความรู้ ความคิดใหม่ที่นักเรียนสร้างขึ้น ได้แก่ การอภิปราย การทดสอบผลงาน การทดสอบความคิดของกลุ่ม และการทดสอบความรู้

4) **ขั้นการนำความคิดไปใช้** เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนใช้แนวคิด หรือความรู้ความเข้าใจ ที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่ในสถานการณ์ต่างๆจนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เป็นกิจกรรมที่ต้องให้ผู้เรียนได้ประมวลองค์ความรู้เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ลักษณะกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การสรุปแผนผังความคิดเกี่ยวกับความรู้ใหม่ การนำเสนอโครงงาน/โครงการที่ผู้เรียนคิดค้น/ประดิษฐ์ขึ้น การบรรยายสรุปแนวคิดใหม่/การสร้างสถานการณ์ใหม่ การจัดนิทรรศการ/สาธิต ผลงานของกลุ่ม และการแสดงบทบาทสมมติ/การโต้แย้ง เพื่อสรุปการแก้ปัญหา

5) **ขั้นสะท้อนความคิด/ขั้นทบทวน** เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ประเมิน และพัฒนา ความคิดอย่างรอบคอบและต่อเนื่องจนสามารถประเมินผลได้ มีกิจกรรมสำคัญ คือ การประเมินผลงาน การเสนอแนะความคิดเห็น เพื่อปรับปรุงและพัฒนา และการวางแผนเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6.4 การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียน ใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเองจากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้น เพื่อวิเคราะห์ ความสำคัญจำเป็นของสิ่งที่จะเรียนรู้ วางแผนกำหนดขอบเขตวิธีการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผน นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ วิเคราะห์อภิปรายสรุปความรู้ ข้อคิดแนวทางการปฏิบัติ จัดทำ ผลงานรายงานผลการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ของตนในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดความสนใจ

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงมีความสุขและภาคภูมิใจในตนเองสอดคล้อง กับความเชื่อที่ว่าทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และการเรียนรู้มีใช้ถูกสอนอยู่ตลอดเวลา ควรให้ ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการซักถามพูดคุยคิดหาเหตุผล การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล บุคคลเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมเกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาในแต่ละบุคคล (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2550 อ้างถึงใน วัฒนพร กระจุกทุกษ์, 2552, หน้า40) นอกจากนั้นการเรียนรู้ที่ ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองยังสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ที่กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุก คนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการ ศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพและกำหนดแนวการจัด กระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (ประดับ แก้วผลึก และคนอื่นๆ , 2549, หน้า 69)

- 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
 - 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
 - 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
 - 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
 - 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
 - 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
- การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทตนเอง จากการทำหน้าที่เป็นผู้สอน ผู้ให้ความรู้ จัดการสอนโดยใช้ตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ สอนเน้นเนื้อหา ยึดตำราและแบบฝึกหัดเป็นหลัก มาเป็นบทบาทของผู้อำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริง ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์นำความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายตามความถนัด ความสนใจ ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน ใฝ่รู้ เกิดคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนั้น การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางดังกล่าวจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องศึกษาเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการปฏิบัติสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้หรือส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการคิดปฏิบัติจริงเพื่อค้นพบความรู้ด้วยตนเองเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง มีพัฒนาการรอบด้านมีความสุขและภาคภูมิใจในตนเองตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

6.4.1 แนวคิดของการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งยึดหลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) และทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ทฤษฎีการสอนทั้งสามทฤษฎีจัดเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ร่วมสมัยที่อยู่ในความสนใจของนักการศึกษา มีอิทธิพลอย่างกว้างขวางต่อการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมาก ที่มาของทฤษฎี แนวคิดสำคัญและการนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน สำหรับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ทิศนา ขัมมณี (2551, หน้า 24) เสนอแนะ ดังนี้

1) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองให้ความสำคัญของกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องเฉพาะตัว การตีความหมายของสิ่งที่เรียนรู้เป็นไปตามสถานการณ์เดิม ความเชื่อ ความสนใจ ภูมิหลัง ฯลฯ การสร้างความรู้เป็นกระบวนการทั้งทางด้านสติปัญญาและสังคม

2) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism)

การเรียนรู้ที่ดีเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองและด้วยตนเองของผู้เรียน หากผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการสร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงาน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้เห็นความคิดนั้นออกเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมาในโลก ก็หมายถึงการสร้างความรู้ขึ้นในตนเองนั่นเอง ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นในตนเองนี้จะมีความหมายต่อผู้เรียน จะอยู่คงทนไม่ลืมได้ง่าย สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจ ความคิดของตนได้ดี และเป็นฐานให้สามารถสร้างความรู้ใหม่ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

3) ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)

เชาว์ปัญญา หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ความสามารถของบุคคลมีอย่างน้อย 8 ประการ บุคคลทุกคนมีความสามารถทุกด้าน แต่มีอยู่ในระดับไม่เท่ากัน และมักจะมีความสามารถอย่างน้อยหนึ่งด้านเด่นกว่าด้านอื่น น้อยคนไม่มีความสามารถด้านใดเด่น แต่มีความสามารถสูงทุกด้าน นอกจากนี้ยังพบว่าบุคคลต้องใช้ความสามารถทุกด้านในการดำรงชีวิตและความสามารถนั้นไม่ได้แยกจากกัน แต่มีความเกี่ยวพันกัน ความสามารถแต่ละด้านจะถูกควบคุมด้วยสมองส่วนต่าง ๆ เมื่อใดที่สมอง

ส่วนนั้นถูกทำลาย ความสามารถด้านนั้นจะพร่องไปและเมื่อความสามารถด้านใดด้านหนึ่งถูกพัฒนาสูงสุด จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งจะมีผลทำให้เขาอยากจะพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ ที่ยังบกพร่องอยู่ให้พัฒนาเพิ่มขึ้นมาอีก

6.4.2 หลักการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องคิดและปฏิบัติจริงหลายขั้นตอนกว่าจะจบกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตั้งแต่จัดกิจกรรมจุดประกายความสนใจเพื่อสร้างความรู้สึกลอยากรู้อยากเรียน การให้ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนกำหนดขอบเขตแนวทางและเตรียมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลงมือเรียนรู้และควบคุมกำกับตนเองในการเรียนรู้ตามแผน พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลการเรียนรู้ เพื่อนำข้อค้นพบมาวิเคราะห์อภิปราย สรุปเป็นความรู้ใหม่และจัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ การนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองไปใช้ให้เกิดผลตามเป้าหมาย ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการทำงานของตนเองใหม่หลายอย่าง จากการศึกษาสังเกต วิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอนและช่วยเหลือดูแลให้สามารถจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสรุปหลักการปฏิบัติได้ดังนี้ คือ

- 1) การพาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน ศรัทธาและเชื่อมั่นว่าผู้เรียนทุกคนเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ทุกคนมีความสามารถ ใฝ่ดีและปรารถนาความสุข ความสำเร็จในชีวิต
- 2) ตระหนักว่าผู้สอนไม่ใช่ผู้บอกความรู้ แต่เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ จัดเตรียมกิจกรรมช่วยเหลือดูแลให้ความสะดวก และให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) การพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรอบด้านให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขโดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความสามารถรอบด้านให้กับผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ความคิด คุณธรรม ค่านิยม ทักษะกระบวนการและการปฏิบัติในชีวิตประจำวันโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะหลอมรวมบูรณาการ
- 4) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระย่อยที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องกับความจำเป็นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนและท้องถิ่น
- 5) การกำหนดเวลาเรียนแต่ละแผนที่เหมาะสมให้ผู้เรียนมีเวลาเพียงพอที่จะใช้กระบวนการคิดกระบวนการปฏิบัติตลอดแนวเพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดเวลาในการสอนได้ตามตารางสอนปกติ

6) การสร้างความรู้สึกรักอยากเรียนให้กับผู้เรียน ทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์

7) ผู้เรียนเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง มีสิทธิที่จะตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ฯลฯ ตามความถนัดความสนใจ ผู้สอนต้องช่วยให้ผู้เรียนเลือกได้เหมาะสมกับตนเองและใช้ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้เป็นแนวทางในการคิด และปฏิบัติงานตามลำดับขั้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาและค้นพบความรู้ของตนได้ด้วยตนเอง

8) ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ มีจุดเด่นเฉพาะตัว ผู้สอนต้องค้นหาค้นพบและช่วยให้ผู้เรียนนำจุดเด่นและความสามารถของผู้เรียนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

9) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้มานำเสนอเพื่อวิเคราะห์อภิปรายวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง เพื่อจำแนกเปรียบเทียบ จัดลำดับ เชื่อมโยง ความสัมพันธ์ ฯลฯ ทำให้สามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

10) การให้ผู้เรียนนำความรู้ ข้อค้นพบนำมาเสนอจัดทำชิ้นงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดความสนใจ ทำให้ความรู้ความคิดของผู้เรียนเป็นรูปธรรมชัดเจน ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจช่วยทำให้ผู้เรียนภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเองมากยิ่งขึ้น

11) การใช้สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างสาระและผลงานต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ดี

12) การใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเรียนรู้ในลักษณะร่วมคิดร่วมทำช่วยให้มีความรู้ความคิดกว้างขวางซับซ้อน หลากหลายยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนาในทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางภาษา ทักษะด้านการรู้จักเข้าใจตนเอง

13) การจัดกลุ่มผู้เรียนที่มีความถนัด ความสามารถและประสบการณ์แตกต่างกันได้เรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกัน จะเอื้อให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานและความรู้ จึงจะช่วยให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

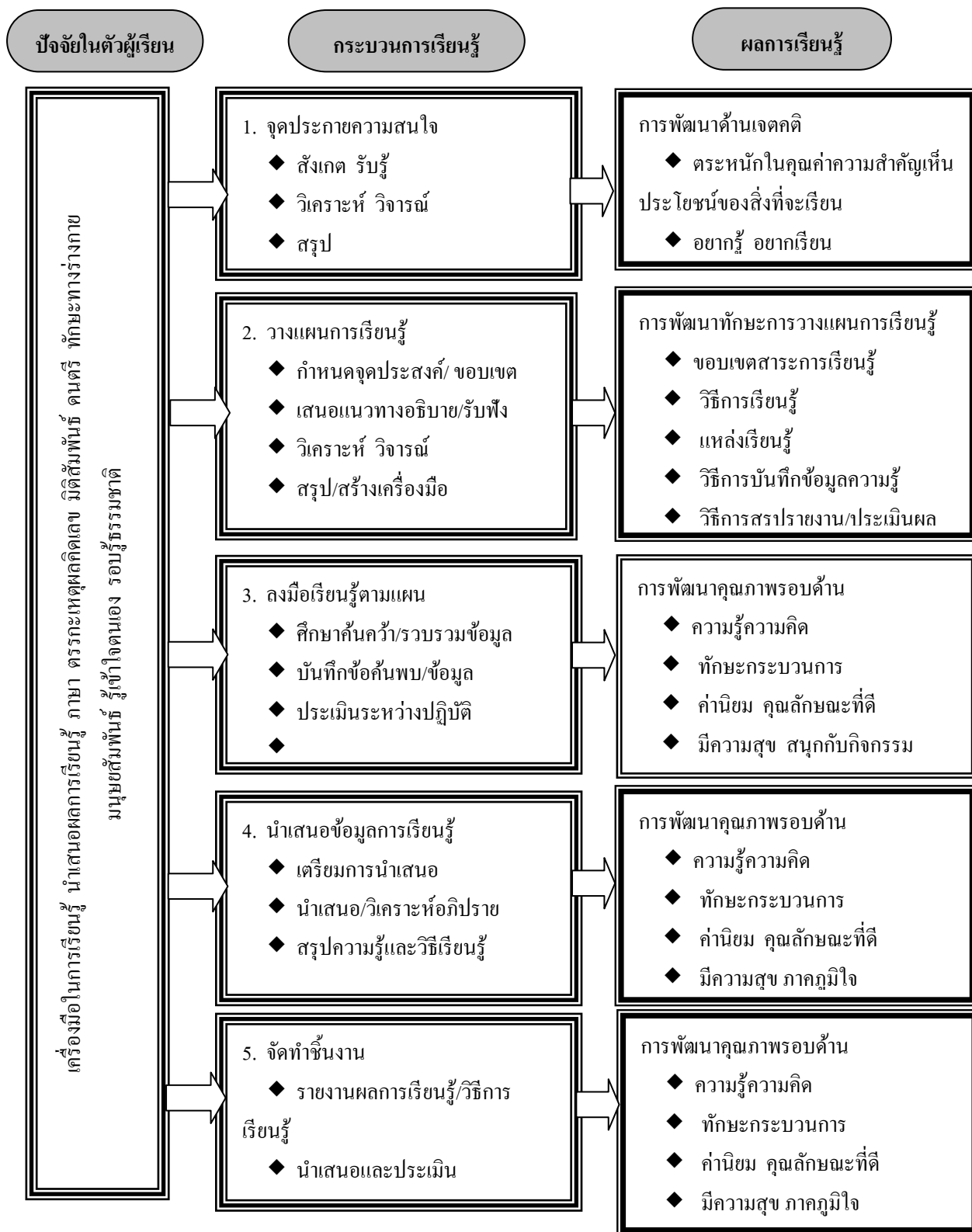
14) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบความสำเร็จและพัฒนาที่แท้จริงของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ความคิด คุณธรรมค่านิยม ทักษะการปฏิบัติและการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ต้องประเมินอย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายตามหลักการของการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

15) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม ในเรื่องที่สนใจในลักษณะ โครงการงานทำ

ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพที่ควรจะเป็น มีการพัฒนารอบด้านเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขในที่สุด

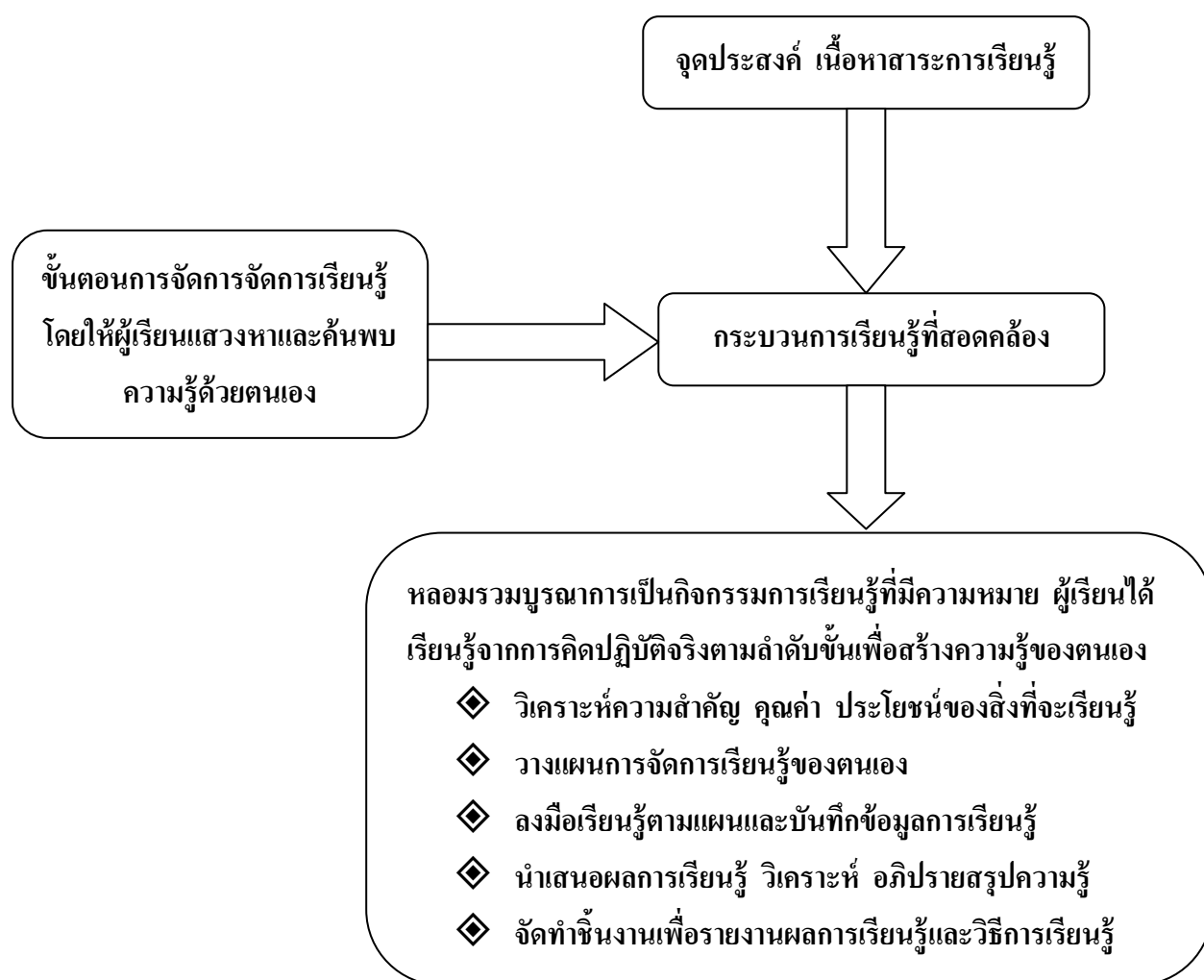
6.4.3 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วย

ตนเอง มีขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังแผนภูมิ 3

แผนภูมิ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

จากแนวทางการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเอง
ข้างต้น จะเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
ไม่ใช่รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำเร็จรูปที่จะสามารถนำไปใช้ได้ทันทีแต่ต้องนำขั้นตอนของ
กระบวนการเรียนรู้มาหลอมบูรณาการ กำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายให้ผู้เรียนได้
คิดและปฏิบัติตามลำดับขั้น เพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง การใช้กระบวนการเรียนรู้
สร้างความรู้ของตนเองผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบด้วยตนเอง
สามารถแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ดังแผนภูมิ 4

แผนภูมิ 4 การใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบกิจกรรมเป็นสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัดกระบวนการ หรือกิจกรรม หรือขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้าไปช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือและได้รับการพิสูจน์และทดสอบแล้วว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนได้

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารออกมาเป็นแนวคิดในพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนรู้จึงเป็นการจัดการบรรยากาศ จัดกิจกรรม จัดสื่อ จัดสถานการณ์ ฯลฯ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ สามารถวิเคราะห์ปัญหา หรือข้อมูลเพื่อนำไปเป็นพื้นฐานการออกแบบหรือวางแผนการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับผู้เรียน สำหรับในการจัดกิจกรรมหรือออกแบบการเรียนรู้ อาจทำได้หลายวิธีการและหลายเทคนิค สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แม้ข้อควรคำนึงว่า ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง แต่ละเรื่องจะต้องเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนในเรื่องต่อไปนี้

1. กิจกรรมที่ดีควรมีส่วนให้ลูกเสือทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม
2. กิจกรรมที่ดีควรส่งเสริมให้ลูกเสือทุกคนได้แสดงออก ซึ่งทักษะและความสนใจของตนเอง เพื่อให้ได้มีส่วนร่วมกับลูกเสืออื่นๆด้วย โดยสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ลูกเสือได้เลือกตามความถนัด หรือส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกเสือแต่ละคนได้พัฒนาตนเองตามความสามารถ ที่มีการสอนและสอบวิชาพิเศษลูกเสือ
3. กิจกรรมที่ดีควรส่งเสริมให้ลูกเสือได้แสดงออกถึงความเป็นผู้นำผู้ตาม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักเสียสละ อดทน ก่อให้เกิดความสามัคคีในการทำกิจกรรม

3.5 รูปแบบการจัดการศึกษานานพื้นที่สูง

3.5.1 รูปแบบการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

James A.Banks (2008) นักการศึกษาชาวอเมริกา ผู้บุกเบิกวิจัยพัฒนาแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ได้กล่าวถึงรูปแบบหรือแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมว่ามี 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การบูรณาการเนื้อหาวัฒนธรรมนักเรียนเข้าไปในวิชาต่างๆ (Content Integration)

คือการที่ครูผู้สอนยังคงสอนวิชาต่างๆ เหมือนที่เคยสอนมา ขณะเดียวกันก็นำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มต่างๆ มาสอดแทรกบูรณาการในเนื้อหาเดิมที่กำลังสอนอยู่ โดยครูอาจนำเรื่องราวเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต งานศิลปะ หรือสถาปัตยกรรมของนักเรียนกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในห้องเรียน ในโรงเรียน หรือในชุมชน มายกตัวอย่าง มาอภิปรายร่วมกัน ซึ่งวิธีการนี้นอกจากจะเหมาะสมกับการสอนวิชาทางด้านภาษา และสังคมศึกษาแล้ว ยังสามารถสอดแทรกในวิชาแกน เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ได้อีกด้วย เช่น ประวัติของคณิตศาสตร์ที่เริ่มประดิษฐ์ คณิตคิดค้น พัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ประวัติของการแข่งขันกีฬาชนเผ่า เป็นต้น

2. การสร้างความรู้ใหม่ (The Knowledge Construction Process)

การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในรูปแบบนี้ ครูจะเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้บอกความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้แก่นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนจดจำเนื้อหาความรู้ที่มีอยู่เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และตัดสินใจผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่นการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง เกิดอคติ ความลำเอียงของคนในชุมชนหนึ่งที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม หรือครูอาจให้นักเรียนค้นคว้า ทำรายงาน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในชุมชน ในเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยเก็บข้อมูลผ่านการอ่านบันทึกประวัติศาสตร์ การสัมภาษณ์บุคคล เป็นต้น ซึ่งรูปแบบนี้จะทำให้นักเรียน เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เข้าใจถึงทรรศนะการมองโลกของพวกเขา และเกิดความเห็นอกเห็นใจในผู้คนที่มีความเชื่อชาติวัฒนธรรมที่ต่างจากตน

3. การลดอคติ (Prejudice Reduction)

การศึกษาพหุวัฒนธรรมในรูปแบบนี้ มีความเชื่อว่า เด็กส่วนใหญ่เข้าโรงเรียนมาพร้อมกับเจตคติต่อเชื้อชาติ วัฒนธรรมอื่นๆ ในทางลบ ซึ่งสะท้อนถึงเจตคติของพ่อแม่ผู้ปกครองของพวกเขาเช่นกัน ดังนั้นแนวคิดสำคัญ คือทำอย่างไร ที่สถานศึกษาและครูจะปลูกฝังเจตคติทางเชื้อชาติในทิศทางบวกและปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม ความเป็นประชาธิปไตย ให้เกิดในตัวนักเรียน

การจัดหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีเจตคติต่อเชื้อชาติ วัฒนธรรมอื่นๆ ในทางบวก และมีค่านิยมแบบประชาธิปไตย โดยครูควรจัดสภาพแวดล้อมดังนี้

- 1) ให้การเสริมแรงทางบวกแก่นักเรียนทุกกลุ่มชาติพันธุ์
- 2) ให้นักเรียนได้รับรู้เข้าใจถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และในสังคม

3) ปรับเปลี่ยนเนื้อหาหลักสูตรให้เอื้อต่อการส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4) ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน และเปิดโอกาสให้นักเรียนจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้ติดต่อสัมพันธ์กัน

4. การสอนที่ยึดหลักความยุติธรรม (Equity Pedagogy)

การศึกษาพหุวัฒนธรรมในแนวทางที่มุ่งเน้นให้ครูปรับวิธีการสอนที่จะเอื้ออำนวยสนับสนุนให้นักเรียนทุกกลุ่มเชื้อชาติ วัฒนธรรม ในชั้นเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนโดยเท่าเทียมกัน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนจากกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียน และในโรงเรียนอย่างทั่วถึง เช่น เปิดโอกาสให้เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ได้อภิปราย แสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งการที่ครูจะสามารถส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มต่างๆ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคน ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมภาษา ค่านิยม และแบบแผนการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นของตนเป็นอย่างดี

4. การปรับโครงสร้างทางสังคม และวัฒนธรรมในโรงเรียน (An Empowering School Culture and school Structure)

การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในแนวทางนี้ เป็นการปรับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนให้เหมาะกับนักเรียนในกลุ่มต่างๆ ให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียน รวมถึงผู้ปกครองนักเรียน ควรมีส่วนร่วมในกระบวนการการตัดสินใจ การสร้างบรรยากาศของความร่วมมือกัน การปรับรูปแบบการสื่อสารที่เอื้อต่อสมาชิกทุกคนในโรงเรียน ปรับหลักสูตรและการสอน รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกกลุ่ม

กล่าวโดยสรุป การจัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม ควรต้องดำเนินการในลักษณะองค์รวม คือ จัดกิจกรรมพร้อมๆ กันทั้ง 5 แนวทางดังกล่าว ทั้งในด้านการบูรณาการเนื้อหา การสร้างความรู้ใหม่ การลดอคติ การสอนที่ยึดหลักยุติธรรม และการปรับโครงสร้างทางสังคม และวัฒนธรรมในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาแนวพหุวัฒนธรรม นั่นคือการปลูกฝังเยาวชนของชาติที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิต ให้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนโดยเสมอภาคกัน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

3.5.2 รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกในเขตพื้นที่สูง

วชิราพร สุวรรณสรวล, มานิตย์ ไชยกิจ, ปราโมทย์ มากชู, และวิเชียร ชำรงโสทธิสกุล. (2556, หน้า 182 - 192) ได้ทำการวิจัยแบบผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพ และวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

- 1) บุคลากร ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู
- 2) งานบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การกิจหลัก คือ งานวิชาการและการกิจสนับสนุน คือ งานสนับสนุนงานวิชาการ

2. กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ในการขับเคลื่อนได้แก่

- 1) การวางแผน (Planing)
- 2) การลงมือปฏิบัติ (Doing)
- 3) การควบคุม (Controlling)
- 4) การปรับปรุง (Action)
- 5) การจูงใจ (Motivating)

3. ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อยได้แก่

- 1) โอกาสได้รับบริการทางการศึกษา
- 2) คุณภาพของนักเรียนและสถานศึกษา
- 3) ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา
4. สภาพแวดล้อม (Condition for Achievements) ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ
 - 1) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย
 - 2) ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กในพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนในระบบอย่างต่อเนื่อง สามารถนำไปเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนของโรงเรียนปกติได้ เพื่อให้นักเรียนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ดังนั้น การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่สูงจึงมีได้หลายรูปแบบในลักษณะพหุรูปแบบ คือการผสมผสานรูปแบบการจัดทั้งในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเป็นการสร้างโอกาสและทางเลือกทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ตอบสนองความต้องการของ

ชุมชนและนักเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายให้ร่วมกันจัดการศึกษาสำหรับเด็กพื้นที่สูงภาคเหนือของประเทศไทย

4. ความรู้เกี่ยวกับกิจการลูกเสือ

4.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกิจการลูกเสือ

ขบวนการลูกเสือ คือ ขบวนการเยาวชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมให้การศึกษาและพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ทั้งนี้ เป็นไปตามความมุ่งประสงค์หลักการ และวิธีการ ซึ่งผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลกได้ให้ไว้ ขบวนการนี้จัดเป็นขบวนการระดับโลก

การลูกเสือ หมายถึง งานและแนวทางปฏิบัติงานของชาวป่า นักสำรวจ นายพราน ชาวทะเล นักบิน นักบุกเบิก และผู้ปฏิบัติงานในแนวหน้า ซึ่งหลักสำคัญที่การลูกเสือนำมาใช้ในการทำงาน คือ ความคิดต่าง ๆ ของเด็กนั้นได้มาจากการเรียน และเด็กจะต้องได้รับการสนับสนุนให้เรียนรู้ด้วยตัวเองแทนที่จะได้จากการแนะนำสั่งสอน รวมทั้งการให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยการพัฒนาทางกาย สุขภาพ และเชื่อในเกียรติ ตลอดจนการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น (อานาจ ช่างเขียน, เชาวลิศ ภูมิภาค, เทพฤทธิ์ พรประสิทธิ์, 2551)

องค์ประกอบสำคัญของการลูกเสือ ประกอบด้วย ลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ มีอุดมคติ หรือประสพการณ์ กิจกรรม (โดยเฉพาะกิจกรรมกลางแจ้ง) และการบริหารงาน

อุดมคติหรืออุดมการณ์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ

ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติลูกเสือ (ฉบับร่าง) พ.ศ. 2551 ระบุว่า คณะลูกเสือแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจและศีลธรรมให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ ช่วยสร้างสรรค์สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติ

หลักการสำคัญของการลูกเสือ

1. มีศาสนา
2. มีความจงรักภักดีในมิตรภาพและเป็นพี่น้องของลูกเสือทั่วโลก
3. มีความศรัทธาในมิตรภาพและเป็นพี่น้องของลูกเสือทั่วโลก
4. การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น
5. การยอมรับและปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ
6. การเข้าเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ
7. มีความเป็นอิสระต่ออิทธิพลทางการเมือง
8. มีกำหนดการพิเศษสำหรับการฝึกอบรมโดยอาศัย

- ระบบหมู่
- เครื่องหมายวิชาพิเศษ
- การทดสอบเป็นขั้น ๆ
- กิจกรรมกลางแจ้ง

วิธีการ

วิธีการที่จะบรรลุถึงจุดหมาย หรืออุดมการณ์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ คือการจัดให้มีการฝึกอบรมที่ก้าวหน้า สนุกสนาน ทำท่าย และดึงดูดใจ โดยอาศัยคำปณิธานและกฎของลูกเสือเป็นบรรทัดฐาน มีผู้ใหญ่เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ

นโยบายในการฝึกอบรมลูกเสือ ใช้หลักสำคัญดังต่อไปนี้

1. **เครื่องแบบลูกเสือ** ถือว่าเป็นเครื่องแบบที่มีเกียรติ เป็นเครื่องหมายแห่งความดี ดังนั้น ลูกเสือจะต้องพิถีพิถันในการแต่งเครื่องแบบลูกเสือที่ถูกต้องและสะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ กับทั้งจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นลูกเสือ เพื่อเป็นการรักษาชื่อเสียงของตน และของคณะลูกเสือแห่งชาติ ส่วนเจ้าหน้าที่ทุกคนก็ควรแต่งลูกเสือในโอกาสอันควร และถือว่าเครื่องแบบลูกเสือเป็นเครื่องหมายแห่งความเสียสละ ในการที่ตนได้มีบทบาทในการฝึกอบรมเด็ก ให้เป็นพลเมืองดี

2. **คำปณิธานและกฎของลูกเสือ** ผู้กำกับพึงหมั่นฝึกอบรมให้เด็กเข้าใจและปฏิบัติตามคำปณิธานและกฎของลูกเสืออยู่เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความเป็นพี่น้องของลูกเสือทั่วโลก และการกระทำความดีต่าง ๆ โดยเน้นให้เห็นว่าผู้พลเมืองดีนั้นจะต้องเป็นผู้กระทำความดี และใช้ความดีนั้นให้เป็นประโยชน์ มิใช่เป็นคนดีอยู่เฉย ๆ ไม่ทำอะไรเลย

3. **การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น** เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ทำให้กิจการลูกเสือมีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป รากฐานของคิพจน์ของลูกเสือทั้ง 4 ประเภท เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ของลูกเสือในการบำเพ็ญประโยชน์ ต่อผู้อื่น

คิพจน์ลูกเสือสำรอง “**ทำดีที่สุด**” คือ การทำเพื่อคนอื่นหรือเพื่อส่วนรวม เป็นการกระทำที่ดีที่สุด

คิพจน์ลูกเสือสามัญ “**จงเตรียมพร้อม**” คือ พร้อมที่จะทำความดี พร้อมเพื่อสร้างพร้อมเพื่อส่วนรวม

คิพจน์ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ “**มองไกล**” คือ มองให้เห็นเหตุผล มองให้เห็นคนอื่น มองให้เห็นส่วนรวม มิใช่มองแต่ตัวเองหรือประโยชน์ของตนเอง

คิพจน์ลูกเสือวิสามัญ “**บริการ**” คือ การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น แก่ส่วนรวม

นอกจากนี้ คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ ก็ได้ระบุถึงการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยถือว่าสำคัญมาก แหล่งหรือโอกาสที่ลูกเสือจะบำเพ็ญประโยชน์นั้น ควรเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัว ก่อน แล้วขยายให้กว้างขวางออกไปตามวัยและความสามารถของเด็ก

4. การฝึกอบรมที่ต่อเนื่องกัน เนื่องจากลูกเสือเป็นเยาวชนที่ต้องการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ดังนั้น การจัดกิจกรรมลูกเสือจึงต้องมีความต่อเนื่องและสร้างความก้าวหน้าสูงขึ้น

5. ระบบหมู่ เป็นการฝึกความรับผิดชอบ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

6. ระบบเครื่องหมายวิชาพิเศษ มีมากมายหลายอย่าง ซึ่งลูกเสืออาจเลือกเรียนเรื่องที่ตนสนใจได้ และเมื่อได้ผ่านการทดสอบแล้ว ก็จะได้รับเครื่องหมายซึ่งนำมาประดับกับเครื่องแบบ เป็นการเชิดชูเกียรติและแสดงสมรรถภาพของตนส่วนหนึ่ง

7. กิจกรรม ได้แก่กิจกรรมกลางแจ้ง เช่น การสำรวจ การเดินทางไกล การผจญภัย และการอยู่ค่ายพักแรม ฯลฯ

8. การเล่น การเรียนปณเณร (เกมต่าง ๆ) เป็นการสร้างประสบการณ์อย่างหนึ่ง

9. การสันถนาการ ได้แก่ การร้องเพลง การแสดงออกต่าง ๆ ทั้งทางด้านศิลปะ บทบาทสมมุติ และการชุมนุมรอบกองไฟ

แนวการพัฒนาลูกเสือ 8 ประการ

1. พัฒนาทางกาย
2. พัฒนาทางสติปัญญา
3. พัฒนาทางจิตใจและศีลธรรม
4. พัฒนาในเรื่องค่านิยมและเจตคติ
5. พัฒนาทางสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
6. พัฒนาทางสัมพันธภาพทางสังคม
7. พัฒนาทางสัมพันธภาพทางชุมชน
8. พัฒนาทางด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

พลเมืองดีในทัศนคติของการลูกเสือ

1. มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. มีเกียรติเชื่อถือได้
3. มีระเบียบวินัย สามารถบังคับใจตนเองได้
4. สามารถพึ่งตนเองได้

5. เต็มใจและสามารถช่วยเหลือชุมชน และบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ทุกเมื่อ ประโยชน์ของการลูกเสือ

1. เป็นการศึกษาแบบ
2. ช่วยเสริมการศึกษานอกโรงเรียนในด้าน ความประพฤติ นิสัยใจคอ สติปัญญา ความมีระเบียบวินัย สุขภาพและพลัง การมีฝีมือและทักษะ และหน้าที่พลเมืองและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น (ชยนิศย์ พรรณาวาร, ม.ป.ป. หน้า 17)

สรุปได้ว่า กิจกรรมลูกเสือ เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้คนเป็นคนดี มีพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย เสียสละ อดทน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และยึดหลัก “ลูกเสือเป็นมิตรกับทุกคนทั่วโลก” การอบรมบ่มนิสัยลูกเสือให้เป็นพลเมืองดีตามจารีตประเพณีบ้านเมืองและอุดมคติซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 5 ประการ คือ

1. ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และฟังตนเอง
2. ให้ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
3. ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณสุขประโยชน์
4. ให้รู้จักทำการฝีมือ
5. ให้มีการพัฒนาทางกาย จิตใจ และศีลธรรม ทั้งนี้โดยไม่เกี่ยวข้องกับลัทธิการเมือง (สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ, 2550)

ประวัติความเป็นมาและสาระสำคัญของกิจการลูกเสือ

ประวัติความเป็นมา

การลูกเสือเริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2450 คือ ลอร์ด บาเดน เพาเวลล์ (Lord Baden - Powell) พลโทแห่งกองทัพอังกฤษ ซึ่งต่อมาได้เป็นเซอร์ และได้รับรางวัลโนเบล เนื่องจากการลูกเสือมีอุดมการณ์เสริมสร้างสันติภาพ ลอร์ด บาเดน เพาเวลล์ ยังได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในรัชกาลที่ 6 อีกด้วย (สำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน, 2550 , หน้า 4)

ความคิดในการจัดตั้งลูกเสือขึ้นนี้ ลอร์ด บาเดน เพาเวลล์ ได้มาจากการเข้าร่วมสงครามในแอฟริกาใต้ได้เห็นการจัดตั้งกองทหารเด็กเพื่อช่วยเหลือด้านการคมนาคม เด็ก ๆ แสดงให้เห็นความกล้าหาญและความสามารถเป็นอย่างดี จึงจัดตั้งลูกเสือขึ้นด้วยการรับเด็กมาฝึกหัด จนประสบความสำเร็จ และได้ตั้งกองลูกเสือกองแรกในประเทศอังกฤษ ต่อมาประเทศสหรัฐอเมริกา เห็นความสำคัญและประโยชน์ ได้นำไปตั้งกองลูกเสือเป็นประเทศที่ 2 และประเทศไทยเป็นประเทศที่ 3 (สำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน, 2550 , หน้า 45)

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงตั้งกองเสือป่าอาสาสมัครขึ้นแล้ว ทรงมีพระราชดำริว่าเยาวชนควรได้รับการฝึกหัดให้รู้หน้าที่ซึ่งมีต่อบ้านเมืองจึงโปรดเกล้าฯ ให้ตราข้อบังคับลักษณะปกครองลูกเสือขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2454 พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งสภานายกของสภากรรมการกลางจัดการลูกเสือทั่วพระราชอาณาจักร โดยตั้งกองลูกเสือขึ้นครั้งแรกที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง หรือโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยในปัจจุบัน เรียกว่า กองลูกเสือกรุงเทพฯ ที่ 1 พระองค์ได้ทรงดำเนินการสอนลูกเสือ ด้วยพระองค์เอง จากนั้น กิจกรรมลูกเสือจึงได้รับความนิยมแพร่หลายและเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีลูกเสือคนแรกของประเทศไทย คือ นายซัพพ์ บุนนาค (สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน, 2550 , หน้า 12)

สาระสำคัญของกิจการลูกเสือ

การลูกเสือ เป็นกระบวนการพัฒนาเยาวชนวัยเรียน ที่มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ หรือลงมือในการทำกิจกรรมต่างๆ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ การได้ผจญภัย (Adventure) การมีมิตรภาพ (Friendship) การใช้ชีวิตกลางแจ้ง (Outdoor life) เกิดความสนุก (Enjoyment) และมีความสัมฤทธิ์ผล (Achievement) (ผจญภัย – ได้เพื่อน – เก่งนักร – การสนุก – สุขสม) ทั้งนี้ กิจการลูกเสือต้องการให้เยาวชนเป็นพลเมืองดีมีคุณภาพมากขึ้น ต้องการผู้บังคับบัญชาที่มีสมรรถภาพในการฝึกอบรม และต้องการปัจจัยและงบประมาณที่เพียงพอ เพื่อนำมาใช้ในการฝึกอบรม และบริหารกิจการลูกเสือ

กิจการลูกเสือเป็นกิจการที่ต้องการฝึกเพื่อให้ลูกเสือได้เป็นผู้นำในทุกระดับ จึงควรที่ลูกเสือจะได้มีโอกาสอยู่ตลอดเวลา เพื่อรับการอบรมให้มีทักษะในงานต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ในยามฉุกเฉิน เป็นการบริการสาธารณะและบริการชุมชนของลูกเสือเอง ผู้บังคับบัญชาลูกเสือจะต้องหาทางแนะวิธีการในการขยายขอบเขตของกิจกรรมลูกเสือให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้ลูกเสือจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและกิจกรรมบริการสังคม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรับใช้ประเทศชาติและเพื่อนร่วมชาติของตน

จะเห็นได้ว่าหลักการกว้าง ๆ ของกระบวนการลูกเสียดังกล่าว บัญญัติขึ้นตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งหลักการหรือวัตถุประสงค์แต่ละข้อได้นำเอาหลักธรรมมาประยุกต์ปรุงแต่งเพื่อเป็นแนวทางในการอบรมฝึกฝน โดยมุ่งเน้นเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม โดยกฎลูกเสือ 10 ข้อ เปรียบคล้ายกับศีลซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่ลูกเสือทุกคนจะต้องยึดถือปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดแล้วย่อมจะมีคุณธรรมและจริยธรรม ดำรงชีวิตอยู่อย่างสันติสุข เพราะสิ่งที่ประพาดิปฏิบัติกันนั้น เป็นเรื่องของการประพฤติดีประพฤติชอบ

การบริหารกิจการลูกเสือในสถานศึกษา

การบริหารกิจการลูกเสือ ในสถานศึกษาจะแตกต่างกัน ไปตามสภาพของสถานศึกษา เช่น สถานศึกษาระดับประถมศึกษา จะมีลูกเสือสำรองและลูกเสือสามัญ ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นจะมีลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับระดับวิทยาลัยจะมีลูกเสือ วิสามัญ

การบริหารกิจการลูกเสือในโรงเรียน (สถานศึกษาที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษาตอนต้น จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

1. จัดแบ่งเป็น กลุ่มลูกเสือ กองลูกเสือ หมู่ลูกเสือ และลูกเสือ คือ
 - 1.1 กลุ่มลูกเสือ ประกอบด้วยลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ตั้งแต่ 4 กองขึ้นไป
 - 1.2 กองลูกเสือ ประกอบด้วยลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ตั้งแต่ 2 - 6 หมู่
 - 1.3 หมู่ลูกเสือ ประกอบด้วยลูกเสือ 6 - 8 คน รวมทั้งนายหมู่และรองนายหมู่
 - 1.4 ลูกเสือสำรอง เป็นนักเรียนซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3
 - 1.5 ลูกเสือสามัญ เป็นนักเรียนซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
 - 1.6 ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ เป็นนักเรียนซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1 - 3

- 1.7 ลูกเสือสามัญวิสามัญ เป็นนักเรียนซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 4 - 6

2. ผู้บังคับบัญชาลูกเสือโรงเรียน ได้แก่

- 2.1 ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน 1 คน และรองผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน อย่างน้อย 1 คน สำหรับโรงเรียนที่มีกลุ่มลูกเสือตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป
- 2.2 ผู้กำกับกลุ่มลูกเสือโรงเรียน 1 คน และรองผู้กำกับกลุ่มลูกเสือโรงเรียน อย่างน้อย 1 คน สำหรับโรงเรียนที่มีกองลูกเสือตั้งแต่ 4 กองขึ้นไป
- 2.3 ผู้กำกับกองลูกเสือโรงเรียน 1 คน และรองผู้กำกับกองลูกเสือโรงเรียน อย่างน้อย 1 คน ต่อกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ 1 กอง

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาลูกเสือโรงเรียน

1. ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน มีหน้าที่ผู้อำนวยการลูกเสือทั่วไปภายในโรงเรียน
2. รองผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียนมีหน้าที่เป็นผู้ช่วย และทำหน้าที่แทน เมื่อผู้อำนวยการลูกเสือ โรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
3. ผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ มีหน้าที่

3.1 ปรับปรุงกลุ่มลูกเสือให้เป็นกลุ่มลูกเสือที่สมบูรณ์ เว้นแต่มีความจำเป็นที่ไม่อาจทำเช่นนั้นได้

3.2 ดูแล แนะนำ และประสานงานของลูกเสือทุกประเภท

3.3 ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมกลุ่ม

3.4 เสนอแต่งตั้งกรรมการกลุ่ม และตนเองเป็นกรรมการร่วมด้วย

4. รองผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยและทำหน้าที่แทน เมื่อผู้กำกับกลุ่มลูกเสือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

5. ผู้กำกับกองลูกเสือ มีหน้าที่

5.1 บังคับบัญชาฝึกอบรมและรับผิดชอบกิจกรรมในกองลูกเสือของตน ทั้งต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ

5.2 เป็นที่ปรึกษาในการประชุมนายหมู่

5.3 รับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับวินัย และการรับจ่ายเงินในกองลูกเสือ

5.4 ฝึกอบรมนายหมู่ลูกเสือ

6. รองผู้กำกับกองลูกเสือ มีหน้าที่เป็นผู้ช่วย และทำหน้าที่แทน เมื่อผู้กำกับกองลูกเสือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

การตั้งกองลูกเสือ

การขอตั้งกองลูกเสือนั้นเป็นหน้าที่ของผู้กำกับลูกเสือ ถ้ากองลูกเสืออยู่ในส่วนกลาง จะต้องขอตั้งกองจากสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ แต่ถ้าอยู่ในส่วนภูมิภาคให้ขอตั้งกองที่จังหวัดที่กองลูกเสือนั้น ๆ ตั้งอยู่

คณะกรรมการดำเนินงานของกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

คณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วยหัวหน้านายหมู่ เป็นประธาน ผู้ช่วยหัวหน้านายหมู่เป็นรองประธาน และให้นายหมู่ รองนายหมู่ ในกองนั้นเลือกกันเอง เป็นกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เช่น เลขานุการ เจริญญิก ปฏิคม กรรมการกีฬา กรรมการนันทนาการ กรรมการกลาง ฯลฯ แล้วนำเสนอผู้กำกับพิจารณาอนุมัติและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานให้อยู่ในตำแหน่งไม่เกิน 12 เดือน ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้อยู่ในตำแหน่งหัวหน้านายหมู่ ผู้ช่วยหัวหน้านายหมู่ และกรรมการดำเนินงานของกองบ้าง แต่ในบางกรณี ที่ประชุมนายหมู่อาจเสนอให้ผู้กำกับ พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานชุดเดิม ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอีก หรือจะให้มีการเปลี่ยนแปลงแต่บางตำแหน่งก็ได้ ทั้งนี้ ให้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานอย่างน้อยเดือนละครั้ง ในการประชุมให้หัวหน้านายหมู่เป็นประธานที่ประชุม ผู้ช่วยหัวหน้านายหมู่เป็นรองประธาน

เลขานุการเป็นผู้จัดรายงานการประชุม ส่วนผู้บังคับบัญชาที่เข้าประชุมด้วยให้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา

คณะกรรมการดำเนินงานของกองมีหน้าที่ ดังนี้

(1) วางแผนและจัดรายงานกิจกรรมประจำของกองลูกเสือ
(2) ในกรณีที่มีกิจกรรมพิเศษ อาจพิจารณาแต่งตั้งลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในกองคนหนึ่งให้เป็นหัวหน้ากิจกรรมนั้น

(3) บริหารกิจการภายในกองลูกเสือ

(4) รักษาเกียรติของกองลูกเสือ

(5) ควบคุมการรับจ่ายเงินของกองลูกเสือ

(6) ให้ประธานหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้แทนของกองในการติดต่อกับ

บุคคลภายนอก

การยุบหน่วยลูกเสือหรือกองลูกเสือ

การสั่งยุบกลุ่มลูกเสือ หรือกองลูกเสือเป็นอำนาจของเลขาธิการคณะกรรมการการบริหารลูกเสือแห่งชาติ หรือผู้อำนวยการลูกเสือจังหวัด แล้วแต่กรณี ด้วยเหตุเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- สถานที่ซึ่งเป็นที่ตั้งกลุ่มหรือกองลูกเสือเล็กล้ม หรือปรากฏภายหลังว่าเป็นสถานที่อันไม่ควร

- ทำการฝึกและอบรมลูกเสือในทางที่ไม่ตรงหรือขัดกับหลักการและวัตถุประสงค์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ

- ลูกเสือในกลุ่มหรือในกองลูกเสือพากันประพฤติชั่ว เป็นเหตุนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียง เกียรติคุณของคณะลูกเสือแห่งชาติ

- มีจำนวนลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือไม่พอที่จะดำรงเป็นกลุ่มหรือกองลูกเสือต่อไปได้ ทั้งนี้ ภายในเวลาที่กำหนดให้ตามสมควร

สรุปได้ว่า กองลูกเสือของโรงเรียน จะมีลูกเสือประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามสภาพของโรงเรียน กองลูกเสือของทุกโรงเรียนก็ต้องประกอบด้วยหมู่ลูกเสือตั้งแต่ 2 หมู่ขึ้นไป จึงจะตั้งเป็นกองลูกเสือได้ สำหรับการบริหารงานลูกเสือในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีการจัดตั้งกลุ่มลูกเสือแบบสมบูรณ์ กล่าวคือ โดยแต่ละกลุ่ม มีกองลูกเสือตั้งแต่ กองลูกเสือสำรอง กองลูกเสือสามัญ และกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ แต่ละกองมีหมู่ลูกเสืออย่างน้อย 2 หมู่ ทุกหมู่จะต้องมีนายหมู่เป็นหัวหน้า และรองนายหมู่เป็นรองหัวหน้าโดยแต่ละกองลูกเสือของทุกประเภทจะต้องมีผู้กำกับลูกเสือควบคุมดูแล กองละ 1 คน และมีรองผู้กำกับลูกเสืออย่างน้อยกองละ 1 คน

เป็นผู้ช่วย ส่วนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนเกิดจากความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารของกองลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

หลักสูตรและการจัดกิจกรรมลูกเสือ

เมื่อได้ขอตั้งกองลูกเสือเรียบร้อยแล้วผู้กำกับลูกเสือต้องดำเนินการสอนลูกเสือ ดังนี้

1. นำหลักสูตรวิชาลูกเสือมาศึกษาว่า ลูกเสือที่ตนจะทำการสอนและฝึกอบรมนั้น มีวิชาอะไรบ้าง แต่ละขั้นตอนมีกี่วิชา โดยทำโครงการสอนตลอดปีไว้ และกำหนดตัวบุคคลผู้รับผิดชอบไว้โดยเฉพาะ
2. จัดหาอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ให้ครบ เพื่อจะได้ฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น หีบอุปกรณ์ โดยมีอุปกรณ์ใส่ไว้ในหีบ
3. การสอนวิชาลูกเสือต้องคำนึงถึงการฝึกกลางแจ้งให้มากที่สุด และเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงเสมอ
4. การสอนวิชาพิเศษ เนื่องจากวิชาลูกเสือเป็นวิชาที่ต้องการให้เด็กได้แสดงออกถึงความสามารถตามอัธยาศัยของตน จึงส่งเสริมให้เด็กเรียน และสอบวิชาพิเศษตามขั้นตอน เพื่อรับและประดับเครื่องหมายแสดงความสามารถของตน เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาจะต้องจัดสอนวิชาพิเศษ เพื่อสนองความต้องการของลูกเสือ ให้มากที่สุด เพราะต้องให้เด็กมีโอกาสเลือกตามความถนัด

การจัดกิจกรรมในรูปแบบวิธีการของกิจการลูกเสือโดยมีเนื้อหาสาระตามหลักสูตร ซึ่งถ้าจะได้รับความหมายต้องผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรดาวดวงที่ 1
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรดาวดวงที่ 2
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรดาวดวงที่ 3
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลักสูตรลูกเสือตรี
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลักสูตรลูกเสือโท
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลักสูตรลูกเสือเอก
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรเครื่องหมายลูกเสือโลก
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรเครื่องหมายลูกเสือชั้นพิเศษ
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรเครื่องหมายลูกเสือหลวง

ในการฝึกอบรมลูกเสือผู้กำกับลูกเสือจะต้องตั้งเป้าหมายให้ชัดเจนโดยมุ่งให้เยาวชนพัฒนาทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรมให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ ช่วยสร้างสรรค์

สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า มีความสงบสุข และความมั่นคงของประเทศชาติ จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังนี้

1. ให้ลูกเสือมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามคำปฏิญาณ กฎ และคติพจน์ของลูกเสือ
2. ให้ลูกเสือมีทักษะการสังเกต จดจำ การใช้เครื่องมือ การแก้ปัญหา และทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. ให้ลูกเสือมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกล้าหาญ อดทน เชื่อมมั่นในตนเอง มีระเบียบวินัย มีความสามัคคีเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเสียสละ บำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์
4. ให้ลูกเสือมีการพัฒนาอยู่เสมอ สร้างสรรค์งานฝีมือ สนใจ และพัฒนาเรื่องของธรรมชาติ

การสอนลูกเสือจะให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายดังกล่าวนี้ ผู้กำกับลูกเสือควรจะได้นำลูกเสือออกบริการชุมชน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะเมื่อมีโอกาส และเทศกาลต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้กำกับลูกเสือจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี โดยเฉพาะการสร้างระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นในตัวของผู้ลูกเสือ

สรุป การจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมบังคับในหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งจะมีการประชุมกอง ดำเนินการจัดกิจกรรมตามกระบวนการลูกเสือ โดยให้ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติกิจกรรมตามฐาน โดยเน้นระบบหมู่ เพื่อทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกันทุกขั้นตอน มีจุดประสงค์ในการทำงานอย่างเดียวกัน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวังกิจกรรมลูกเสือ (พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 ลักษณะ 1 บททั่วไป มาตรา 8) ประกอบด้วย การมีนิสัยในการสังเกตจดจำเพื่อฟังและฟังตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ รู้จักทำการฝีมือ และฝึกฝนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม รวมทั้งรู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรมและความมั่นคงของประเทศชาติ ทั้งนี้ โดยไม่เกี่ยวข้องกับลัทธิการเมืองใด ๆ โดยที่ทุกคนในกลุ่มช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาซึ่งกันและกัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของงาน แต่ละกลุ่มจะมีการเลือกประธาน เลขานุการกลุ่มตามแบบประชาธิปไตย เพื่อเป็นผู้นำและประสานงาน สรุปผลการปฏิบัติกิจกรรม ปิดประชุมกอง และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่ยึดแนวทางการจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วย รักสามัคคี รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีความเป็นประชาธิปไตย เสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวม กระตือรือร้น ใฝ่รู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เสียสละ กตัญญู กตเวที อดทนอดกลั้น

พึ่งตนเอง อุตสาหะ รักการทำงาน ซื่อสัตย์ สุจริต ประหยัด มีวินัย รักและเห็นคุณค่าในตนเอง และมีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

การจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อพัฒนากิจการลูกเสือ

กระทรวงศึกษาธิการ(2554, หน้า 6) ได้กำหนดระเบียบการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา พ.ศ. 2546 โดยมีหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ดังนี้

1. จะต้องเป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาล ในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเจริญและความมั่นคงของชาติ
2. จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย
3. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง
4. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริม ความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู
5. จะต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
6. จะต้องมีโครงการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรมโครงการ และระเบียบข้อบังคับจะต้องเป็นของสถานศึกษา
7. ทุกกิจกรรมจะต้องมีครู - อาจารย์ ในโรงเรียนเข้าร่วมรับผิดชอบดำเนินการ
8. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้องเป็นบุคคลที่ปัจจุบันอยู่ในสถานศึกษานั้นเว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา
9. การจัดให้มีกิจกรรมเลือกใด ๆ หรือไม่ ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา
10. ให้สถานศึกษาควบคุมเรื่องการจ่ายเงินหรือพัสดุของอื่น ๆ ให้เป็นการประหยัด และเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อความมั่นคงและปลอดภัยของชาติ
11. ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่ากิจกรรมใด ๆ ไม่เหมาะสมมี การกระทำหรืออาจนำมาซึ่งภัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ให้หัวหน้าสถานศึกษาสั่งยกเลิกกิจกรรมนั้น ๆ เสีย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 34)

แนวการฝึกอบรมลูกเสือ ให้หลักสำคัญดังต่อไปนี้ (ชยันติ์ พรธนาพร, ม.ป.ป. , หน้า 21)

1. **เครื่องแบบลูกเสือ** ถือว่าเป็นเครื่องแบบที่มีเกียรติ เป็นเครื่องหมายแห่งความดี ดังนั้น ลูกเสือจึงต้องพิถีพิถันในการแต่งเครื่องแบบลูกเสือให้ถูกต้อง และสะอาดเรียบร้อยเสมอ กับทั้งจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นลูกเสือ เพื่อเป็นการรักษาชื่อเสียงของตน และของคณะลูกเสือแห่งชาติ และถือว่าเครื่องแบบลูกเสือเป็นเครื่องหมายแห่งการเสียสละในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น

2. คำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือ ลูกเสือต้องเข้าใจและปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือเสมอ โดยเฉพาะในเรื่อง “ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” ความเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก และการกระทำความดีต่าง ๆ ผู้ที่จะเป็นพลเมืองนั้นจะต้องเป็นผู้กระทำความดี มิใช่เป็นคนดีโดยอยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไร

3. การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ทำให้กิจการลูกเสือน่ามีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป รากฐานของคติพจน์ของลูกเสือทั้ง 4 ประเภท ที่เกี่ยวข้องกับอุดมคติของลูกเสือในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น นอกจากนี้ ในคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือก็ได้ระบุถึงการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยถือว่าสำคัญมาก แหล่งหรือโอกาสที่ลูกเสือจะบำเพ็ญประโยชน์นั้นควรริเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวก่อนแล้วขยายให้กว้างออกไปตามลำดับ และความสามารถของเด็กได้แก่ การเริ่มจากบ้านเรือน โรงเรียน และสาธารณะ เป็นต้น

4. การฝึกอบรมที่ต่อเนื่องกัน และก้าวหน้าสูงขึ้น การฝึกอบรมลูกเสือ ถ้าจะให้ประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่จะต้องให้ลูกเสือมีความก้าวหน้าอยู่เสมอ และให้ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ตามลำดับ คือ ลูกเสือสำรอง ลูกเสือสามัญ ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และลูกเสือวิสามัญ สิ่งจำเป็นประการแรกในการฝึกอบรมลูกเสือ คือ ผู้สอนจะต้องมองการฝึกอบรมในแง่ของเด็กแล้วสอนวิชาต่าง ๆ ที่เด็กอยากจะทำ และให้เด็กสอนกันเอง เรียนด้วยตนเอง ลอร์ดบาเดน เพาเวลล์ (Lord Baden Powell) ได้เสนอแนะการฝึกอบรมลูกเสือ 5 ขั้น ดังนี้ (ชัยนิตย์ พรธรรมา, ม.ป.ป. , หน้า 23)

ขั้นที่ 1 การเตรียม มีแผนกำหนดงานและอุปกรณ์พร้อม

ขั้นที่ 2 การสาธิต แสดงให้เห็นการกระทำ และผลที่ได้รับ

ขั้นที่ 3 การอธิบาย บรรยายให้ทราบว่าจะต้องทำอะไรโดยละเอียด

ขั้นที่ 4 การลอกแบบ ลูกเสือลงมือทำด้วยตนเอง

ขั้นที่ 5 การซักถาม ผู้สอนถามเด็ก หรือให้เด็กถาม

จะเห็นได้ว่าการฝึกอบรมลูกเสือสอดคล้องกับแนวการสอนแผนใหม่ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ และมีการเสริมแรงให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

5. ระบบหมู่ ฝึกความรับผิดชอบ การเป็นผู้นำผู้ตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การฝึกอบรมลูกเสือ มีการแบ่งลูกเสือออกเป็นกอง แต่ละกองแบ่งออกเป็นหมู่ โดยหมู่ลูกเสือเป็นหน่วยสำคัญในการดำเนินงานของลูกเสือ ไม่ว่าสำหรับการทำงาน หรือการเล่น และไม่ว่าจะเป็นเรื่องวินัย หรือหน้าที่การแต่งตั้งนายหมู่และรองนายหมู่ ให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับบัญชาลูกเสือ เป็นเรื่องของนายหมู่ที่จะต้องควบคุมและพัฒนาคุณลักษณะของลูกหมู่ของตนแต่ละคน โดยมีนายหมู่เป็นผู้ช่วยการแบ่งลูกเสือออกเป็นหมู่ ๆ ก็เพื่อสะดวกและเพื่อให้ นายหมู่ลูกเสือได้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามระบบหมู่ นายหมู่มีหน้าที่วางแผนปฏิบัติ

กิจกรรมของหมู่ ทั้งการไปอยู่ค่ายพักแรม โดยมีรองนายหมู่เป็นผู้ช่วย และผู้กำกับลูกเสือเป็นผู้ให้คำแนะนำ นอกจากนี้ นายหมู่และผู้กำกับยังมาประชุมพร้อมกันเป็นครั้งคราวที่ประชุมนายหมู่ที่ประชุมจะต้องรับผิดชอบในการรักษาเกียรติของกองลูกเสือของตนกับจะต้องพิจารณาแผนปฏิบัติงานและกิจกรรมต่าง ๆ

6. ระบบเครื่องหมายวิชาพิเศษ ลูกเสือทุกคนจะได้รับการฝึกอบรมตามวิธีการของลูกเสือ และเมื่อผ่านการทดสอบตามที่กำหนดไว้จะได้รับเครื่องหมายซึ่งนำมาติดเครื่องหมาย เป็น การเชิดชูเกียรติ และแสดงสมรรถภาพของตนส่วนหนึ่ง เครื่องหมายวิชาพิเศษมีมากมาย เช่น วิชาผจญภัย หัวหน้าคนครัว การจัดการค่ายพักแรม การเดินทางไกล ดาราศาสตร์ บุกเบิก สะกดรอย ฯลฯ

7. กิจกรรมกลางแจ้ง ในการฝึกอบรมลูกเสือทุกประเภท ถือว่ากิจกรรมกลางแจ้ง เป็นเรื่องสำคัญ และควรได้รับการส่งเสริมให้มากที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ ทั้งนี้เป็นการส่งเสริมสุขภาพของลูกเสือด้วย ในการฝึกอบรมลูกเสือ บางครั้งจะต้องกระทำภายในอาคาร แต่กิจกรรม เช่นเดียวกัน ถ้าได้กระทำกลางแจ้ง เช่น ในสนาม ท่งนา ในป่า หรือสวนสาธารณะก็จะเป็นการดี การเดินทางไกล และอยู่ค่ายพักแรม เป็นหัวใจของการฝึกอบรมลูกเสือ เพราะมี วัตถุประสงค์เพื่อฝึกให้ลูกเสือมีความอดทน อยู่ในระเบียบวินัย รู้จักช่วยตัวเอง รู้จักอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนมีโอกาสได้เรียนรู้ และเข้าใจวิชาลูกเสืออย่างแจ่มแจ้งด้วยการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ กิจกรรมที่ท้าทายลูกเสือ เช่น การผจญภัย การบุกเบิก การเดินทางสำรวจ ฯลฯ ก็นับเป็นกิจกรรมที่ลูกเสือทุกคนควรเข้าร่วมตามโอกาส

8. การเล่น (เกมต่าง ๆ) เกมหรือการเล่นของลูกเสือ เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการฝึกอบรมลูกเสือทั้งทางจิตใจและในการบริหารร่างกาย เกมช่วยพัฒนาเด็กในเรื่องนิสัยใจคอ อารมณ์ น้ำใจนักกีฬา การรักหมู่คณะ ความอดทน ระเบียบวินัย และความไม่เห็นแก่ตัวทุกครั้งที่มี การฝึกอบรมลูกเสือ หรือที่เรียกว่าการเปิดประชุมกองจะต้องมีการจัดให้เด็กได้เล่นเกมเพื่อเป็น การบริหารร่างกายและเป็นการอบรมเด็กในด้านจิตใจไปด้วย

9. การร้องเพลงและการชุมนุมรอบกองไฟ วิธีการฝึกอบรมลูกเสือที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การร้องเพลง และการชุมนุมรอบกองไฟ การร้องเพลงนอกจากจะช่วยผ่อนคลายอารมณ์ ให้เด็ก ๆ ได้สนุกสนานรื่นเริงบันเทิงใจแล้ว ยังเป็นสื่อในการปลูกใจ ให้เกิดความรักชาติบ้านเมือง อีกด้วย ทุกครั้งที่มีการชุมนุมรอบกองไฟ จะต้องมีการร้องเพลงรอบ ๆ วงในการชุมนุมรอบกองไฟ และการร้องเพลงสลับ การแสดงต่าง ๆ และที่สำคัญหากมีการให้เด็ก ๆ ร้องเพลงประจำหมู่ ซึ่ง แต่ละหมู่แต่งขึ้นเองแล้ว ย่อมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีในหมู่คณะ

วิธีการฝึกอบรมที่ลอร์ด บาเดน เพาเวลล์ (Lord Baden Powel) หรือ บี.พี. เป็นผู้กำหนดแบบอย่างไว้นั้น ถือเอาความต้องการของเด็กที่เป็นไปตามธรรมชาติเป็นหลัก ผู้บังคับบัญชาลูกเสือต้องมีความรับผิดชอบต่อการคัดเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ของการฝึกอบรมลูกเสือ ทั้งนี้โดยเด็กได้มีส่วนรับรู้ และให้ความเห็นชอบด้วย บี.พี. จึงได้ชี้แนวทางในการจัดกิจกรรมลูกเสือโดยได้เขียนหนังสือ Scouting For Boy เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมที่ท้าทายมากยิ่งขึ้น โดยใช้เส้น 3 ประการ คือ

9.1 กิจกรรมกลางแจ้ง การลูกเสือเป็นที่ดึงดูดใจนักผจญภัย นักบุกเบิก นักสำรวจ อันลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะนิสัยของมนุษย์ทุกคน และเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจนในวัยเด็ก

9.2 ความสำเร็จ เด็กที่กำลังเจริญเติบโตจะรู้สึกพอใจกับความก้าวหน้า เพิ่มพูนทักษะและความรู้เชิงปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ

9.3 การรับใช้ผู้อื่น นอกจากการฝึกอบรมให้เด็กเติบโต เป็นผู้มีนิสัยดีงาม มีสุขภาพดี มีทักษะในวิชาลูกเสือ และงานอดิเรกแล้ว ควรฝึกฝน และเปิดโอกาสให้เด็กลูกเสือได้รับใช้ผู้อื่นด้วยการบำเพ็ญประโยชน์เป็นประจำทุกวัน และการปฏิบัติตามคำพังหรือเป็นกลุ่ม

แนวปฏิบัติในการนำวิธีการทางลูกเสือมาใช้พัฒนาโรงเรียน

1. จัดระบบการบริหารงานลูกเสือให้เป็นไปตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ว่าด้วยการปกครอง หลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือ ฉบับ พ.ศ. 2500 และ ฉบับที่ 14 พ.ศ. 2528 ในเรื่องต่อไปนี้

1.1 การแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาลูกเสือ มีการจัดทำทะเบียนผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ให้เป็นไปปัจจุบันอยู่เสมอ

1.2 การขออนุญาตตั้งกองและกลุ่มลูกเสือถูกต้อง

1.3 จัดหน่วยลูกเสือถูกต้อง และมีผู้บังคับบัญชาควบคุมหน่วยลูกเสือครบถ้วน และควรให้ควบคุมประจำตลอดไป จนกว่าลูกเสือจะออกจากกองไป เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือย้ายสังกัดจึงควรเปลี่ยนหน่วยควบคุม

1.4 ดำเนินการฝึกอบรมลูกเสือได้รับเครื่องหมายต่างๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

1.5 จัดทำทะเบียนลูกเสือให้ถูกต้องครบถ้วน

1.6 จัดทำรายงานกิจกรรมลูกเสือ รายงานการเงิน ให้เป็นปัจจุบัน

2. จัดทำแผนผู้บังคับบัญชาลูกเสือในเรื่องต่อไปนี้

2.1 การฝึกอบรมตามหลักสูตรระดับต่าง ๆ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือควรมีวุฒิทางลูกเสืออย่างน้อยขั้นความรู้ชั้นสูง

2.2 ควรจัดให้มีผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการลูกเสือโดย ส่งเสริมให้เข้ารับการฝึกอบรมชั้น A.L.T.C. , L.T.C. หรือหลักสูตรเฉพาะต่าง ๆ เพื่อเป็นที่ปรึกษา แก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสืออื่น ในกรณีที่มีปัญหาในทางปฏิบัติ

2.3 จัดการฝึกอบรมนายหมู่และรองนายหมู่ลูกเสือ เพื่อให้มีศักยภาพในการเป็น ผู้นำของหมู่มากขึ้น

3. จัดให้มีห้องต่าง ๆ ต่อไปนี้

3.1 ห้องประชุมคณะกรรมการดำเนินงานของกอง โดยจัดห้องให้มีบรรยากาศ ของลูกเสือให้มากที่สุด

3.2 ห้องเก็บอุปกรณ์การฝึกอบรม โดยมอบหมายให้ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ รับผิดชอบ และจัดระบบการใช้อุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ และเป็นแบบอย่างแก่ลูกเสือได้

3.3 ห้องเกียรติยศของลูกเสือ เพื่อใช้เป็นที่แสดงผลงานดีเด่นของลูกเสือและ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ อาจจัดรวมไว้ในห้องประชุมคณะกรรมการดำเนินงานของกองก็ได้ ห้องต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ควรเน้นเรื่องความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และ ความสวยงาม ตามแบบอย่างลูกเสือ

4. จัดทำแผนการจัดหาอุปกรณ์การฝึกอบรมที่จำเป็น เช่น เชือก อุปกรณ์ฝึก อุปกรณ์การเดินทางไกล อุปกรณ์การปฐมพยาบาล อุปกรณ์การอยู่ค่ายพักแรม ฯลฯ ให้มีจำนวน เพียงพอแก่การฝึกอบรมโดยเร็ว

5. จัดทำรายการกิจกรรม โครงการ ที่สอดคล้องกับทิศทาง จุดเน้น สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประจำปี ให้การจัดทำรายการกิจกรรมและโครงการดังกล่าวนอกจากมีรายละเอียด อื่นแล้ว ให้กำหนดวิธีการ ที่จะนำวิธีการของลูกเสือเข้าไปใช้กับกิจกรรมนั้นไว้ด้วย

6. ส่งเสริมให้ลูกเสือและผู้บังคับบัญชาลูกเสือเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน รวมทั้งจัด ให้มีการประกาศเกียรติคุณของลูกเสือ ที่ประกอบคุณงามความดีเป็นประจำทุกปี และส่งเสริมให้ ลูกเสือ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือมีโอกาสได้รับเข็มลูกเสือบำเพ็ญประโยชน์ เหรียญลูกเสือสดุดี หรือ เหรียญลูกเสือสรรเสริญ แล้วแต่กรณี

7. อาจจัดให้มีการประกวดผลงานของแต่ละกลุ่ม หรือกองลูกเสือได้

แนวทางจัดกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ในสถานศึกษา

การจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ควรจัดให้มีการเปิดประชุมกองทุกครั้งก่อนที่ จะมีการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเป็นการฝึกความมีระเบียบวินัยในตนเอง โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 , หน้า 74)

1. พิธีเปิด (เชิญธงขึ้น สวดมนต์ สงบนิ่ง ตรวจ แยก)

2. **เกมหรือเพลง** ทำให้เกิดความสนุกสนาน เป็นการอบอุ่นร่างกายก่อนการปฏิบัติกิจกรรม ผู้กำกับลูกเสืออาจใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่าง ซึ่งบางครั้งไม่จำเป็นจะต้องสอดคล้องหรือสัมพันธ์กับเนื้อหาเสมอไป

3. **การปฏิบัติกิจกรรม** เน้นการปฏิบัติเป็นฐานโดยใช้ระบบหมู่เพื่อสะดวกต่อการเรียนการสอน ตลอดจนการควบคุมดูแล ตรวจสอบและให้คำแนะนำ แก่ไข

4. **การเล่าเรื่องสั้นที่เป็นประโยชน์** ควรเน้นเรื่องง่าย ๆ และสรุปให้ลูกเสือเข้าใจว่ามีประโยชน์อย่างไร ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ความกล้าหาญอดทน ฯลฯ

5. **พิธีปิด (นัดหมาย ตรวจ ชักธงลง เลิก)**

สรุปได้ว่าวิธีการฝึกอบรมลูกเสือในโรงเรียน เป็นการจัดกิจกรรมตามระเบียบข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ว่าด้วยการปกครอง หลักสูตร และวิชาพิเศษ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเน้นการพัฒนาลูกเสือทุกด้าน โดยใช้ระบบหมู่ เพื่อให้ลูกเสือมารวมกลุ่มกันให้คนหนึ่งเป็นหัวหน้าให้อยู่กันเองตามธรรมชาติ เน้นให้ลูกเสือมีระเบียบวินัย รู้จักการปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม รู้จักรับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเอง รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รู้จักบริหารร่างกายในยามว่างซึ่งทำให้เด็กมีสุขภาพดี สอดคล้องกับ บี.พี.ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลก มีความเห็นว่าลูกเสือทุกคน ชอบอยู่ค่ายพักแรม กิจกรรมกลางแจ้ง และการสนุกสนาน ฉะนั้น กิจกรรมลูกเสือก็คือการเล่น (Scouting is game) และสิ่งที่ลูกเสือต้องการ 5 ประการ คือ

1. การผจญภัย (Adventure) ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ที่ตื่นเต้นและไม่คาดหมายมาก่อน

2. ได้เพื่อน (Friendship) ได้แก่ การที่เด็กมีเพื่อน

3. เกือบธรรมชาติ (The outdoor world) ได้แก่ โลกภายนอก ประกอบด้วย ป่าเขา ลำธาร ทุ่งนา

4. การสนุก (Good Fun) ได้แก่ ความสนุกสนานในการประกอบกิจกรรม

5. สุขสม (A Feeling of Achievement) ได้แก่ ความรู้สึกภูมิใจในการที่ตนได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งจนประสบความสำเร็จ

สำหรับวิชาพิเศษลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ มิได้กำหนดไว้ในหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ แต่ให้ใช้ข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ หมายความว่าวิชาพิเศษลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ มิได้บังคับให้ลูกเสือเรียนแต่ส่งเสริมให้เรียนโดยเสรี ทั้งนี้ ตามระเบียบข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติว่าด้วยการปกครอง หลักสูตร และวิชาพิเศษลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2528 เพื่อมุ่งหวังให้เป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อลูกเสือเอง การเรียนวิชาพิเศษลูกเสือ

สามัญรุ่นใหญ่จึงอาจจัดให้เรียนควบคู่ไปกับการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตร เรียนนอกเวลา หรือเรียนในเวลาในภาคเรียนที่ 2 โดยไม่มีเงื่อนไขบังคับใด ๆ การได้รับเครื่องหมายเป็นไปตามเกณฑ์ของระเบียบข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ดังนั้น การจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของสถานศึกษา จึงควรคำนึงถึง

- 1) วัตถุประสงค์หลักของกิจการลูกเสือ คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ ควรวิเคราะห์ออกมาเป็นพฤติกรรม นำมาเป็นรายละเอียดในการสอน การจัดกิจกรรม
- 2) วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กำหนดออกมาเป็นพฤติกรรม หัวข้อรายวิชา กำหนดออกมาเป็นรายละเอียดและกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) วัตถุประสงค์สำคัญที่กำหนดเป็นเกณฑ์ให้นักเรียนผ่านหรือไม่ผ่าน ผู้บังคับบัญชาลูกเสือควรช่วยกันพิจารณากำหนดจาก

3.1 วัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3.2 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ กรม กอง โรงเรียน

3.3 ความต้องการของสังคมและสภาพแวดล้อม

- 4) ช่วยกันวิเคราะห์หลักสูตรกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อลูกเสืออย่างแท้จริงพร้อมสอดแทรกจุดมุ่งเน้นตามข้อ 3

- 5) ส่งเสริมให้ลูกเสือนำกิจกรรมเพื่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง

การวัดประเมินผลกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีสามัญรุ่นใหญ่ ควรจัดให้ลูกเสือ-เนตรนารีสามัญรุ่นใหญ่สอบได้ผ่านตามหลักสูตรกิจกรรมบังคับ ในภาคเรียนที่ 1 ตามระเบียบการวัดผลประเมินผลของโรงเรียน โดยวัดผลประเมินผลตลอดภาคเรียน และจัดให้สอบได้ผ่านตามหลักสูตรวิชาพิเศษลูกเสือ ในภาคเรียนที่ 2 ตามระเบียบข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติว่าด้วยการปกครองหลักสูตร และวิชาพิเศษลูกเสือ โดยวัดผลประเมินผลเป็นรายวิชา ทั้งนี้ ทางโรงเรียนต้องดำเนินการขออนุญาต และส่งผลคะแนนการสอบเพื่อขออนุมัติผลสอบไปที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2551 เพื่อความถูกต้องและประดับเครื่องหมายให้กับลูกเสือ – เนตรนารีสามัญรุ่นใหญ่เป็นลำดับต่อไป

4.2 เกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือภายในสถานศึกษา

เกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือภายในสถานศึกษา พัฒนาขึ้นโดยสำนักการลูกเสือยุวกาชาด และกิจการนักเรียน (2550, หน้า 3) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประเมินคุณภาพงานลูกเสือภายในสถานศึกษา วิธีการและเครื่องมือที่ใช้อาจจะเป็น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบทดสอบ การจัดนิทรรศการและสาธิต รายงาน เอกสารหลักฐาน การประเมินการปฏิบัติงานจริงทั้งกิจกรรมและผลที่เกิดขึ้น และชิ้นงาน หรือผลงาน ซึ่งเป็น ความพยายามที่จะ

ก่อให้เกิดการจัดมวตกิจกรรมลูกเสือให้กับเยาวชนของชาติ และกิจการลูกเสือโดยรวมอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มุ่งเป้าประกอบ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.2.1 ด้านลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความมีระเบียบวินัย ความสนใจ ความสนุก ความภูมิใจ ความตระหนักในคุณค่า และความสุขในการเป็นลูกเสือเรียนรู้ / มีทักษะด้านสัญลักษณ์ลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

1.1 ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของกองลูกเสือ / โรงเรียน / สังคม / กระทำความดีประจำวัน (Good Turn)

1.2 เข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือด้วยความสนใจ ความสนุก มีความภูมิใจ และมีความสุขในการเป็นลูกเสือ

1.3 สามารถปฏิบัติโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมตามคำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และหลักธรรมคำสอนของศาสนา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

2.1 ประพฤติปฏิบัติโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมตามคำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และหลักธรรมคำสอนของศาสนา

2.2 กระทำกิจกรรมช่วยเหลืองานสถานศึกษา งานบ้าน และเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ครู อาจารย์

2.3 กระทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ระหว่างคนในชาติและความเป็นพี่น้องกันของลูกเสือ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน ชาติบ้านเมืองและสังคมโลก

เกณฑ์การพิจารณา

3.1 ช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาเพื่อนพี่น้องลูกเสือทั้งในและนอกสถานศึกษา

3.2 ช่วยเหลือและให้บริการครู อาจารย์ บุพการี และบุคคลทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุ ที่ขาดการดูแล

3.3 ช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ธรรมชาติ แก้ปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และสังคมโลก

4.2.2 ด้านผู้บริหาร

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การพัฒนาตนเองทางด้านลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

- 1.1 มีอุดมการณ์ และวิสัยทัศน์ในกิจการลูกเสือ
- 1.2 เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนคุณวุฒิและเพิ่มทักษะทางลูกเสือ
- 1.3 เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เพื่อการพัฒนากิจการลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การบริหาร ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดกิจกรรมลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

- 2.1 กำหนดให้มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนพัฒนา และระบบบริหารจัดการกิจการลูกเสือ
- 2.2 ส่งเสริม สนับสนุน บุคลากรลูกเสือและนิเทศ ติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือ
- 2.3 ส่งเสริมการจัดมวลงกิจกรรมลูกเสือ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน ชาติ บ้านเมืองและสังคมโลก

เกณฑ์การพิจารณา

- 3.1 มีส่วนร่วมในการให้บริการชุมชน อนุรักษ์ธรรมชาติ พัฒนาสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือและให้บริการบุพการีและทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล
- 3.2 ส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรของชุมชนมาพัฒนากิจการลูกเสือของสถานศึกษา
- 3.3 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และสังคมโลก

4.2.3 ด้านผู้กำกับลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การพัฒนาตนเองทางด้านลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

- 1.1 มีอุดมการณ์ และวิสัยทัศน์ในกิจการลูกเสือ
- 1.2 เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนคุณวุฒิและเพิ่มทักษะทางลูกเสือ พัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าทางวิทยฐานะในวิชาชีพทางลูกเสือ
- 1.3 เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เพื่อการพัฒนากิจการลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การวางแผนและการจัดกิจกรรม

เกณฑ์การพิจารณา

- 2.1 วางแผนการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ และฝึกอบรมลูกเสือตามวัตถุประสงค์
หลักการ วิธีการ และหลักสูตร
- 2.2 ช่วยเหลือ หรือเข้าร่วมการจัดกิจกรรมลูกเสือภายนอกสถานศึกษา และนำ
ทรัพยากรในชุมชนเข้ามาพัฒนาการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ
- 2.3 ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และประเมินผลเพื่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบ วิธีการ และ
มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหา และพัฒนาการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การบริหารงานในกองลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

- 3.1 ดำเนินการในงานธุรการ เอกสาร ระเบียบ การเงิน บัญชี และการเก็บเงินค่า
บำรุงลูกเสือตามระเบียบ
- 3.2 ดำเนินการจัดตั้งและพัฒนา หมู่ กอง กลุ่ม ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ รวมทั้งจัดทำ
รายงานและประชาสัมพันธ์กิจการลูกเสือ
- 3.3 บริหารจัดการอาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้
เกี่ยวกับกิจการลูกเสือ

4.2.4 ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 กิจกรรมสัญลักษณ์ลูกเสือ

เกณฑ์การพิจารณา

- 1.1 มีการฝึกอบรมให้ความรู้ และทักษะในด้านระเบียบวินัย การประกอบพิธีทาง
ลูกเสือ และเนื้อหาสาระตามหลักสูตร
- 1.2 มีการจัดกิจกรรมเดินทางไกล และอยู่ค่ายพักแรม วัตถุประสงค์ และวิธีการทาง
ลูกเสือ ฝึกอบรมทักษะลูกเสือตามประเภท ให้สามารถนำไปใช้ช่วยตนเองและผู้อื่น
- 1.3 มีการฝึกอบรม และทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายตามหลักสูตรและวิชาพิเศษ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 กิจกรรมตามคำปณิธานและกฎ

เกณฑ์การพิจารณา

- 2.1 มีการฝึกอบรมและจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามคำปณิธาน
กฎของลูกเสือ และหลักธรรมคำสอนของศาสนา

2.2 มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ช่วยเหลือครอบครัว สถานศึกษา ครู อาจารย์ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ และร่วมกระทำกิจกรรมเกี่ยวกับงานของชาติ วัฒนธรรม ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก

2.3 มีการฝึกอบรมให้มีความรู้ ความสามารถในการบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือเพื่อนผู้อื่น บุคคลที่ทุกข์ทรมาน ผู้สูงอายุที่ขาดการดูแล กระทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี ความสมานฉันท์ ระหว่างคนในชาติ และความเป็นพี่น้องกับลูกเสืออื่นทั่วโลก

ตัวบ่งชี้ที่ 3 กิจกรรมโครงการเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนา

เกณฑ์การพิจารณา

3.1 มีการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริมสุขภาพกายและใจ และเพื่อการช่วยเหลือแก้ปัญหาอุบัติเหตุ อุบัติภัย

3.2 มีการจัดกิจกรรมโครงการให้บริการชุมชนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมและศาสนา

3.3 มีการจัดกิจกรรมโครงการที่มีส่วนร่วมในงานของชาติ สถาบันพระมหากษัตริย์ และเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ รวมทั้งการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการศึกษาต่อในสถาบันทหารและตำรวจ

เกณฑ์การประเมินคุณภาพระดับตัวบ่งชี้ จัดให้มีการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ

1. การประเมินเชิงปริมาณและคุณภาพ

1.1 การประเมินเชิงปริมาณ

แสดงลักษณะปริมาณของการปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ร้อยละ 90 ขึ้นไป (ดีมาก)

แสดงลักษณะปริมาณของการปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ร้อยละ 75 – 89 (ดี)

แสดงลักษณะปริมาณของการปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ร้อยละ 50 – 74 (พอใช้)

แสดงลักษณะปริมาณของการปฏิบัติตามตัวบ่งชี้ต่ำกว่าร้อยละ 50 (ปรับปรุง)

1.2 การประเมินเชิงคุณภาพ

- 1) ความถูกต้องสมบูรณ์ เป็นแบบอย่างที่ดี
- 2) การมองเห็นคุณค่า
- 3) การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องยั่งยืน
- 4) การมีประสิทธิภาพ
- 5) ความสัมฤทธิ์ผล

2. การประเมินความก้าวหน้า

เป็นการประเมินให้เห็นระดับการเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ จากตนเอง และกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนด ในช่วงเวลาหนึ่ง การประเมินความก้าวหน้า มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

- 2.1 จัดให้มีการประเมินความก้าวหน้าอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง
- 2.2 จัดให้มีการประเมินทั้งตนเอง กลุ่ม และกิจกรรม ตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 2.3 จัดให้มีการประเมินเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ
- 2.4 จัดให้มีการประเมินสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง
- 2.5 จัดให้มีการประเมินความมุ่งมั่นที่จะพัฒนางานให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

จากการศึกษาสรุปได้ว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือภายในสถานศึกษา เป็นแนวทางการประเมินการจัดหมวดกิจกรรมลูกเสือให้กับเยาวชนองค์ประกอบ 4 ด้าน 12 ตัวบ่งชี้ ใน 2 ลักษณะ คือ การประเมินเชิงปริมาณและคุณภาพ และการประเมินความก้าวหน้า

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่

สนธิ ฌ ระนอง (2549 , บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระนอง การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระนอง ซึ่งผู้วิจัยศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอน ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียน และด้านการประเมินผล และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนวิชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน และคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วย ครูผู้สอนวิชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ จำนวน 241 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมุติฐาน โดยการทดสอบค่าที (t-test) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FWผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดระนอง ด้านครูผู้สอน หลักสูตรและเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์ และสื่อการเรียน และการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง
2. เปรียบเทียบปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดระนอง จำแนกตาม

ขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ต่างกัน และจำแนกตามคุณวุฒิของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนที่มีคุณวุฒิต่างกัน มีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

วิจิตร ชินศรี (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือ สามัญรุ่นใหญ่ โรงเรียนกุศคุ้มวิทยา อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ไม่มีแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ ไม่จัดกิจกรรมลูกเสือตามกระบวนการวิธีลูกเสือ ส่งผลให้ลูกเสือมีความเบื่อหน่าย ไม่อยากเข้าเรียน หลังจากได้ดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา 4 กลยุทธ์ ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การมอบหมายงาน การสอนตามแผน ผลปรากฏว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลูกเสือ มีความสามารถเขียนแผนกิจกรรมลูกเสือ มีความสามารถจัดกิจกรรมลูกเสือตามกระบวนการวิธีลูกเสืออยู่ในขั้นดี ทำให้ลูกเสือมีความพึงพอใจ บรรลุตามอุดมการณ์ลูกเสือและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผลการพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาลูกเสือมีความรู้ความสามารถเขียนกิจกรรมลูกเสือ มีทักษะกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือโดยวิธีการของลูกเสือ ทำให้ลูกเสือมีความพึงพอใจ บรรลุอุดมการณ์ลูกเสือ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ลูกเสือมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ ทำงานเป็นระบบหมู่ และแต่งเครื่องแบบลูกเสืออย่างถูกต้อง

คมสัน ชันธนิก (2549 , หน้า 223) วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนนันทบุรีพิทยาคม พบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนนันทบุรีพิทยาคมทุกด้านมีสภาพการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัญหาการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนนันทบุรีพิทยาคมทุกด้าน มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การสอนลูกเสือและวุฒิทางลูกเสือ พบว่ามีระดับปัญหาการบริหารจัดการกิจกรรม แตกต่างกัน

จรัญ น่วมมะโน (2550, หน้า 198) วิจัยเรื่องการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาในการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ มีปัญหาด้านการวางแผน ไม่มีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมไม่ถูกต้อง ไม่ครบตามกระบวนการ ขาดการนิเทศติดตามผล ผู้เรียนไม่สนใจที่จะเรียน ขาดความรับผิดชอบ เมื่อดำเนินการพัฒนา โดยใช้กลยุทธ์ การประชุมปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจด้านการเขียนแผนการจัดกิจกรรม และการนิเทศติดตามผลเกี่ยวกับการนำแผนการจัดกิจกรรมไปใช้ และนิเทศติดตามผล พบว่าครูผู้สอนวิชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจสามารถ

เขียนการจัดกิจกรรม และจัดกิจกรรมตามกระบวนการและวิธีการของลูกเสือได้ คือ กำหนดเนื้อเรื่องที่จะสอนได้ กำหนดจุดประสงค์ปลายทาง นำทางได้ กำหนดเนื้อหาย่อยได้จัดกิจกรรมตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอน คือ พิธีเปิดประชุมกอง การเล่นเกมหรือร้องเพลง การสอนตามเนื้อหา การเล่าเรื่องสั้นที่เป็นคติ และพิธีปิดประชุมกอง ได้ประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนาการสอน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน มีความสุข และผ่านเกณฑ์การวัดผลประเมินผล แต่ยังมีจุดอ่อน คือ การจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง กิจกรรมไม่สอดคล้องกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ ครูยังขาดทักษะในเรื่องขั้นตอนของกระบวนการลูกเสือ เวลาที่ใช้ไม่เป็นไปตามที่แผนการจัดกิจกรรม กำหนดเกณฑ์การประเมินผลกิจกรรมยังไม่ครอบคลุม ขาดการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

บุญนุช แสนสิงห์ (2552 , หน้า 109) ระบุว่าการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชาลูกเสือโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดมุกดาหารปีการศึกษา 2550 และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีต่อการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชาลูกเสือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดมุกดาหาร จำแนกตามตำแหน่ง เพศ วุฒิทางลูกเสือ ประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2550 จำนวน 70 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง และครูผู้สอนวิชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นครูประจำชั้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2550 จำนวน 200 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 132 คน รวมทั้งสิ้น 202 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการทดสอบค่า F ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชาลูกเสือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการประสานงาน ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2. ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาลูกเสือ มีความคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชาลูกเสือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดมุกดาหาร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3. ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาลูกเสือมีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชาลูกเสือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดมุกดาหารโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 4. ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชา

ลูกเสือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดมุกดาหารโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 5. ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเกี่ยวกับการบริหาร กิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชาลูกเสือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดมุกดาหารโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 6. ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีวุฒิการทำงานต่างกัน มีความคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชาลูกเสือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดมุกดาหารโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

วัชรินทร์ ศรีบุรินทร์ (2552) ระบุว่า การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียนจำนวน 817 คน การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.99 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณหาความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาดำเนินการจัดการเรียนการสอนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ โดยเน้นการจัดองค์กร การวางแผน และการประสานงาน ปัญหาที่สำคัญในการจัดการดำเนินการ ได้แก่ ด้านบุคลากร การบริหาร งบประมาณ สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการให้แก้ปัญหาดังกล่าวแล้ว เพื่อพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

บุญฤดี ขงย่วน, ปณิดา ธนเศรษฐกร, และวสุนันท์ ชุ่มเชื้อ (2553 , หน้า 119-133) วิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า 1. สถานการณ์ของการจัดการศึกษา พบว่าผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับนโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ให้กับเด็กต่างเชื้อชาติ วัฒนธรรม ได้มีโอกาสเข้าเรียน โดยให้เหตุผลว่าเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ตามหลักมนุษยธรรม รูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเขตนี้ ยังคงใช้แนวทางการจัดการศึกษาที่นำมาจากส่วนกลาง โดยใช้เนื้อหาความรู้ที่กำหนดจากส่วนกลาง มาใช้สอนนักเรียน ครูส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าไม่จำเป็นต้องนำเนื้อหาทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิตของนักเรียนต่างเชื้อชาติ เข้ามาบูรณาการกับเนื้อหาของไทย พบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การเข้าค่ายลูกเสือ การเข้าค่ายคุณธรรม การทำกิจกรรมวันเด็ก วันแม่ และกิจกรรมอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียน และผู้ปกครองไทย และต่างเชื้อชาติ ได้มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น เป็นเวทีของการแสดงออกทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความเข้าใจ เกิดความรักสามัคคีกันมากขึ้น พบว่าผู้ปกครองนักเรียนต่างเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มอญ พม่า

จะให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนอย่างมาก เมื่อเทียบกับผู้ปกครองคนไทย 2. การทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม พบว่าภายหลังการทดลองนักเรียนระดับชั้นอนุบาล และชั้น ป. 1 – 3 ในโรงเรียนทดลองมีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรม สูงกว่านักเรียนระดับชั้นอนุบาล และชั้น ป. 1 – 3 ในโรงเรียนควบคุม แต่ก็พบว่านักเรียนชั้น ป. 4 – 6 ของโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุมมีการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม การรับรู้บรรยากาศความเป็น พหุวัฒนธรรม และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ไม่แตกต่างกัน ในส่วนของครู พบว่าภายหลังการทดลองครูโรงเรียนทดลองมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการลงมือปฏิบัติ สูงกว่าครูโรงเรียนควบคุม แต่ก็พบว่าครูโรงเรียนทดลองและครูโรงเรียนควบคุมมีความรอบรู้ในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้านการเห็นความสำคัญ การยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม และการรับรู้บรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม ไม่แตกต่างกัน 3. ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อผลการวิจัยและความเป็นไปได้ในการนำแนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมไปเผยแพร่ใน โรงเรียน สรุปได้ว่าทุกฝ่ายเห็นด้วยกับแนวคิดของการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในบริบทที่นักเรียนที่มีแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม และส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม มีความสอดคล้องกับการที่ประเทศในกลุ่มอาเซียน จำนวน ๑๐ ประเทศ จะรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียว และส่วนใหญ่ก็เห็นว่าการจัดการศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีเขตติดต่อกับประเทศพม่า และโรงเรียนจำนวนมากมีเด็กจากประเทศพม่าเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กไทย ควรต้องมีการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับทิศทางในอนาคต และส่วนใหญ่คิดว่าควรต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับครู โดยยึดหลักของการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติไทย และความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่นักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ควรศึกษาทดลองรูปแบบการจัดการศึกษา พหุวัฒนธรรม โดยเพิ่มเวลาการทดลองให้ยาวนานขึ้น เพื่อให้แน่ใจว่า แนวทางการศึกษาพหุวัฒนธรรมนี้ จะสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความตระหนักรู้ และยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรม พร้อมกันไปกับการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ได้จริง

สุวดี อุปินใจ (2553 , หน้า 248) วิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า (1) การบริการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือในปัจจุบันของโรงเรียนที่ 1 อยู่ในระดับที่ 1 คือ ระดับการร่วมมือหรือการไม่มีส่วนร่วม ประกอบด้วยขั้นที่ 1 การจัดจาก และขั้นที่ 2 การดูแลรักษา ส่วนโรงเรียนที่ 2 อยู่ในระดับที่ 2 คือ ระดับการมีส่วนร่วมพอเป็นพิธี หรือการมีส่วนร่วมบางส่วน ตั้งแต่ ขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 5 การรับรู้ข่าวสารสนเทศ การปรึกษาหารือ และ การทำให้พอใจ (2) กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงของภาคเหนือ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก คือ 1) สร้างสมัชชาการศึกษาของชุมชน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเครือข่ายการระดมทุนและทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษา 3) พัฒนาภาวะผู้นำในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ 1) ควรมีการนำร่องการจัดตั้งสมัชชาการศึกษาของชุมชน 2) ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อการระดมทุนและทรัพยากรในการพัฒนาการศึกษา 3) รัฐควรส่งเสริมการใช้อำนาจในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ไพโรจน์ กันทอง (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานลูกเสือในโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 และเพื่อเปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการบริหารงานลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารงานลูกเสือใน โรงเรียน มัธยมศึกษา จำนวน 323 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าเอฟ และสถิติ แอล เอส ดี ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารงานลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อสภาพการ บริหารงานลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.46 และต่อ สภาพปัญหาการบริหารงานลูกเสือโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.74 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการ บริหารงานลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ระดับ การศึกษา คุณวุฒิสูงสุดทางลูกเสือ ตำแหน่งทางลูกเสือ และประสบการณ์งานลูกเสือ มีความ คิดเห็นต่อสภาพการ บริหารงานลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนเพศ และอายุ ไม่แตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางลูกเสือและประสบการณ์งานลูกเสือที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ ปัญหาการบริหารงานลูกเสือไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ และคุณวุฒิสูงสุดทางลูกเสือมีความแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรทิพย์ คล้ายกมล (2555 , บทคัดย่อ) ระบุว่า การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการ บริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 2) ศึกษาปัญหาการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 3) หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน

การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 47 คน ครูผู้สอนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 124 คน และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษา จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัญหาการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีแนวทางพัฒนา การบริหารงานอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนาในแต่ละด้าน ดังนี้ 3.1 ด้านงานธุรการ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนควรต้องมีการกำหนดแนวทาง และวิธีการการจัดตั้งกลุ่มหรือกองลูกเสือโดยศึกษาเอกสาร ตามระเบียบคณะลูกเสือแห่งชาติร่วมกัน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนเข้าอบรม ศึกษาดูงานนอกสถานที่ ให้มีความรู้ ความสามารถ ก่อนปฏิบัติงานจริง โดยเฉพาะงานการเงินลูกเสือ และประชุมร่วมกันจัดทำแผนพัฒนางานลูกเสือในโรงเรียน (แผนระยะยาว 4 ปี และแผนปฏิบัติการประจำปี) ให้ชัดเจน แล้วปฏิบัติตามแผนงาน โครงการที่กำหนด รวมทั้งจัดทำเอกสาร หลักฐานงานการเงินลูกเสือ ตามระเบียบคณะลูกเสือแห่งชาติ ให้ถูกต้องสมบูรณ์ และเป็นปัจจุบัน จัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ศึกษานิเทศก์ ผู้ตรวจการลูกเสือจังหวัด) ออกกำกับติดตาม และนิเทศการปฏิบัติงานของคณะครู และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียน อย่างต่อเนื่อง เมื่อพบข้อผิดพลาด หรือบกพร่องในการปฏิบัติงานซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ผู้นิเทศต้องแนะนำทันที ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียน ด้านงานธุรการ ควรนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์ผลไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข การวางแผนงาน การปฏิบัติงานการจัดตั้งกลุ่มหรือกองลูกเสือ การบังคับบัญชาลูกเสือ และงานการเงินลูกเสือ ตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ 3.2 ด้านงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในโรงเรียน ควรต้องมีการจัดทำแผนพัฒนางานวิชาการลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการ

ศิรินาฏ เจาะจง (2557 , บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือใน

สถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากค่ามากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านลูกเสือ มีสภาพการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านผู้กำกับลูกเสือ และด้านผู้บริหาร ตามลำดับ 2) แนวทางในการพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานลูกเสือในสถานศึกษา ในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านลูกเสือ สถานศึกษาต้องเน้นสร้างความตระหนักให้ลูกเสือเกิดความภาคภูมิใจ มีใจรักในการเป็นลูกเสือและมีความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมลูกเสือ 2) ด้านผู้บริหาร จะต้องเล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ 3) ด้านผู้กำกับลูกเสือ จะต้องสร้างองค์ความรู้ให้กับตนเองเพื่อให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสม สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการทางลูกเสือและสอดคล้องกับวัยของเด็ก และ 4) ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ สถานศึกษาต้องยึดแนวทางการจัดกิจกรรมลูกเสือตามวิธีการทางลูกเสือ (Scout Method)

วรชัย ภิรมย์ (2559 , หน้า 231-255) วิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า 1. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย 7 ปัจจัย เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ ภาวะผู้นำการบริหาร บรรยายาสองค์การ การมีส่วนร่วมของชุมชน แรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และจิตวิญญาณของความเป็นครู 2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ปรับเป็นโมเดลทางเลือก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ได้ค่าไคสแควร์(X^2) = 374.56, df = 207, Comparative Fit Index (GFI) = 1.00, Root Mean Square Error of Approximation($RMSEA$) = .037, Goodness of Fit Index (GFI) = .95, Chi-Square (X^2)/ df = 1.80 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 82 ทั้งนี้ตัวแปรที่ถูกถอดออกจากโมเดลทางเลือก คือ ปัจจัยการบริหารและปัจจัยจิตวิญญาณของความเป็นครู

กฤติยา อริยา, วาริรัตน์ แก้วอุไร, และเพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท (2559) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียน การสอน 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน 2) การทดลองใช้รูปแบบการ

เรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ 1) รูปแบบการเรียนการสอน และคู่มือการใช้ 2) แบบประเมินความสามารถการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบ บันทึกการเรียนรู้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบทีและการ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) ที่มาของรูปแบบ การเรียนการสอน 2) รูปแบบการเรียนการสอน แบบ FL3D Model 3) การนำไปใช้และ 4) ผลที่เกิด กับผู้เรียน ผลการตรวจสอบคุณภาพ พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนโดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7015 2. ผลการทดลองใช้พบว่า นักศึกษามี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่า เกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคิดเห็นในภาพรวมที่ดีต่อ การเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอน

รุ่งทิพา จันทน์วัฒนวงษ์(2559) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถของครูในการ ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี วัดอุปประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครู เกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 และ 3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูตาม รูปแบบการส่งเสริมความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1) ครูระดับการศึกษาชั้น พื้นฐาน ทำหน้าที่สอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 40 คน และนักเรียน ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวน 447 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุดรธานี เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ (SPSS for Windows) ผลการ พัฒนารูป แบบดังนี้

1. ผลศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครูเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 พบว่า หลักสูตรสถานศึกษามุ่งเน้นพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา ครูมีความพยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดในแต่ละชั่วโมงโดยผ่านคำถาม ส่วนใหญ่เป็นคำถามที่ให้คิดหาคำตอบเพียง ถูกผิด หรือให้เหตุผลบางโอกาส เน้นการสอนเนื้อหาตามหลักสูตรมากกว่าการฝึกกระบวนการคิด ทั้งเนื่องจากครูไม่เคยได้เรียนรู้หรือรับการอบรมการสอนคิดอย่างจริงจังจึงทำให้ขาดความรู้ ความ

เข้าใจที่ชัดเจนเพียงพอในเนื้อหาสาระ วิธีการ ขั้นตอนการสอนทักษะการคิด และทักษะ การคิดใน ศตวรรษที่ 21 จึงส่งผลต่อทักษะการสอนคิดขาดประสิทธิภาพ จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ครูส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับพัฒนาความสามารถการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนา ทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบการฝึกปฏิบัติจริงในการสอนทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการอบรมเรียนรู้ในโรงเรียน

2. ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการ เรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 พบว่า เป็นแนวทางหรือวิธีการที่ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด วิธีการที่ถูกต้องในการพัฒนา ทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการใช้คำถามที่เป็นเครื่องชี้นำการคิดของ ผู้เรียน และทักษะการสอนคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้แก่ครูผู้ปฏิบัติการสอนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการพัฒนา 5) สื่อการพัฒนา 6) การวัดและประเมินผล โดย กิจกรรมการพัฒนา มี 2 กิจกรรม คือ

2.1 กิจกรรมการพัฒนาครู เป็นรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนามีกระบวนการพัฒนาองค์ ความรู้ประสบการณ์แก่ครู ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) สร้างความเข้าใจเบื้องต้น 2) การฝึกฝน วิธีสอนคิด 3) นำทักษะการคิดสู่ห้องเรียน 4) แลกเปลี่ยนสะท้อนผลงาน และ 5) จัดระบบงานสู่ ความยั่งยืน

2.2 กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนานักเรียน เป็นรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ เน้นการ พัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ เรียกว่า รูปแบบการสอน PCBL เป็นแนวทางหรือ วิธีการจัดการ เรียนรู้สำหรับการพัฒนาความสามารถในการใช้คำถามและความสามารถในการ คิดแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน เป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการจัด ประสบการณ์ให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์ปัญหาเน้นการใช้คำถาม OEPC เป็นเครื่อง ชี้นำในการกำกับตนเอง ขณะทำการแก้ปัญหาหรือหาคำตอบ ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ขั้น คือ 1) เตรียมพร้อมใจ กาย 2) ถาม คิด พินิจปัญหา 3) คิดค้นทางแก้ไขเฉพาะตน 4) รวมพลค้น ทางออกโดยกลุ่ม 5) แลกเปลี่ยนเรียนรู้เล่าสู่กันฟัง 6) ทบทวนอีกครั้งก่อนปรับใช้ และ 7) นำสู่ การปฏิบัติจริง

ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการส่งเสริมความสามารถของครูในการ ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 ผู้เชี่ยวชาญเห็น ว่าองค์ประกอบและกระบวนการพัฒนารูปแบบในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด จุดมุ่งหมายกล่าวถึงลักษณะของผลผลิตที่มุ่งหวังอย่างชัดเจน เนื้อหาสาระมีความสำคัญและมี ประโยชน์ต่อครู เนื้อหาสอดคล้องตามแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 ของ

นักเรียนโดยเฉพาะรูปแบบการพัฒนาครูเป็นลำดับขั้น เพื่อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ผู้เข้ารับการ พัฒนา มีความเป็นไปได้ในการฝึกปฏิบัติและพบว่า รูปแบบการพัฒนานักเรียนเป็นลำดับ ขั้นตอน ง่ายต่อการจัดกิจกรรม มีกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการใช้คำถามและทักษะการคิด แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ให้แก่ นักเรียน และพบว่ากระบวนการและกิจกรรมพัฒนานักเรียนก่อให้เกิด ความเข้าใจเกี่ยวกับการ พัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 ยืนยันจากผลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจของครู เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 ส่วน ใหญ่สูงกว่าเกณฑ์

3. สรุปการศึกษาผลการพัฒนาครูตามรูปแบบการส่งเสริมความสามารถของครูในการ ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 พบว่า

3.1 ผลการพัฒนาครู พบว่า หลังการพัฒนา 1) ครูมีคะแนนความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการ ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 ค สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 80 2) ครูมีความสามารถในการเขียนแผนการเรียนการสอนที่เน้นการ พัฒนาทักษะการคิด ในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก 3) ครูแสดงพฤติกรรมการใช้ คำถามส่งเสริมกระตุ้น การพัฒนาความสามารถในการใช้คำถามของนักเรียน ในภาพรวมอยู่ใน ระดับดี 4) ครูแสดง พฤติกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกโดยใช้ความสามารถในการคิด แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และ5) ครูมีเจตคติต่อครูต่อรูปแบบ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น การพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 (รูปแบบการสอน PCBL) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.2 ผลการพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า หลังการ พัฒนา นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพความสามารถในการใช้คำถาม และการคิดแก้ปัญหา อย่าง สร้างสรรค์อยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนหลังการพัฒนาของ นักเรียน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการใช้คำถาม และความสามารถในการคิด แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์หลังการพัฒนาสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ

บทสรุปการวิจัย พบว่า รูปแบบการส่งเสริมความสามารถของครูในการออกแบบ กิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 สามารถพัฒนาครูให้มี ความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการพัฒนาความสามารถในการใช้คำถาม และการคิดแก้ปัญหา อย่าง สร้างสรรค์ของนักเรียนได้ โดยสามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำพานักเรียน ไปสู่ ระดับคุณภาพการคิดในศตวรรษที่ 21 ระดับสูงตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรชาติได้

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องโดยสรุป จะเห็นได้ว่า กระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ จะเห็นได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง เพราะกิจกรรมลูกเสือสามารถฝึกอบรม นักเรียนให้เป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม และอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข แต่การจัดกิจกรรมลูกเสือจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตรหรือไม่นั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียน ได้แก่ **ด้านบุคลากร** ที่ต้องการให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ให้ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญและเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวม ทั้งการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าในยุคโลกาภิวัตน์ ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และการเมืองการปกครองที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยวัยเยาว์และต้องการเรียนรู้ของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่จึงไม่รู้เท่าทัน ขาดทักษะชีวิตที่ดีจึงทำให้เยาวชนของชาติประพฤติดีประเพณี วัฒนธรรม และศีลธรรมอันดีงาม ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติในอนาคต วิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้เยาวชนเป็นพลเมืองดี คือ กิจกรรมลูกเสือ นั่นเอง **ด้านงบประมาณ** ที่ขาดสภาพคล่อง ไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสม เนื่องจากขาดการวางแผนการดำเนินกิจกรรมที่ครอบคลุมเหมาะสม ด้านการบริหารจัดการ มีความต้องการให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหารอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะหลักสูตร คู่มือการจัดกิจกรรม เอกสารงานธุรการ **ด้านทรัพยากร สื่อ เทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์** ที่ใช้ในการฝึกขาดแคลน ไม่เพียงพอ ขาดชุดชุดโทรม ขาดความทันสมัย และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ เพื่อให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

6. กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่มุ่งสร้าง พัฒนา และตรวจสอบรูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของโรงเรียนพื้นที่สูง (GOPAI) จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภูมิ 5

